

Om Heino

40

Jaar

VERENIGING VOOR HEEMKUNDE 'OMHEINING'

Maart 2021
Nummer 1

‘Den 25 Maert baerde Heino Sijn Heemkundevereniging’

Een opmerkelijke krantenkop in het Overijssels Dagblad van 4 april 1981

Wie bedenkt er zo’n titel voor een krantenartikel? De schrijver dezes legde het zelf uit. Hij werd geïnspireerd door een tekst in het allereerste nummer van het contactblad ‘Omheining’, een tekst die door Wim Grootenhuis werd opgeduikeld uit het archief van de Nederlandse hervormde kerk. De tekst uit 1752, opgetekend door predikant T.H. Erckelens, begon met de volgende zin: “Den 8 Maert baerde Haer Koninklijke Hoogheit den Prins van Oranje ’s morgens omtrent 4 uiren eenen Zoon...” In dezelfde archaïsche stijl en spelling brouwde hij dus deze nieuwsgierig makende kop om daar zijn verslag van de oprichting van de Vereniging voor Heemkunde Omheining aan te verbinden.

De oprichting van de vereniging voor heemkunde op 25 maart 1981 in Heino lijkt in veel opzichten op een geboorte- en doopfeest. Het gaat klaarblijkelijk om een voorname boreling, want burgemeester Berger, uitgedost als middeleeuwse schout en terzijde gestaan door zijn schepenen, maakt zijn opwachting in de goed bezette zaal Oortwijn. De St. IJsselacademie is uitgenodigd. Enkele leden van de historische vereniging Wijhe treden op als getuigen. Ook vertegenwoordigers van de Heemkring ‘De Botermolen’ uit de zusterstad Keerbergen zijn bij het feest aanwezig. Er is dus alles aan gedaan om de ceremonie zo plechtig mogelijk te laten verlopen. Na de goedkeuring van de statuten en het huishoudelijk reglement wordt aangifte van geboorte gedaan bij de als schout verklede burgemeester van Heino, die daarna de in Oudnederlands opgestelde akte van geboorte voorleest. De boreling krijgt de naam ‘Omheining’. Volgens goed gebruik bieden de beide wethouders een krentenwegge aan. Als geboortekaartje wordt het eerste exemplaar van het contactblad ‘Omheining’ uitgedeeld. Zo wordt de ‘geboorte’ van Omheining op ludieke wijze gevierd. De fraai gekalligrafeerde en ingelijste ‘Akte van Geboorte’ hangt op een mooi plekje in de werkruimte van de vereniging als een tastbare herinnering aan deze bijzondere gebeurtenis, nu veertig jaar geleden.

1981

Voor iedereen geldt zijn of haar geboortjaar als een bijzonder jaar. En van dat jaar wil men graag een herinnering: een krant van de geboortedag, een dvd met beelden of een boekje van het geboortjaar met daarin opzienbarende gebeurtenissen.

Wat gebeurde er zoal in het jaar 1981, het jaar van de oprichting van Omheining?

Met enkele hoogtepunten van het wereldnieuws willen we uw geheugen opfrissen.

Burgemeester Berger feliciteert Wim Grootenhuis.

- In januari komt er na 444 dagen een eind aan de gijzeling van 52 Amerikanen door Iran.
- In april wordt de eerste Space Shuttle gelanceerd.
- In mei raakt paus Johannes Paulus II ernstig gewond bij een moordaanslag.
- Mitterrand wordt de nieuwe president van Frankrijk.
- In ons eigen land wint D'66 de Tweede-Kamerverkiezingen en gaat van 8 naar 17 zetels.
- De Britse kroonprins Charles treedt in het huwelijk met Lady Diana Spencer.
- Generaal Jaruzelski wordt partijleider in Polen.
- In oktober komt tijdens een militaire parade de Egyptische president Sadat om het leven.
- In november demonstreren naar schatting 400.000 mensen in Amsterdam tegen kernwapens.

“Maar wat gebeurde er dan in onze eigen gemeente?” zult u zich afvragen.

Daarvoor verwijzen wij u graag naar de vaste rubriek waarin we altijd twintig jaar teruggaan in de tijd, maar die in dit jubileumjaar omgedoopt is tot *‘Alweer 40 jaar geleden’*.

In alle vier nummers van 2021 die we hopen uit te geven, wordt u door Inge Roelofs op de hoogte gehouden van het dorpsnieuws in het geboortjaar van Omheining.

In dit nummer

En dat brengt ons bij de verdere inhoud van het eerste nummer in 2021. Op ons verzoek levert onze burgemeester Martijn Dadema in het kader van ons jubileum een bijdrage aan ‘OmHeino’. Daar zijn we blij mee.

Martijn heeft warme herinneringen aan zijn jeugd in ons dorp. Wij vragen ons af of er misschien meer veertigers zijn zoals onze burgervader die zich in dit jubileumjaar willen wagen aan het schrijven van een bijdrage over ons dorp. Immers, goed voorbeeld doet goed volgen.

Drie bestuursleden van het eerste uur, van links naar rechts: Wim Grootenhuis, Henk van der Veen (vz) en Jennie Pruim-Reinders (secr.)

Oud-voorzitter en erelid Henk van der Veen heeft ons een keur aan gedichten en verhalen in de streektaal nage laten. In de rubriek *De oude meester vertelt* beschrijft hij ditmaal in zijn bekende humoristische stijl een verhaal over twee dikke vrienden, waarvan er een hun vriendschap in de waagschaal stelt.

Het in 1933 gebouwde Rijkswerkkamp voor werklozen ‘Schaarshoek’ werd in begin januari 1942 op bevel van de Duitse bezetter ontruimd. Er moest plaats gemaakt worden voor de huisvesting van joodse mannen die er tewerkgesteld werden. Op 2 oktober 1942 werden alle mannen op transport gesteld naar Westerbork.

In vervolg op het artikel ‘Joodse dwangarbeiders in werkkamp Schaarshoek’ (themanummer maart 2020) schreef Berrie van Essen een artikel over het leven van Meijer Frank, de enige van de joodse mannen uit kamp Schaarshoek die de concentratiekampen overleefde.

Grasduinen in het archief gaat, net als in het vorige nummer, over Indiëgangers uit Heino en Lierderholthuis. In juli 1949 treffen we in de nieuwsbrief ‘Um ’n Toorn’ een brief aan van dienstplichtig soldaat Gerard Koedijk. Hij vertrok op 8 mei 1947 naar Indië als artillerist.

Herman Kok graaft graag in zijn herinneringen. Over hoe hij de Tweede Wereldoorlog beleefde als een tiener, vertelt hij in *Jongen van veertien in de oorlog*.

Een achttal werkgroepen vormen bij de oprichting een stevig frame voor Omheining. In de serie *Werkgroepen in het vizier* worden de verschillende werkgroepen en hun werkzaamheden onder de loep genomen.

Nog drie afleveringen van *Wule zekt det zo* en Berend Jan Horstman en Gerrit Hulsink zijn bij de woorden die met een ‘z’ beginnen beland. Voor het laatste nummer zijn ze iets bijzonders van plan. «

Wij wensen u veel lees- en kijkplezier.

De redactie staat open voor op- en aanmerkingen en suggesties. redactie@omheino.nl

Inhoud

- 05. Heino, ons dorpje ~ *Burgemeester Martijn Dadema*
- 06. Al weer 40 jaar geleden ~ *Inge Roelofs*
- 08. De enige Joodse dwangarbeider die overleefde ~ *Berrie van Essen*
- 12. Wule zekt det zo ~ *Berend Jan Horstman en Gerrit Hulsink*
- 14. Grasduinen in het archief ~ *Toon Hoefsloot*
- 16. De oude meester vertelt ~ *Henk van der Veen*
- 18. Werkgroepen in het vizier (1) ~ *Toon Hoefsloot*
- 22. Jongen van veertien in de oorlog ~ *Herman Kok*

Contributies

15 euro per jaar / 23 euro per jaar buiten Heino (i.v.m. portokosten)

Ledenadministratie

Inge Roelofs-Hoppen, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Voorzitter

Ton van de Griendt, Acacia 23, 8141 TL Heino, 0572-392980

Secretaris

Anneke Grit-Rodink, Fluitekruid 43, 8141 DW Heino, 0572-391030

Penningmeester

Harry Ogink, Twentseweg 12, 8141 MA Heino, 0572-391618

Bestuursleden

Gerard Antonissen, van Langenstraat 16, 8141 VS Heino, 0572-392501

Berend Jan Horstman, De Horst 10, 8141 BA Heino, 0572-392622

Car Horstman, Van der Capellenweg 10, 8141 EG Heino, 0572-392109

Tiny Kok-Klappe, Woolthuisweg 10, 8141 RX Heino, 0572-393584

Herman Neimeijer, Plataan 19, 8141 SM Heino, 0572-393268

André Roelofs, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Eindredactie

Toon Hoefsloot, Tiny Kok en Berrie van Essen
redactie@omheino.nl

Correctoren

T. Hoefsloot, T. Kok, J. Melenhorst,
G. Peeters, J. Peters, B. van Essen
J.K. Pruim-Reinders en W. Steenbergen

Vormgeving

Mirjam van der Weide-Wink

Voor de contactpersonen van de verschillende werkgroepen verwijzen wij u naar onze website.

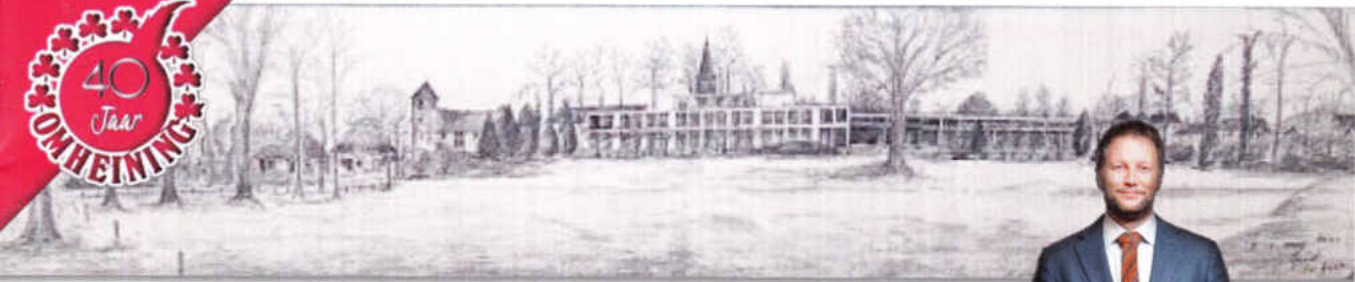
Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

0572-394562 info@omheino.nl

www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank: NLOGRABO 0327112271

Heino, ons dorpje

Tekst: Martijn Dadema

Een levendige herinnering aan mijn jeugd is mijn dagelijkse fietstochtje van Heino-Zuid naar de Gouden Emmer langs het bejaardenhuis de Maat en slagerij Mekers. Bij Mekers stond op maandagochtend vaak een koe achter in de tuin. Een koe die 's middags weg was. Waarheen? Dat werd me pas duidelijk toen ik ouder werd en de koe in een andere vorm op mijn bord verscheen. Leven in een dorp.

Ik heb veel meer warme herinneringen aan opgroeien in Heino. Schooldammen en winnen met de Gouden Emmer en meester Gerritsen, maandagavond naar gebouw Vrede om weer te dammen, ineens een rondweg en geen stoplichten, zeskamp op TV, fietsen naar en gezelligheid op het Florence Radewijns College in Raalte, voetballen bij de lokale VV en 's middags biertjes drinken en kaarten in de kantine, uitgaan bij 'Oosterlaar' of de tentfeesten in Salland, bandjes kijken in de gemeentetuin met Koninginnedag, werken bij C1000 Hartholt en later ook IDH. En natuurlijk het hoogtepunt van het jaar: de Pompdagen.

Opgroeien in Heino was overzichtelijk. Ik voelde me thuis met veel vrienden en bekenden. Ik was ook nooit bezig met grote vraagstukken, en vroeg me niet af hoe het allemaal werd georganiseerd. De enige burgemeester die ik me herinner is Ton van den Berg. Wethouders, raadsleden, gemeentepolitiek, maatschappelijk actief zijn: wat was dat? Ik was gewoon jong en soms een beetje wild. En vooral met mezelf en mijn directe omgeving bezig. Dat doet de jeugd gelukkig nog steeds.

De realisatie dat het niet vanzelfsprekend is om gelukkig op te groeien in een dorp als Heino kwam ook pas later. Een goede thuissituatie is belangrijk, maar ook het hebben van vrienden, een goed functionerende voetbalvereniging of damclub, veel vrijwilligers die een feest willen organiseren of politiek lobbyen voor een veilige weg om Heino heen. Samen maak je de gemeenschap in zo'n dorp. En gelukkig is die gemeenschapszin nog steeds enorm aanwezig.

Maar tegelijkertijd ook de realisatie dat niet iedereen gelukkig is in datzelfde Heino. Ongelukkig door een rotgezin of huiselijk geweld, geen of weinig vrienden, geen fan van voetbal of handbal, geen liefhebber van bier en tentfeesten, of anders voelen. Dat voelt ook snel alleen in zo'n dorp. Dan is het een bevrijding om naar Zwolle of verder weg te gaan. En ook dat moeten we ons realiseren. Iedereen moet zich thuis voelen en gelukkig kunnen zijn.

De samenleving verandert, en onze gemeenschap verandert. We kennen elkaar ook minder dan 30 jaar geleden, en dat vergt ook meer verdraagzaamheid en respect naar onbekenden. Niet alleen maar vanuit het IK redeneren, maar ook vanuit de gemeenschap. Dat is onze gezamenlijke opdracht.

Proactief investeren in de gemeenschap en de individuele onderdelen blijven dus cruciaal: ken je burens, draag zorg voor je straat of wijk, hoe zorgen we voor voldoende vrijwilligers, hoe blijven we ontmoetingen organiseren, hoe begroeten we nieuwe inwoners, hoe verwelkomen we mensen die anders zijn en staan we open voor hun inbreng, hoe krijgen we meer vrijwilligers en hoe houden we de vele verenigingen in de benen.

Ik vermoed dat Heino de komende jaren verder zal groeien. De landelijke woningnood is enorm en ook Heino zal een steentje bijdragen. Dat vergt nieuwe huizen bouwen met nieuwe wegen en nieuwe mensen. En het vergt ook bewust extra investeren in onze gemeenschap door de inwoners, de ondernemers en de overheid, ook als die gemeenschap verandert. Dan kan Heino ook voor toekomstige generaties een plek zijn om gelukkig op te groeien en te blijven wonen. «

40 jaar geleden

Dorpsnieuws uit het geboortejahr van Omheining

Samenstelling: Inge Roelofs

21 januari

De eerste zeven van de in totaal 27 te renoveren bejaardenwoningen bij het bejaardencentrum De Maat zijn klaar en werden vrijdagmorgen door ds. Obbink, vice-voorzitter van De Maat, weer aan de bewoners overgedragen. Voor de overdracht toonden de bewoners van het bejaardencentrum en een aantal genodigden grote belangstelling.

De woningen, die inmiddels vijftien jaar oud zijn, waren aan renovatie toe. De woonkamer werd 1,60 meter verlengd en de schoorsteen is verwijderd, omdat centrale verwarming is aangelegd. De slaapkamer werd zestig centimeter groter en er bleef een vaste kast aanwezig. Verder werd de keuken voorzien van een nieuw keukenblok en 'de natte cel' kreeg nieuw sanitair en werd bovendien geheel betegeld. Een grote aanwinst vormen de alarminstallatie en de intercom, waardoor er een goede verbinding met het verzorgingshuis is ontstaan.

24 januari

Een landgoed met z'n bossen, bouwland en vaak een paar rustieke panden is een rijk bezit, maar het valt vandaag de dag niet mee om zo'n culturele erfenis van eeuwen zodanig te beheren dat er geen geld bij moet. Dat geldt voor heel Nederland. Wie een landgoed exploiteert, legt er per jaar 103 gulden per hectare bij, daar veranderen de overheidsbijdragen niets aan.

Onder aanvoering van ing. H.L. van Kuilenburg, rentmeester van de Verenigde Gestichten in Deventer, bestond al jaren een soort contactgroep van beseignaren, maar nu is er dan de Bosgroep Salland. W.H. baron van Ittersum, rentmeester van onder andere Het Rosendael in Heino en een van de leidende figuren van de Bosgroep, zegt dat ongeveer 6000 hectare bos en cultuurland verenigd zijn in de groep. Hoofddoel is het gezamenlijk in stand houden van bossen en natuurerreinen in Salland. Succes is al geboekt bij het gezamenlijk inkopen van plantgoed, het gezamenlijk laten uitvoeren van werkzaamheden in de bossen en het gezamenlijk verkopen van hout.

21 januari

Door de raad van Heino is in 1978 het bibliotheekplan voor de jaren 1980-1983 vastgesteld. Volgens de wet moet nu het plan 1983-1985 worden vastgesteld. Bij de voorbereiding van het ontwerpplan is een vergelijking gemaakt tussen de bestaande en de gewenste situatie. Daarbij is gebleken dat er nog 'witte vlekken' zijn in de kernen Lierderholthuis en Laag Zuthem. In deze laatste kern is wel een uitleenpost aanwezig, maar die valt niet onder de wettelijke regeling en de kosten ervan worden niet door het rijk vergoed. In Lierderholthuis is geen enkele voorziening aanwezig.

Ter opvulling van die leemte denken B en W nu in de richting van een bibliobus, mits die voor Heino betaalbaar is. Maar daarover is nog niets zinnigs te zeggen, omdat het van vele factoren afhangt, zoals o.a. het type bus en deelname door andere gemeenten.

30 januari

Na bijna dertig jaar heeft mevrouw A. Sinnige-Keizers uit Heino schaar en kam terzijde gelegd. Gistermiddag om vijf uur werd de kapperszaak door haar zoon Han overgenomen, nadat zij zelf de officiële opening had verricht.

Mevrouw Sinnige begon 5 februari 1951 een dameskapperszaak aan de Dorpsstraat in Heino. Haar echtgenoot de heer C. Sinnige opende tegelijkertijd een herenafdeling. De reden om te stoppen is erg simpel. "Dertig jaar lang twee banen vervullen, die van huisvrouw en kapster, vind ik wel genoeg." Ook stopt zij met het werk voor de Technische Club voor kappers in Zwolle, waarvan zij achtentwintig jaar lid is geweest en zestien jaar in het bestuur heeft gezeten.

Annie Sinnige-Keizers, begin jaren '50 van de vorige eeuw.

31 maart

Gedurende een maand heeft in de gemeente Heino een wijziging van het bestemmingsplan ter inzage gelegen, noodzakelijk voor de aanleg van zes woonwagenstandplaatsen. Dit kampje zal komen aan de Raalterweg, net voorbij het politiebureau. Het unieke van dit geval is echter het feit, dat er tegen dit plan geen bezwaarschriften zijn ingediend.

"Het bestuur van 'de Hanerick' in Zwolle zette grote ogen op toen we dat vertelden," zei wethouder Neimeijer maandagavond tijdens de raadsvergadering. "Dat is uniek voor deze hele regio." De Heinose gemeenteraad heeft een krediet beschikbaar gesteld van bijna 200.000,- gulden, nodig voor de aanleg van de zes standplaatsen. Met de aanleg van het kampje zal worden begonnen zodra er voldoende aanmeldingen zijn voor een standplaats. Ondanks het feit dat bewoners van 'de Hanerick' in Zwolle nauw betrokken zijn geweest bij de inrichting van het Heinose kampje, heeft zich nog niemand bij de gemeente gemeld...

31 maart

Het lot van Flurk lijkt bezegeld. Een meerderheid in de gemeenteraad van Heino wees gisteravond het Dorpshuis als definitieve plaats aan voor de brandweergarage. Dat betekent dat de jongeren van Flurk in de toekomst hun activiteiten in de gebouwen van gemeentewerken (naast De Spil) zullen moeten ontplooiën. De jongeren van Flurk, die de publieke tribune gisteravond tot de laatste plaats bezetten, denken daar duidelijk anders over. De teleurgestelde jongeren kondigden na de behandeling van het agendapunt harde acties aan. "We weten nog niet precies wat we gaan doen, maar er komen in ieder geval harde acties. We hebben al wat plannetjes," aldus een woordvoerder. «

26 maart

De heemkundevereniging in Heino is gisteravond tijdens een gezellige en drukke avond in zaal Oortwijn officieel opgericht. De nieuwe vereniging heeft de naam 'Omheining' gekregen.

Aan de naam Omheining wordt enige historische betekenis gegeven.

Omheining zou afkomstig zijn van een grote heg of haag die om een erf werd aangelegd en waaruit later woongemeenschappen zouden zijn ontstaan.

De oprichtingsvergadering werd bijgewoond door het college van B en W van Heino. De oprichting werd als een ouderwetse doopceremonie uitgevoerd. Leden van de historische vereniging uit Wijhe fungeerden als getuigen.

Aangifte van de geboorte van Omheining werd bij burgemeester Berger gedaan, die zich verkleed had als schout. De gemeentebode was uitgedost als veldwachter.

Tenslotte werd een oorkonde voorgelezen. Deze oorkonde werd opgenomen in de eerste uitgave van het verenigingsblad van Omheining.

De oude brandweergarage.

De enige Joodse dwangarbeider (Schaarshoek) die de concentratiekampen overleefde

Konzentrationslager *Schaarshoek* An der Post Ditzlitz 14-200

Name und Vorname *Frank Meijer*

geb. *17.4.1924* in *Rotterdam*

Wohnort *Amsterdam*

Beruf *Revisor*

Staatsangehörigkeit *Niederlande*

Name der Eltern *David Meijer Frank*

Wohnort *Amsterdam*

Name der Eltern *David Meijer Frank*

Wohnort *Amsterdam*

Verdächtig *Nein*

Mitgliedschaften *Keine*

Kriegsgefangener *Nein*

Ordnung *Ordnung*

Ordnung *Ordnung*

Ordnung *Ordnung*

Ordnung *Ordnung*

In vervolg op het artikel uit ons themanummer '75 jaar vrijheid' (maart 2020), waarin we het lot van talrijke joodse dwangarbeiders uit werkkamp Schaarshoek belichtten, willen we nu aandacht besteden aan Meijer Frank (17-04-1924 / 01-02-2007), de enige dwangarbeider uit werkkamp Schaarshoek die de concentratiekampen heeft overleefd.

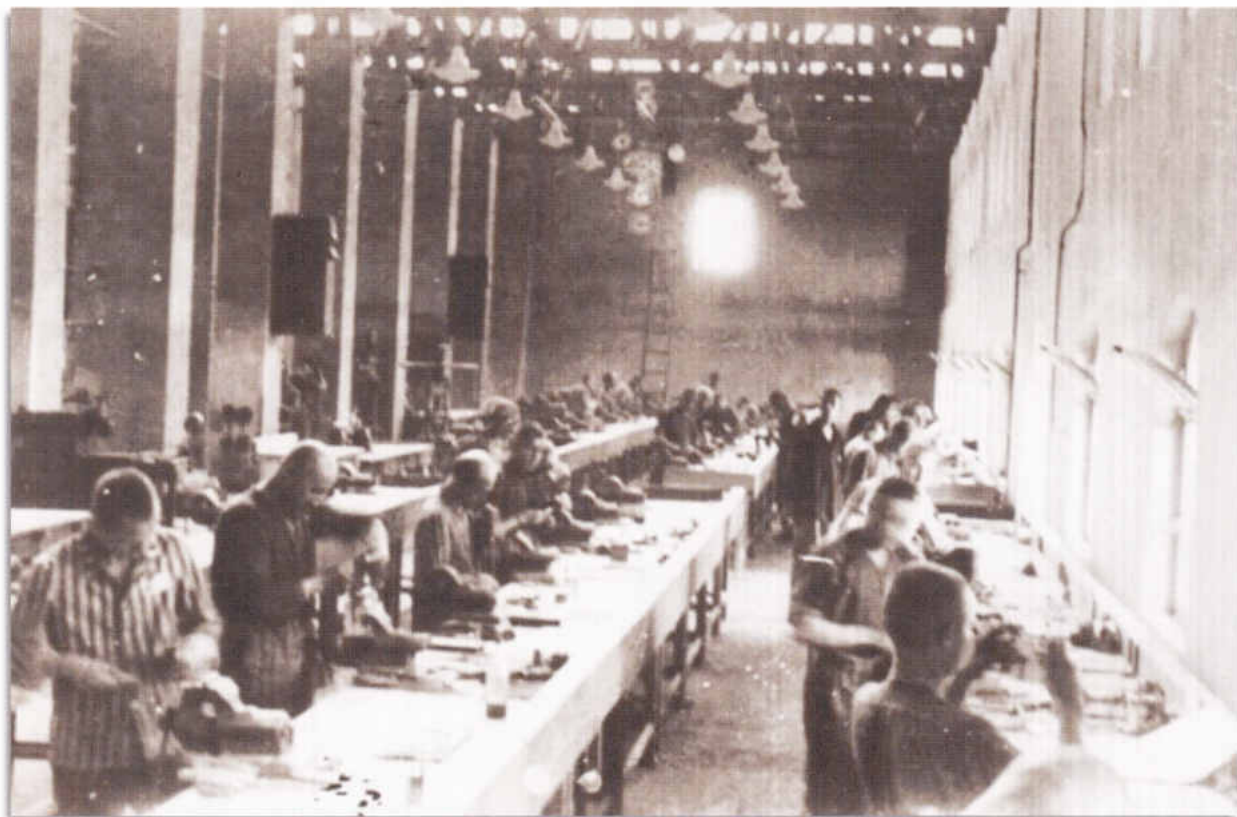
Meijer Frank wordt geboren op 17 april 1924 in Hellevoetsluis. Zijn vader is David Frank en zijn moeder Rozet Frank-Aronius. Hij heeft een jonger zusje Sophia. Het gezin verhuist, als Meijer 3 maanden oud is, naar Amsterdam.

Wegens ernstige maagklachten verlaat hij de school eerder en wordt hij, op veertienjarige leeftijd, magazijnbediende bij Gebroeders de Leeuw, een warenhuis in Amsterdam.

Het gezin is orthodox joods en vader David wil dat Meijer gaat studeren om later rabbijn te worden, maar daar heeft hij helaas de capaciteiten niet voor.

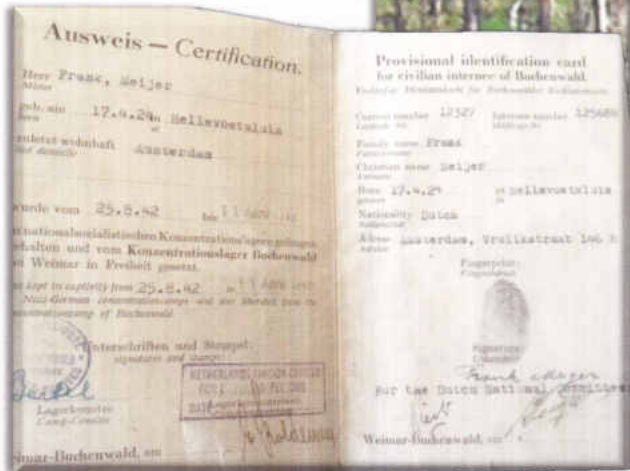
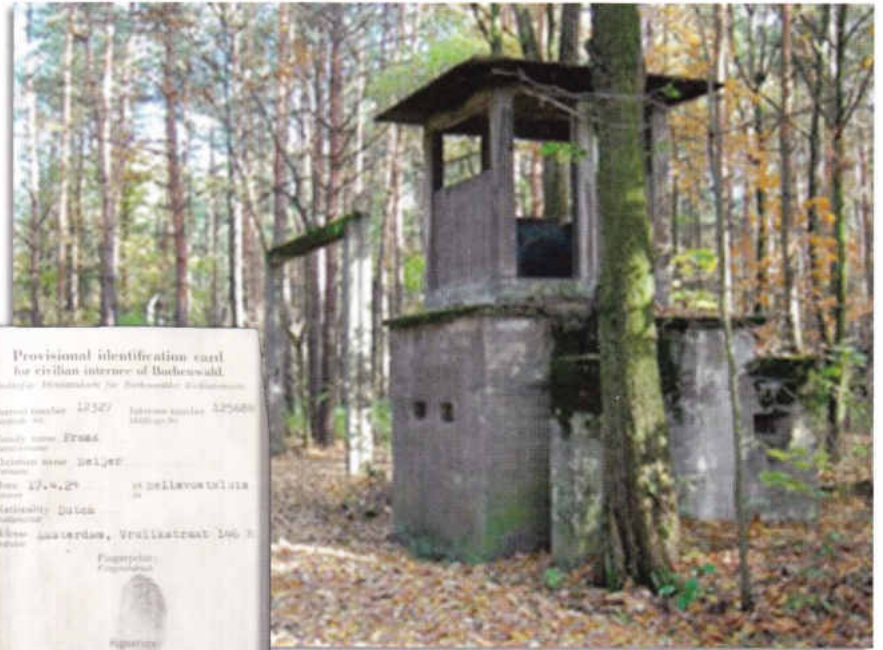
Op 18-jarige leeftijd wordt Meijer, als eerste van zijn familie, opgepakt en naar werkkamp Schaarshoek in Heino gestuurd.

Op 2 oktober 1942 wordt hij, net als alle joodse dwangarbeiders uit het kamp, naar Westerbork gezonden. Daar verblijft hij slechts kort, want op 16 oktober 1942 gaat hij op transport via Sacrau naar Auschwitz, dat toen nog in Duitsland lag, waar hij op 22 oktober 1942 arriveert. Ook hier is hij maar kort, want in november van datzelfde jaar moet hij op transport naar Bobrek, een subkamp van Auschwitz. Hier blijft hij meer dan een jaar. In dit kamp is een Siemensfabriek gevestigd, waar aan elektrische apparaten voor vliegtuigen en U-Boten wordt gewerkt. »

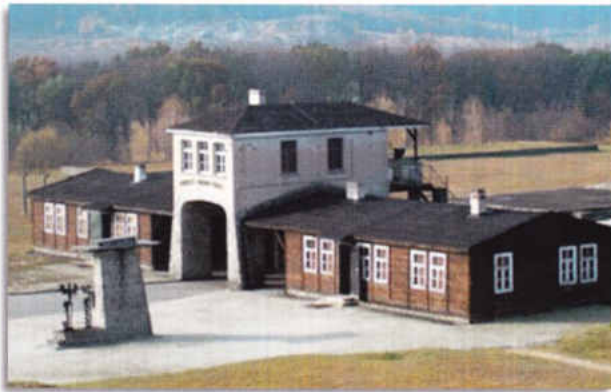

Werken in de fabriek van Siemens.

Ingang werkkamp Blechhammer.

Ausweis kamp Buchenwald.

Kamp Gross Rosen

Kamp Buchenwald.

Op 22 maart 1944 vertrekt hij ook daar weer en gaat op transport naar Blechhammer Auschwitz 2. Blechhammer is een werkkamp waar de dwangarbeiders een nieuwe chemische fabriek moeten bouwen.

Na een jaar wordt hij op 19 januari 1945 naar Gross Rosen gestuurd. Dit kamp is vanaf 1944 ook een kamp waar Siemens en Blaupunkt werkplaatsen hebben.

Hier verblijft hij slechts een maand, want in februari 1945 moet hij naar Buchenwald.

Hij neemt deel aan de beruchte 'dodenmars' waar hij bevroren tenen aan overhoudt.

Tot de bevrijding op 11 april 1945 verblijft hij hier.

Na de oorlog komt hij weer in dienst van Gebroeders de Leeuw, waar hij zich opwerkt tot bedrijfsleider bij de firma Phiatex, een bedrijf in voeringsstoffen en onderdeel van Gebroeders de Leeuw. Tot 1982 werkt hij hier en gaat dan met prepensioen, mogelijk gemaakt door een goede afvloeiingsregeling. In die naoorlogse periode (1950) trouwt hij met Renée Vieijra. Zij krijgen in 1953 een dochter, Manon en in 1956 dochter Sylvia. Het huwelijk houdt stand tot 1980. Door hun traumatische oorlogservaringen loopt dit huwelijk stuk.

Na de scheiding verhuist Meijer naar Diemen, waar hij nog jaren geniet van het leven.

Zo maakt hij reizen naar Indonesië, Israël en vele malen naar Spanje.

In 2006 krijgt hij een beklemd liefsbreuk, waaraan hij 4 keer wordt geopereerd.

Helaas verzwakt hij zodanig dat hij niet in staat is om weer thuis te wonen. Hij gaat dan naar het joodse verzorgingshuis 'Beth Shalom' in Amsterdam Buitenveldert.

Daar woont hij slechts enkele weken en overlijdt op 1 februari 2007.

Wat kenmerkt Meijer Frank?

In zijn jeugd is hij nogal baldadig en haalt regelmatig kattenkwaad uit.

Zijn vader is een strenge man. Zijn moeder is daarentegen meegaand en zacht.

Hij krijgt al vrij snel maagklachten, waarvan de oorzaak niet echt duidelijk is. Meijer gaat dan ook eerder van school en gaat al jong werken. Hij is erg gezien bij de klanten, is punctueel en komt zijn afspraken na.

In de periode van zijn huwelijk is hij vaak ziek en ligt regelmatig in sanatoria vanwege tuberculose, opgelopen in een van de kampen.

Meijer is een vrij moeilijke man, in die zin dat hij dwangmatig is. Hij toont weinig emoties, maar wordt om de geringste futiliteit kwaad.

Over zaken die betrekking hebben op de oorlog praat hij niet. Alles wat met Duitsland te maken heeft haat hij. Tijdens vakanties naar Italië wordt een omweg gemaakt, en niet via Duitsland gereden.

Aan de andere kant is hij zeer ruimhartig en gul. Hij geniet enorm van broodmaaltijden, van jenever en van klaverjassen.

Meijer (vaak Max genoemd) houdt van lekker eten, maar kookt nooit zelf; hij gaat naar vrienden, naar zijn dochter of eet in een buurtrestaurant.

Kenmerkend voor Meijer zijn zijn 'zwarte' humor en zelfspot die hem op de been houden. Hij spelt de krant, leest veel en is, wat politiek en ontwikkelingen in de wereld betreft, zeer op de hoogte. Hij kijkt graag televisie.

Roken is een slechte gewoonte van hem, ondanks het feit dat hij een groot deel van zijn rechterlong mist, door een longoperatie na de oorlog (tbc). Als hij steeds meer last krijgt van kortademigheid tengevolge van longemfyseem, mindert hij het roken. Dan, na 55 jaar gerookt te hebben, stopt hij radicaal en bewaart zijn laatste pakje jarenlang zonder het meer aan te raken.

Meijer met dochter Sylvia.

Nawoord

Meijer Frank is, voor ons Heinoërs, een onbekende, maar heeft zeker deel uitgemaakt van de Heinose geschiedenis en verdient dus een plek in OmHeino, om zo ook alle omgebrachte Joden uit kamp Schaarshoek in gedachten te houden.

Wat Meijer Frank allemaal heeft meegemaakt in de door hem bezochte concentratiekampen zullen we nooit te weten komen. Het is wel duidelijk dat al deze ervaringen Meijer voor het leven hebben getekend.

Bewonderenswaardig is dat hij, ondanks dit alles, zijn leven heeft kunnen oppakken, een gezin heeft kunnen stichten en liefde heeft kunnen geven, ondanks alle littekens op zijn ziel.

Wij zijn dank verschuldigd aan Manon en Sylvia Frank, zijn dochters, die bereid waren hun ervaringen met betrekking tot hun vader met ons te willen delen. «

“Wule zekt det zo”

Een rubriek veur platproaters

V

veertig

Nog drie letters van het alfabet te gaan en dat komt mooi uit: in dit nummer is er aandacht voor de letter ‘v’ en in de komende twee edities voor de letters ‘w’ en ‘z’.

In het laatste nummer van dit jubileumjaar presenteren de samenstellers een top-40 van dialectwoorden uit alle afleveringen van Wule zekt det zo; heel toepasselijk aan het eind van het jubileumjaar van Omheining.

Ondertussen beraden de samenstellers zich ook op welke wijze ze hun rubriek in 2022 zullen voortzetten...

W W W W W W W W

VVVVVVV

vaneersen

- binnenkort

vannommig

- vanmiddag

vanoamp

- vanavond

vanvummig

- vanmorgen

vee vesloan

- koeien naar een ander

weiland verplaatsen

vegangen wekke

- vorige week

vegets

- vergeetachtig

veklad

- te goedkoop verkocht

veknötterd

- gekreukt

venaffelen

- bedriegen

venemstig

- pienter

vepoeren

- door ondeskundigheid

stuk gemaakt

veschötten

- verkleurd

vesloeken

- verslikken

vespikken

- verheugen

vetodden

- verplaatsen

vetrèèn

- vertreden

vetslief

- jusschep

voeshàansen

- wanten

voest

- vuist

votgaen

- vertrekken

votjaeng

- wegsturen

vrèè

- vrede

vroagpries

- vraagprijs

GRASDUINEN

In het archief

EEN BRIEF VAN EEN DORPSGENOOT UIT DE TROPEN

Tussen 1946 en 1950 stuurde de Nederlandse regering meer dan 120.000 Nederlandse jonge, dienstplichtige soldaten naar het toenmalige Nederlands-Indië om daar 'orde en rust' te brengen. Deze periode is voor die jongens heel ingrijpend geweest in hun nog jonge leven. Ook een aantal jongens uit Heino en Lierderholthuis heeft er tijdens deze bewogen jaren zijn dienstplicht vervuld.

Speciaal voor hen werd het 'Katholiek Thuisfront Heino-Lierderholthuis' opgericht. Het comité onderhield nauwe contacten met de jongens in het verre Indië. Uit beide parochies werden veelvuldig brieven en pakjes verzonden. Er werd zelfs maandelijks een nieuwsbrief uitgegeven, 'Um 'n Toorn' geheten, onder redactie van meester A.F. Hoppen, om de jongens op de hoogte te houden van alle gebeurtenissen en dorpsnieuwtjes in Heino en Lierderholthuis.

NAAM:	Gerard Koedijk
GEBOORTEPLAATS:	Dalfsen
OVW-er/DIENSTPLICHTIG:	Dienstplichtig
LEGERNUMMER:	26.06.18.074
DATUM OPKOMST/LEGERPLAATS:	5 november 1946/Wezep
LEGERONDERDEEL:	M.L. 1. V.B. afdeling B.O.S.
DATUM/BOOT VERTREK:	8 mei 1947/Joh. Van Oldebarnevelt

* OVW-er = oorlogsvrijwilliger

In de editie van 'Um 'n Toorn' van juli 1949 is een brief geplaatst van **Gerard Koedijk**, die wij integraal overnemen in deze OmHeino.

Gerard Koedijk werd op 18 juni 1926 geboren in Ankum (gemeente Dalfsen). Op vierjarige leeftijd verhuisde hij naar Oudleusen en zes jaar later naar de Kluunhaar onder Dalfsen. Zijn laatste schooljaren maakte hij af in Heino en sindsdien hoorde hij ook bij de parochie Heino.

Tjililitan,
1261949.

Waarde Dorpsgenoten,

Ja, nu moet ik een stukje in 'Um 'n Toorn' schrijven. Ik ben daar geen held in en ik hoop niet dat U allen veel van mij verlangen zult. Bij deze gelegenheid wil ik er meteen gebruik van maken U allen te danken voor wat U voor ons hier gedaan hebt. Ja, ik kan gerust meervoud schrijven, want alle jongens hier verlangen wel wat van Heino te horen; de een zal er meer behoefte aan hebben dan de ander. Vooral de jongens op de buitenposten zullen er het meeste naar verlangen. Al ken ik het leven van een buitengast niet, want ik heb altijd in of bij een stad gezeten. Toch zeggen we vaak: "Ik wou dat ze ons maar eens naar een buitenpost traptten." Het is nu eenmaal een soldaat niet vlug naar zijn zin. Het werk van een ander lijkt steeds beter dan dat van jezelf. En ik mag lang niet klagen, want ik had het wel anders kunnen krijgen.

Ik ging 8 mei 1947 naar Indië als artillerist. Maar reeds op de boot werden wij ter beschikking gesteld voor K.M.G.*, omdat ze niet zoveel artilleristen nodig waren. 5 juni 1947 kwam ik hier aan en ging van K.M.G. over naar de Militaire Luchtvaart. Daar volgde voor mij, het leek eerst eindeloos, een tijd van wachtkloppen. Maar op 5 November 1947 vertrok ik naar Palembang, het vliegveld Talang Betotoe waar mijn werk voor de B.O.S. (Brandstoffen, Olie, Smeermiddelen) begon. Ik had juist Palembang aangevraagd, omdat daar ergens in de buurt mijn broer rondzwierf. En ik had in die tijd, dat ik op Zuid Sumatra gezeten had, het geluk om hem verschillende keren te ontmoeten. 2 October vorig jaar ben ik weer teruggegaan naar Batavia. In de laatste actie ben ik nog weer 9 dagen terug geweest naar Palembang. Maar nu tank ik alle dagen weer opnieuw de vliegtuigen. Zwaar werk heb ik niet, al is het een warm werkje op de vleugels te tanken. Maar ik geloof niet dat ik straks kan zeggen, dat ik hier een rottijsd gehad heb. Al kanker ik momenteel misschien nog harder dan een ander, geeft niet, ik kom er wel. Want ruim 2 jaar zijn er al om en de rest gaat vlug genoeg.

Waarde dorpsgenoten, ik hoop spoedig Heino weer te zien, maar ben U allen zo lang ik hier zit heel dankbaar voor wat U voor ons deed en nog doet. Ik sluit dan met een hartelijke groet van een dorpsgenoot in de tropen,

Gerard Koedijk

Dpl. sold. 1^e kl. no. 260618074
M.L. 1. V.B. afd. B.O.S.
Tjililitan, Batavia.

*K.M.G. = Kwartier Meester Generaal

Bronnen:

Ben Kloosterman, Gedenkboek oud-Indiëgangers
gemeente Dalfsen 1945-1950

'Um 'n Toorn' eerste jaargang no. 9 Juli 1949,
onder redactie van A.F. Hoppen

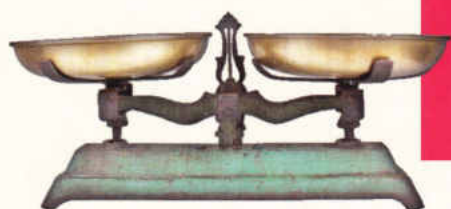
Uit: 'Um 'n Toorn' eerste jaargang no. 9 Juli 1949

De oude meester vertelt...

Al bijna 20 jaar is hij niet meer onder ons: Henk van der Veen, oud-voorzitter en erelid van onze vereniging. Oud-eindredacteur van het contactblad en ook vele jaren voorzitter van de werkgroep streektaal. Vrachten gedichten en verhalen in de streektaal heeft hij ons nagelaten. Lang niet al het materiaal is gepubliceerd. Onder de titel 'De oude meester vertelt' willen we enkele verhalen uit zijn oeuvre in de komende edities van ons contactblad publiceren.

Vriendschap in de woagschoale

't Waeren altied goeie bureen ewest, Lubberts-Hein en Jan Wèver, mär ik betwiefel 't of der deur dit veurval niet een bettie de klad in ekommen is.

Zie woonden beiden in de Veldhoek, Jan in een börgerachtig huussie – hee wärken op de melkfabriek – en Hein op een boerenspullegie. Hee was niet zo'n grote boer, meer zo'n middelmoat, zoa'j der toendertied zovölle hadden.

't Waeren dikke vrinden ewödden in de loop van de tied, zie hölpen mekaer bie alles, as 't neudig was. En ok de vrouwen konden 't prima vinden met zien beiden. Zie waeren èëm òöld en al kun-nig met mekaer van de schoelbaanken of. Mär nogmoals, ik heb der mien twiefels over, of det zo blif, teminsten wat de manluu angiet, van de vrouwluu, doar wi'k of wèèn.

Wat of der dan tussenbeiden ekommen was? Det za'k oe vertellen.

Lubberts-Hein streupen wel es, nee, niet in 't groot heur, mär zo op eigen grond een knientie uut-graeven of 'n haeze strikken, doar was e niet vies van. Trouwens, wie deud det niet.

't Was 's härfstnat en biester weer en der was veur Hein gien lol an um knollen te trekken. Mär 't mos wel, want zie hadden de bieste al op stal en de leste knollen stunden der nog redelijk goed bie, nog beheurlijk gruun van blad en niet slikerig. 't Vee was der wild op. Hein was zowat de hele middag al an 't plukken ewest en hee had er een paer beste bulten stoan. Märgenvrog zol e ze ophaelen, hee gunk noe mär op huus an. Ba, de ärmen waeren em nat töt bòven, de ellebögen en de bieten töt an de knienen.

En toen..., toen vleug der een dikke haeze de knollen uut, òver 't wällegie onder 't droad deur en weg was e. Blikskaeter, die was wel een pond of zeuven, dach Hein bie zichzelf.

'n Beste in de panne. Tammee in 't tweedonker zol e doar op 't wällegie een strik zetten, want det was een dudelijk haezenpaegie, det kon e met 'n half oge nog wel zien.

Hee gunk noa huushen en trök een dreuge broek en een dreuge trui an. De vrouwe had de koffie kloar; det smaeken noa zo'n paer uur in de kòòlde en de nattigheid.

"'k Wil tammeë nog èèm een strik zetten, der zat een knappe haeze in de knollen."

"Kiek mår uut," zee Geertien, "det Båts Klomp oe niet te pakken krig." Klomp det was de jachtopziener. "Och wat, Båts kô'j op twee kilometer ofstand al wel kennen, hee zit op de fietse net of e een bessemstel deureslökken hef."

Det was inderdoad zo, 't was een kéérl met een rugge as een planke.

Toen Jan Wèver thuus kwam van de fabriek zag e Hein scharrelen bie het knollenlaand. Hee had em metien in de gaeten: die was wat van plan. As de mieter grabbelen hee een huudtie en een jässe bie mekaere, bund een touw an een bessemstel, honk em schuuns over de scholder en sprung op de fietse.

"Wat doe'j toch," reup zien vrouwe em nog na.

"'k Bin der met een half uurtie weer," reup e achterumme.

Hee fietsen òver de weg met een mooie strakke, rechte rugge, de rugge van Båts Klomp. Uut de vårte bekeken zo'j zweren, det die doar fietsen, met 't geweer over de scholder...

Hein zag em ok. Deksel nog an toe, doar ha'j warachtig de jachtopziener tòch! 't Was better det die em niet zag. Wat kon e aandere doen, dan zich plat op de grond loaten vallen? In het lange grös langs de knollenakker... ha wat kòòld en wat nat... Hee loeren es èèm òver de knollen hen. Gelukkig, Båts Klomp reed deur en hee keek ok niet disse kaante uut, det was goed ofelopen. Hein kwam òverende en schungelen op huus an, nat as een verzöppen katte. Dat was de tweede moal al vandaage.

Geertien schrök der van. "Wat is dat noe, Hein?" De ellende was gauw verteld. 't Was mår goed dat de vrouwe nog een dreug boezeroen had liggen En dan mos e de broek van het uutloperspak mår andoen, want zien daagse was net in de wasse. Tammeë met 't melken, mos e dan wel éém een schölk veur doen. En zodoende zat Hein, 's oavends noa 't melken en noa 't etten bie de kachel met de broek an van zien blauwe pak.

Toen heurden ze de klinke van de achterdeure rammelen. Jan Wèver stappen binnen, zeker om een proatien verlègen.

"Wat zie ie der deftig uut, Hein, of mu'j nog op visite, dan goa'k drek weer weg." Nee dat was niet het geval. En toen vertellen Hein zien streupersavontuur. Det e Båts Klomp te leep of ewest was, want die had alle kaanten op eloerd, was met zien steile rugge van de fietse 'stapt en had zelfs nog deur de verekieker ekeken, mår hee – Hein – hee had zich loaten vallen in 't grös. 't Was wel nat, vandoar dat e die goeie broek an had, mår Klomp had em niet te pakken kregen. Hein lachen um zien eigen verhael.

"Noe lacht e," dach Geertien, die vårder niks zèè, "toen e zeiknat thuus kwam, had e niet elachen..."

Wie der ok lachen? Jan! Nee, schaetern deud e.

"Hein, jonge, wat he'k oe te pakken 'had. Det was Båts niet met die rechte rugge, det was ik. Um-det 't al oarig donker wòdden ha'j het niet in de gaeten. 't Vul echt niet met heur, um de rugge zo'n poze mooi steil te hollen, det kan 'k oe wel vertellen. Trouwens, ik bin helemoal niet van de fietse 'stapt um deur de verekieker te loeren; det nem ie mår zo bie oe gat op, Hein." En hee sleug zich nog es op de knienen van schik.

Hein lachen niet, hee was kwoad. Heel slim kwoad. Det oe beste kameroad oe zo gemeen te pakken namp, det sleug nàrgens op...En hee foeteren nog een zettien deur.

Geertien keek wat schuuns van de ien noa de aander, zie wus einlijk niet goed wat ze zeggen mos. Zie had beklag met Hein, det wel: nat en kòòld thuuskommen, tweemoal op iene dag.

Nee, ik wete niet of ze dikke vrinden ebleven bint, Jan Wèver en Lubberts-Hein uut de Veldhoek. Ik betwiefel het stàrk noa dit veurval. Ik zal wel es informeren, a'k doar in de buurte komme en dan heur ie het nog wel es van mie. Det belòve 'k oe. «

Werkgroepen

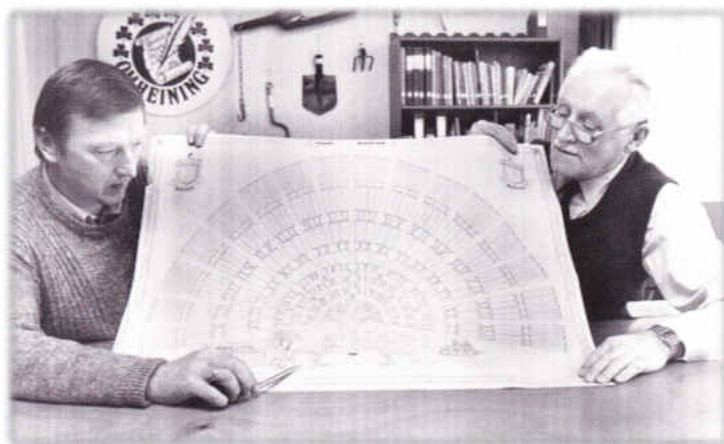
in het vizier (1)

Vorig jaar vertelde Gerrit Groteboer, 74 jaar oud, aan zijn buurman dat hij de dag ervoor op de fiets naar Olst was geweest. "Zo," zei de buurman, "da's een best ende, Gait, helemoal allenig?"
"Nee," zei Gerrit, "saam met mien va."

Start:
Anekdote

Deze anekdote komt uit het allereerste contactblad van Omheining - maart 1981 - om precies te zijn uit het artikel 'Een echte Heino'se familie' geschreven door Wim Grootenhuis, vrijwilliger van het eerste uur, dat handelt over negen generaties Groteboer, waarvan liefst vijf generaties in mannelijke lijn in maart 1981 in leven zijn! Dat mag je gerust een unicum noemen en met dit artikel maakt de werkgroep Genealogie in wording meteen een opvallende en sterke start.

Werkgroep:
Genealogie

1986. Speurtocht naar de meest 'echte' Heinoër i.v.m. het 750-jarig bestaan van Heino. Wim Grootenhuis (l.) en Henk van der Veen tonen een tekening van een stamboom.

Ook enkele andere van de acht opgestarte werkgroepen laten in het eerste nummer van het contactblad van zich horen. De werkgroep Archief bijvoorbeeld. Deze werkgroep krijgt veel werk op haar bordje, aldus *Guus van Wifferen*: het opzoeken en reproduceren van oude foto's en het bewaren en rubriceren van krantenknipsels bijvoorbeeld.

In Heino bestaat al een dialectgroep onder auspiciën van de IJssel Academie. Die wordt bij de pas opgerichte Vereniging voor Heemkunde ondergebracht. Doelstelling van deze groep is om het Heinose dialect op schrift en geluidsbanden vast te leggen.

Uit het verslag van de werkgroep Boerderij- en veldnamen blijkt dat er door leden van de werkgroep al boerderijen bezocht zijn om namen van boerderijen en veldnamen vast te leggen. Met het veldnamenonderzoek gaat men de komende tijd volop door, schrijft *Wim Grootenhuis* in het bericht.

Verder meldt zich in het eerste nummer ook de werkgroep Natuur en milieu. "Wat hebben natuur en milieu te maken met een heemkundige vereniging zult u zich als lezer misschien afvragen," schrijft *Gerrie Berends*. Zij heeft er de Winkler Prins op nageslagen om een gedegen antwoord te formuleren op de door haarzelf opgeworpen vraag. Onder het woord 'heemkunde' staat: "Heemkunde of heemkennis omvat de studie van de heem, de eigen omgeving, in al haar aspecten, in heden en verleden en omvat allerlei wetenschappen (geschiedenis, aardrijkskunde, geologie, demografie, dit is statistische beschrijving van de bevolking, sociologie, kunstgeschiedenis, dialectologie, volkskunde, antropologie, genealogie, enz.) in hun betrekking tot het locale of regionale veld van onderzoek". Het natuurlijk landschap valt daar ook onder.

Deze definitie uit de Winkler Prins omvat alle facetten van de heemkunde en maakt tevens duidelijk dat acht werkgroepen beslist geen luxe zijn om alle activiteiten van de vereniging in de breedst mogelijke zin uit te voeren. »

Werkgroep:
Archief

Werkgroep:
Natuur & Milieu

De acht klaverblaadjes in het logo staan voor de acht werkgroepen die bij de oprichting van Omheining van start ginen:

- Archeologie
- Beeld en geluid
- Boerderij- en veldnamen
- Dialect
- Folklore
- Genealogie/documentatie
- Geschiedenis
- Natuur en milieu

Werkgroep Genealogie-Documentatie

Werkgroep: Genealogie/ Documentatie

In het artikel 'Een echte Heinose familie', dat hiervoor in de inleiding aangehaald wordt, komt Wim Grootenhuys op de proppen met het voorbeeld van een Heinose familie met maar liefst vijf opeenvolgende generaties in mannelijke lijn. Hij merkt terecht op dat zo iets vrij zeldzaam is en reden is om hier aandacht aan te besteden. Een beter representatief voorbeeld van hoe boeiend genealogisch onderzoek in het eigen heem kan zijn, is nauwelijks denkbaar.

Als we verder bladeren in het allereerste contactblad, komen we nog een bijdrage van de werkgroep Genealogie tegen, ditmaal van de hand van Guus van Wifferen. Guus constateert dat in onze gemeente verschillende mensen bezig zijn met familieonderzoek. Hij anticipeert daarop met een artikel waarin allerlei praktische tips over stamboomonderzoek worden aangereikt.

De plannen van de werkgroep Genealogie zijn veelvuldig en vooral praktisch gericht: beginners aan deze mooie hobby helpen bij hun stamboomonderzoek, mensen enthousiasmeren voor genealogie, uitdiepen van een oude Heinose familiegeschiedenis, onderzoek doen naar uitgestorven, uit Heino afkomstige geslachten, het op aanvraag verstrekken van gegevens over Heinose inwoners aan mensen buiten Heino, in samenwerking en overleg met andere actieve werkgroepen.

Fotoboeken: Kiek toch es!

De werkgroep Genealogie heeft in het eerste contactblad duidelijk de toon gezet en haar ambities kenbaar gemaakt.

Uit de verslagen van de opeenvolgende jaarvergaderingen valt op te maken dat de werkgroep in de eerste jaren wekelijks bij elkaar komt en in 2004 overstapt naar een tweewekelijkse frequentie. Er worden bergen werk verzet. Het aantal uitgezochte familie-genealogieën neemt gestaag toe. Het zijn er in 2005 bijna 500. Het krantenknipselarchief over Heino wordt jaarlijks bijgewerkt, evenals de verzameling bidprentjes, geboorte-, rouw- en trouwadvertenties.

Nieuw binnengekomen foto's en dia's worden doorlopend gearchiveerd. In 1990 en 1993 verschijnen de fotoboeken 'Kiek toch es!' deel I en II.

1993. Leden van de werkgroep Documentatie-Genealogie bezig met werkzaamheden.

Van links naar rechts: Cor Compaan, Riek Elshof en Dina Middag.

Foto: copyright De Stentor.

*Bats van der Kolk bij zijn boerderij
Brinkweg 9, Heino. De eerste foto
in de rubriek 'Sprekende foto's'
in december 1985.*

Boegbeeld

Vanaf het prille begin – in januari 1981, als de eerste bijeenkomst van de werkgroep ten huize van Guus van Wifferen wordt gehouden – is *Jennie Pruim* de contactpersoon voor de werkgroep Genealogie. Zij bouwt met een aantal vrijwilligers - o.a. voor genealogisch onderzoek - een indrukwekkend foto-, dia- en krantenknipsel-archief op volgens de door haar geïntroduceerde Basisarchiefcode, een archiveringsmethode voor gemeentelijke, regionale en provinciale administraties. Jennie heeft daarvoor de cursussen Archiefverzorging 1 en 2 gevolgd. Ook heeft zij een groot aandeel in de archivering van de collectie bidprentjes, overlijdensberichten, geboortekaartjes en rouw- en trouwbrieven. In het decembernummer van 1986 start Jennie met de rubriek 'Sprekende foto's'. Bij elke foto schrijft zij een verhaal met bijzonderheden van de afgebeelde persoon en werkt ze een genealogisch familieoverzicht uit.

De laatste bijdrage van deze rubriek verschijnt in het decembernummer van 2016, de 102^e aflevering. De 102 afleveringen van deze rubriek hebben een schat aan genealogische gegevens over evenzoveel Heinoëse families opgeleverd.

Iedere rechtgeaarde Heinoër kent de rubriek 'Uit de oude doos' die maandelijks in de Heino Koerier verschijnt en verzorgd wordt door Jennie Pruim, jarenlang samen met Manna Stavorinus. In het decembernummer van 2020 stond de 206^e aflevering. Gezien haar lange staat van dienst vanaf de oprichting van Omheining mogen we Jennie Pruim met recht het boegbeeld van de werkgroep Genealogie-Documentatie noemen.

Begin mei 2020 heeft Paula Scholtz-Ligthart het stokje van Jennie Pruim overgenomen en is zij contactpersoon van de werkgroep Genealogie. Jennie blijft actief in de afgesplitste werkgroep Documentatie. «

Archivering:
Jennie Pruim

Opvolger:
**Paula Scholtz-
Ligthart**

Achter onze tuin worden aardappelen verbouwd maar daarachter beginnen de weilanden, weids, stil, eindeloos. Ingebed in het landschap zie je in de verte een paar boerderijtjes, genesteld in al dat groen. Er staan wat bomen bij. Er liggen slootjes tussen het groen, met aan beide kanten prikkeldraad voor het vee. Het water uit die slootjes is zo te drinken als je met weinig tevreden bent en als je veertien jaar bent.

Zo hier en daar houdt een eenzame oude boom alles in de gaten en langs de randen van sommige weilanden staan wat opgaande struiken, vaak ook met bramen en frambozen, zuivere geschenkjes van de natuur.

Voor ons huis loopt de klinkerweg, die Zwolle met Raalte verbindt en door ons Heino loopt. Het enige verkeer daarop zijn soms Duitse legerwagens, een enkele militaire personenauto, een ordonnans op een motor.

Nederlanders hebben geen auto; die rijden op de fiets. De gelukkigen op luchtbanden, die meestal vele malen geplakt zijn, de rest op massieve banden.

De vrachtrijders, Klompjan en Veltkamp, hebben wel een vrachtauto. Ze rijden niet op benzine maar stoken hout in de gasgenerator. Voordat ze kunnen rijden moet die aangemaakt worden om gas te produceren.

Als we de weilanden ingaan, hebben we meestal onze polsstok bij ons. Niet zozeer omdat de slootjes te breed zijn, maar gewoon omdat polsstokspringen leuk is. Als je schuin springt of vanaf een rare wallenkant kan het ook best moeilijk zijn en worden de kansen steeds groter dat je een nat pak oploopt, tot vreugde van de ander. En zo vliegt de tijd.

Mijn laatste katapult wordt een steeds kostbaarder bezit naarmate ik er langer mee schiet. Uiteindelijk heb ik het goede hout uit een gevorkte tak gesneden. Hij ligt lekker in de hand. Het leertje en de rubbers doen precies wat van hen verwacht wordt. Ik heb hem vaak bij me en ook de nodige kiezelsteentjes. Ik schiet graag en op van alles. Ik word er steeds beter in.

Mijn vader bracht mij eerbied bij voor mijn levende omgeving. Hij zei onder meer: "Als je ooit een vogeltje schiet, eet je het op ook. Nooit zomaar iets doden." Ik mikte er wel vaak op maar schoot nooit. Tot die ene keer. Ja, ik heb geschoten en het vogeltje was dood. Ik had veel spijt en voelde me schuldig. Ik durfde er bijna niet naar te kijken toen ik dat warme lijfje oppakte.

Het plukken, opensnijden en de kop eraf snijden was een rotwerk. Moeder hielp niet. Ik had bijna niks in mijn handen en sneed bijna mezelf. Toen vet in de pan, het beestje bakken, zout erop en eten.

De oorlog denderde, vaak verwoestend, over de hele wereld, ook over Heino.

Hoe reageerden de kinderen eigenlijk op dit geweld?

Ik, nu negenentachtig jaar oud, was toen een van hen.

Ik graaf graag eens in mijn herinneringen, om over mijn ervaringen te vertellen in de oorlog.

Jongen van veertien in de oorlog

Tekst: Herman Kok

Het smaakte naar niks, het was bijna niks, ik kotste bijna. Ik heb nooit meer op een vogeltje geschoten.

Soms is het zo'n mooie dag, zonet nog schoongewassen door de ochtendregen en die nu droogt in het stralende zonlicht. Een dag dat het stil is op straat, dat alleen de vogels, soms luid kwetterend, bij je in de buurt zijn, net als de hond die ook niks te doen heeft.

Het is zo'n dag dat je je een beetje verveelt. Gelukkig heb je dan altijd je hoepel nog. Een gave velg van een oude fiets, die je met een stokje naast je mee laat lopen. Onafscheidelijk, steeds bij je.

Op een sukkeldrafje heel de buurt door, het dorp door, achterlangs weer terug, de hoepel naast je. Misschien wel een uur of nog langer. De hond loopt soms ook mee. Er gebeurt van alles; die mooie, schone dag wil jou toch nog wel hebben en neemt je op. Je mag er deel van zijn, de verveling is weg, tijd vliegt weer.

Het zal voorjaar geweest zijn dat ik een jonge kraai kreeg, zo uit het nest gehaald. Het enige dat hij kon was de bek open doen en geluid maken. Hij zei: "Ka!" luid en duidelijk. Ik noemde hem Gait. Hij herkende dat en antwoordde dan altijd met "Ka!"

Ik heb eindeloos veel pieren gestoken aan de slootkant, het enige voedsel dat hij in het begin lustte. Later bleek, gelukkig maar,

dat hij ook allerlei etensrestjes en in melk geweekt brood naar binnen werkte.

Hij zat in een kooitje en ik was er dag en nacht mee bezig om hem in leven te houden. Het lukte. Om te voorkomen dat hij wegvloog, heb ik stukjes van de vleugels afgeknipt zodat hij voorlopig niet meer kon vliegen. Nog wat later bleek het kooitje ook niet meer nodig want hij bleef toch wel bij mij en werd volwassen.

Vanaf dat moment had ik een kameraad die soms 's morgens door het open raam van de slaapkamer naar binnen vloog, op het hoofdeinde van mijn bed ging zitten en me wakker maakte.

Overdag zat hij vaak op mijn schouder. Als ik voor schooltijd naar de kerk liep, bleef hij toch zitten. Was ik in de kerk, dan zat hij soms op de kerkdeur te wachten totdat ik naar buiten kwam. Als ik later op de speelplaats was, vloog hij wel ergens rond.

Als meester Hoppen om negen uur bij de speelplaats in zijn handen klapte, hoorden de kinderen dat en begonnen met het maken van de klassenrijen voor de schooldeur. De rest volgde automatisch. De juffrouwen en de meesters stonden dan bij die deur te wachten en tot mijn stomme verbazing zat Gait daar soms ook, op een rand, boven de meesters en juffrouwen. De klassen liepen een voor een de gang in en stopten bij hun kapstok om de klompen uit te doen. De boerenkinderen, die ver moesten lopen naar school, hadden daar al hun zwarte broodtasje aan een touwtje hangen.

Aan het goeie leven van Gait op school kwam plotseling een einde. Hij besloot alle tomaten aan te pikken, die de meester voor het open raam in de zon had neergelegd om mooi rood te worden. Gait mocht plotseling niet meer op school komen en ik moest alleen gaan. Ik miste hem wel in het begin.

Helemaal erg werd het toen Gait er niet meer was, niet meer thuis kwam, domweg helemaal nergens was. Ik heb gezocht en gezocht, overal gevraagd. Eindelijk, pas na meer dan een week, hoorde ik dat die jongen van Wezenberg plotseling ook een kraai had. Je moest echter niet spotten met die familie, zo wist ik wel. Niets echter hield mij tegen, ook de school niet, waar ik eigenlijk naar toe moest die middag. Toen ik van verre Gait al riep, kreeg ik onmiddellijk antwoord, een tweede keer ook en nog vaker. Maar ik heb Gait nooit teruggekregen. Praten hielp niet, bewijs had ik niet, alleen maar de zekerheid dat het mijn kraai was. Ik denk dat het bestaan van slechtheid in de wereld en hoe in het leven soms het recht van de sterkste kan gelden toen pas wezenlijk tot me doordrong.

Jongens en meisjes hadden hun eigen speelplaats. De meisjes speelden voor de school,

waar tegels lagen en waar ook een overdekt gedeelte was. Ze speelden eindeloos, kaatsten vaak met een of meer ballen tegen de muur of in de lucht. Ze waren aan het touwtjespringen. De jongens speelden opzij en achter de school, in kiezelstenen, op grint.

De boerenjongens stonden vaak apart, de burgerjongens ook. De laatsten hadden maar weinig verstand van het roggeveld, het jonge vee dat er weer bij was gekomen, het melken en de veemarkt.

Voor de paardenmarkt leefde ook op school. Een jongen die dat goed kon naspelen was dan paard en werd door een ander vastgehouden bij de bloeze. Het paard moest model lopen, een beetje steigeren en geluid maken. Hij werd gekeurd en na veel loven en bieden uiteindelijk verkocht. Vooral die jongen van Neppelenbroek, die de veehandelaar speelde, wist alles precies.

De burgerjongens speelden spelsporten. Verlospot was er eentje van, mijn lievelingsspel.

De speeltijd was dan altijd veel te kort. Als bijna iedereen was gevangen van beide partijen en lange rijen vormden die verlost moesten worden door die ene vrije speler in het middenveld, was de spanning bijna te snijden. Als je dan toch kans zag je eigen partij te bevrijden, door de rest te vlug af te zijn, smaakte die overwinning nog steeds zoet bij de volgende les.

Ergens in de zevende klas drong ook steeds meer de oorlog door in onze kinderkoppies. Natuurlijk waren we allemaal tegen de vijand, de Duitsers, wisten we wie er nu weer was ontdekt en opgepakt, wie als dwangarbeider naar Duitsland was vertrokken. We wisten wat er in de rest van Holland gebeurde, we hoorden flarden nieuws van de geheime zender, we hoorden over honger en kou.

Op een gegeven moment maakten wij, vier of vijf burgerjongens, bijna fluisterend, een geheime club tegen de vijand. Er kwam niet veel uit voort, behalve dat het uiterst geheim was, tegen de Duitsers. We zagen al de Gestapo op ons afkomen, het grote gevaar, we werden nog geheimer. We kwamen niet veel verder, we hadden raad nodig van een volwassene. Na nog een week praten en overleggen besloten we meester Hoppen te vragen.

Hij stemde toe en kwam na schooltijd heel in het geheim, naar ons toe, achter de school, uit het zicht van iedereen. We hebben hem alles uitgelegd; we struikelden bijna over onze woorden over al dat geheime. Hij heeft wel een half uur geluisterd. Hij heeft ons toen heel persoonlijk verteld wat het eigenlijk zeggen wil dat we een bezet land zijn, dat we niet overwonnen zijn. Om dan toch Nederlander te zijn, zielsverwant, hoe we alleen elkaar hebben. Hij zou er voor ons zijn als wij hem in ons uiterste geheim nodig hadden.

De rest ben ik kwijt maar zijn woorden hebben een flink stuk in het fundament van mijn leven gevormd.

Als kind waren wij met z'n allen gedompeld in een stuk ellende, genoemd oorlog. Als ik nu naar kinderen en hun problemen kijk, dan krijg ik het best moeilijk.

Ik hoop dat zij het antwoord vinden op Corona, het klimaat zullen leren beheersen. Dat ze genoeg water binnen en buiten onze grenzen zullen weten te houden en ook dat ze stukjes oplossingen vinden voor de enorme hordes hongerige en voor oorlog vluchtende mensen in onze wereld.

Maar laten we nu een voorbeeld nemen aan onze ouders, die ons vertrouwden en laten we nu ook hen weer vertrouwen. «

1981

1983

1986

1993

1996

2001

2018

2021

40 Jaar

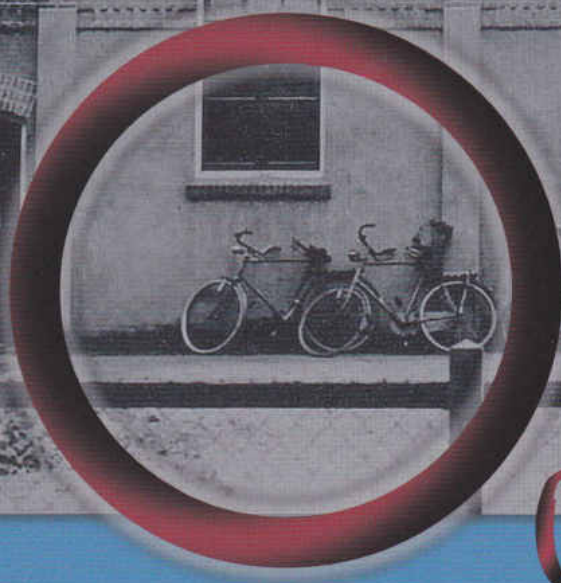
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

ISSN 1384-8461

Druk: Sonodruk, Heino

Om Heino

4

Jaar

VERENIGING VOOR HEEMKUNDE 'OMHEINING'

Juni 2021
Nummer 2

Uit 'Omheining' juni 1981 – veertig jaar geleden

Met een kort artikel dat hij de titel 'Zomaar een verhaal?' meegaf, sloot Guus van Wifferen het tweede nummer van 'Omheining' in 1981 af. Een curieuze, maar ook humoristische anekdote, waarvan hij zich

afvroeg of die wel belangrijk was. Guus gaf er zelf direct een ontkennend antwoord op. "Er zullen veel van zulke verhalen zijn," was zijn argument. Deed hij met deze constatering zichzelf niet tekort? Oordeelt u zelf.

Zomaar een verhaal?

Onlangs kwam, na afloop van een vergadering in Zwolle, iemand naar me toe en vroeg: "Kom jij uit Heino?" Ik knikte. "Nou, daar kom ik ook vandaan, althans daar heb ik een groot deel van mijn leven doorgebracht."

Al pratende kwamen er heel wat oud Heinoëse namen naar voren.

"Bestaat de muziekvereniging nog?"

"Ja, natuurlijk," was mijn antwoord.

"Nou," vervolgde de man, "die heb ik eens achter mij aan gehad. Er was een rondgang door het dorp en ik stond te kijken met in mijn hand een tennisbal. Toen de man met die grote toeter langs me liep, kon ik het niet laten en mikte de tennisbal precies in de toeter. Er werd halt geroepen en alle instrumenten werden aan de kant van de weg gelegd. Daarna rende het hele muziekkorps achter mij aan. Ik heb mijn toevlucht kunnen zoeken in de smederij van Berkhof – voor oud Heinoërs een bekende naam. Gelukkig kregen ze me niet te pakken."

Wat Guus wel van belang vond na dit gesprek was de opmerking van de man dat hij nog veel oude foto's van Heino had. En die kwamen binnen afzienbare tijd naar Heino, zodat de nog piepjonge heemkundevereniging haar fotoarchief ermee kon verrijken. Want daarop was ieder bestuurslid en vrijwilliger in die fase gefocust: de opbouw en uitbreiding van de diverse archieven.

Oude sfeervolle foto uit de jaren dertig van Ons Genoegen.

In dit nummer

Stel, je bent een jaar of acht, komt uit het prachtige stadje Culemborg in de Neder-Betuwe, je vertrouwde geboortegrond, en je moet met je ouders mee verhuizen naar een klein dorp in Salland, ver achter Amersfoort. Het overkwam Mirjam van der Weide-Wink, onze onvolprezen vormgever van het contactblad 'OmHeino'.

Mirjam heeft de pen overgenomen van Martijn Dadema, onze burgervader, en is de uitdaging aangegaan om haar kijk op ons dorp op schrift te stellen. Zij is daarmee de tweede veertiger die een persoonlijk verhaal over ons dorp schrijft. Welke veertiger volgt in de aankomende editie?

Het prachtige houtsnijwerk van Wim Potma is alom bekend in Heino en omstreken. Al eerder (september 2019) schitterden zijn miniatuurbeeldjes van de openbare kunstwerken in de rubriek 'Kunststof'. Nu heeft hij de twee kerken van Heino onder de loep genomen en op schaal uitgewerkt in hout. Het resultaat mag er zijn.

Als verschillende wandelaars of fietsers afzonderlijk van elkaar op dezelfde manier een officiële route afsnijden, vormt er zich een zichtbaar spoor dat door steeds meer mensen gevolgd wordt. Uiteindelijk ontstaat er een pad. Zulke paadjes worden *olifantenpaadjes* genoemd. Gewapend met een fotocamera zijn we op zoek gegaan naar olifantenpaadjes in Heino. We pretenderen niet ze allemaal gevonden te hebben. Er zullen er vast nog meer zijn. Dat zou kunnen leiden tot een vervolgartikel.

Van de serie 'Suikerzakjes van Heino' krijgt u deel zeven onder ogen. Jennie Pruim beschrijft hierin de geschiedenis van de familie Eshuis, het bedrijf en café 'De Ganzepan'. Als in 2004 het bedrijf wordt overgenomen door Fakkert Diervoeders BV, eindigt een bedrijfsgeschiedenis van meer dan anderhalve eeuw.

Op 24 november 1998 in alle vroegte verhuizen de bewoners van De Maat naar de Vloedgraven, gadegeslagen door een bijzondere ooggetuige: de oude, knoestige plataan. Althans, zo worden we dat gewaar in het verhaal 'Boompraat van de Oude Plataan'. M.M. Pouw beschrijft de geschiedenis van het zorgcentrum De Maat en de weemoed van de vertrekkende bewoners door de ogen van de plataan die al sinds jaar en dag pal aan de Statenweg voor het centrum staat.

De meeste in streektaal geschreven gedichten van Henk van der Veen zijn juweeltjes die voor herhaling van publicatie vatbaar zijn. In het maartnummer van 1997 verscheen 'De Treurbeuke in de Hof van Rakhorst', een gedicht dat wij nu opnieuw plaatsen en wel om reden dat in het verzamelboek 'Beleef Heino' maar liefst drie plaatjes van de treurbeuk geplakt moesten worden.

In 'De katerstede 't Laanbroek' verhaalt Roland Stavorinus over de familie van zijn moederskant, de familie Laanbroek, zeker twee eeuwen lang een bekende familie in Heino, die enkele generaties lang aannemers en timmerlieden voortbracht. Menig gebouw in de vroegere gemeente Heino is door een Laanbroek gebouwd of onderhouden.

Voor de dialectwoorden is het einde van het alfabet in zicht. De letter 'w' is als een na laatste letter gepland door de werkgroep Streektaal. Tot en met het voorliggende nummer zijn maar liefst 480 woorden uit onze rijke Sallandse streektaal de revue gepasseerd.

Menig verzamelaar van de plaatjes voor het plakboek 'Beleef Heino' had moeite om plaatje 153 te pakken te krijgen. Het achterliggende verhaal van het interieur van het kruidenierswinkeltje, geschreven door Jannes Seine en eerder gepubliceerd in Omheining 2007 nummer 3, publiceren we derhalve nog een keer.

In de rubriek 'Al weer veertig jaar geleden' - alleen in het jaar van ons veertigjarig jubileum grijpen we zover terug - heeft Inge Roelofs een aantal lokale gebeurtenissen uit het krantenarchief van het tweede kwartaal van 1981 opgeduikeld.

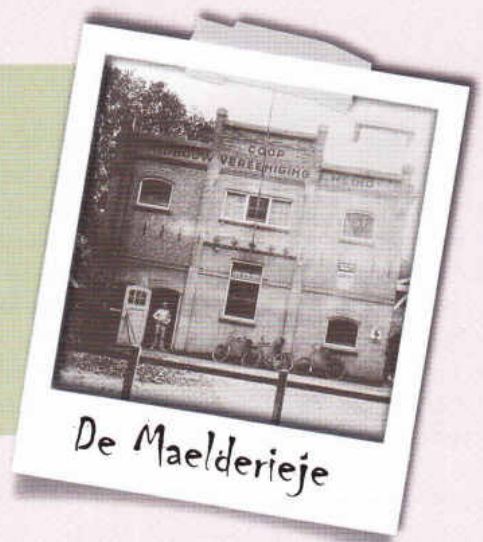
Wij wensen u veel lees- en kijkplezier.

Reageren? redactie@omheino.nl

Kopij graag
binnen voor
15 juli

Inhoud

- 05. Heino, mijn dorpje ~ *Mirjam van der Weide - Wink*
- 06. Kerkenpad ~ *Wim Potma*
- 08. Olifantenpaadjes ~ *Toon Hoefsloot*
- 10. Suikerzakjes van Heino (7) ~ *Jennie Pruim - Reinders*
- 12. Boompraat ~ *M.M. Pouw*
- 14. De katerstede 't Laanbroek ~ *Roland Stavorinus*
- 18. Wule zekt det zo ~ *Berend Jan Horstman en Gerrit Hulsink*
- 20. Het kruidenierswinkeltje ~ *Redactie*
- 22. Al weer 40 jaar geleden ~ *Inge Roelofs*

Contributies

15 euro per jaar / 23 euro per jaar buiten Heino (i.v.m. portokosten)

Ledenadministratie

Inge Roelofs-Hoppen, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Voorzitter

Ton van de Griendt, Acacia 23, 8141 TL Heino, 0572-392980

Secretaris

Anneke Grit-Rodink, Fluitekruid 43, 8141 DW Heino, 0572-391030

Penningmeester

Harry Ogink, Twentseweg 12, 8141 MA Heino, 0572-391618

Bestuursleden

Gerard Antonissen, van Langenstraat 16, 8141 VS Heino, 0572-392501

Berend Jan Horstman, De Horst 10, 8141 BA Heino, 0572-392622

Cor Horstman, Van der Capellenweg 10, 8141 EG Heino, 0572-392109

Tiny Kok-Klappe, Woolthuisweg 10, 8141 RX Heino, 0572-393584

Herman Neimeijer, Plataan 19, 8141 SM Heino, 0572-393268

André Roelofs, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Eindredactie

Toon Hoefsloot, Tiny Kok en Berrie van Essen
redactie@omheino.nl

Correctoren

T. Hoefsloot, T. Kok, J. Melenhorst,
G. Peeters, J. Peters, B. van Essen
J.K. Pruim-Reinders en W. Steenbergen

Vormgeving

Mirjam van der Weide-Wink

Voor de contactpersonen van de verschillende
werkgroepen verwijzen wij u naar onze website.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

0572-394562 info@omheino.nl

www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank: NLOGRABO 0327112271

Heino, mijn dorpje

Tekst: Mirjam van der Weide-Wink (43)

Samen met mijn jongste zoon, plak ik de laatste stickers in het prachtige verzamelalbum 'Beleef Heino'. We hadden er ons eigen gezamenlijke project van gemaakt. Hij het plakplezier, ik 'het feest der herkenning'. En nu was *ons* boek dus vol. Voldaan bladerden we er doorheen.

Bekende gezichten, markante gebouwen, tradities, vermaak en het dagelijkse Heinose leven uit het heden en verleden.

Mijn Heinose verleden begon op 15 maart 1985. Toen verruilden mijn ouders het Culemborgse stadsleven voor het rustige platteland. En tja, dan heb je als kind van 7 geen keus en móet je mee. Maar met behoorlijke tegenzin, dat wel. Ik had geen idee waar we terecht zouden komen.

Heino lag er besneeuwd bij. En de nieuwbouwwijk in zuid was toen nog een kale bedoening. Ons huizenblok was vooralsnog het enige bebouwde deel van de straat met uitzicht op bejaardentehuis De Vloedgraven. Later heb ik mij daar in het naastgelegen 'bejaardenbos' met de buurtkinderen goed vermaakt. Stiekem gluren in de kapel, hutten bouwen, verstoppertje spelen, de dieren in het parkje voeren en aaien, sneeuwballengevechten houden en glijden op het bevroren slootje rondom. We waren sowieso veel buiten.

Toen er her en der nog volop woningen in de buurt werden bijgebouwd, vonden we het reuze interessant om, als de bouwvakkers vertrokken waren, het bouwterrein te verkennen. Stiekem onder de afrastering door kruipen om de casco huizen te betreden. Levensgevaarlijk met al die trapgaten, kruipruimtes en uitstekende stukken betongaas.

En soms waren we 'kwijt'. Dan hadden we bedacht om naar de oude betonnen bunkers bij het Jacobsgat te gaan, of hingen we rond bij het spoor omdat het zo spannend was als het donkergroene boemeltreintje er aan kwam. Ook beklommen we dikwijls in de gemeentetuin de oude 'griezelboom', zoals mijn broertje en ik die noemden. We zijn zelfs een keer helemaal naar landgoed 'Den Alerdinck' gefietst. Maar meestal werd er na schooltijd de hele middag met de stoere jongens en meiden van de klas gevoetbald op het trapveldje aan De Kastanje. Rivaliteit alom. Want het liep vaak uit op een titanenstrijd tussen de verschillende basisscholen. Wij 'De Springplankers' tegen De Gouden Emmer of Brinkzicht.

Een jaar na de verhuizing vielen we met onze neus in de 'feestelijke' boter. Heino bestond in 1986 namelijk 750 jaar en dat is niet onopgemerkt gebleven. We wisten niet wat we meemaakten. Wat een gezelligheid en saamhorigheid vergeleken met het onpersoonlijke van de stad. Het dorp was overal versierd en de oude garde liep parmantig in klederdracht en oefende oude ambachten uit. Er waren tentoonstellingen, optredens en een grote optocht waarin ik met mijn school meeliep, uitgedost als de zogenaamde 'Witte Wieven'. Er staat nog een prachtig filmpje van op internet waarin te zien is hoeveel er inmiddels veranderd is qua winkels en centrum aanzicht. Deze mijlpaal zou een startpunt zijn voor het jaarlijkse hoogtepunt qua dorpsfeesten: 'De Pompdagen'. Ook is er sindsdien een basis gelegd als het gaat om 'samen één', gevoed door het enthousiasme en de creativiteit van de Heinose ondernemers.

Die ontstane dorpse saamhorigheid komt ook nu in de aanhoudende pandemie naar boven. Het zit inmiddels verankerd in alle Heinoërs. Of het nou gaat om het omkijken naar je naaste buur, het opvrolijken van de eenzame ouderen in onze twee verzorgingshuizen of het steunen van de horeca en Heinose middenstand. Heinoërs kijken naar elkaar om en dat is prachtig om te ervaren zonder dat het vanzelfsprekend is.

En vol trots kan ik concluderen dat Heino toch ook echt 'mijn dorp' is geworden. «

Kunststof

Kerkenpad. Twee Heinose godshuizen uitgewerkt in hout

De Heinose P.K.N.-kerk, de Nicolaaskerk, heb ik al eens in het klein gemaakt. Maar als ik er nu langs loop, zie ik toch weer allerlei details die ik nog niet eerder opmerkte. Vervolgens loop ik door naar de katholieke kerk en besluit dan te proberen ook die te maken.

Er volgt een zoektocht naar plaatjes via internet. 'Gelukkig' loop ik zelf met een wandelstok, waarvan ik weet dat elke stokstap ongeveer een meter is. Zo kan ik dan de maten bij de plaatjes zetten. De hoogtes vind ik wel. Alleen de dakconstructie is nog een probleem, totdat die reclamefolder in de bus valt met daarop een luchtfoto van Heino. En dan heb ik alles.

Alhoewel er beslist mensen in Heino rondlopen die gedacht moeten hebben: "Wat moet die oude man daar nou alweer in die tuin van de kerk?"

Ik zet mij aan het werk en probeer middels de kleur van verschillende houtsoorten de delen van de kerk hun contrast te geven. En voorwaar, het gaat, waarbij mijn enthousiasme ook sterk in stand wordt gehouden door de geschiedenis van de bouw.

Ik blijf zo gedreven door het onderwerp 'kerkenbouw' dat ik daarna nogmaals een miniatuur maak van de voormalige hervormde kerk. Maar nu op dezelfde schaal.

Niet veel later krijg ik van een collega een prachtig stuk hout, dat feitelijk te mooi is om er iets uit te maken maar dat wel prima kan dienen als onderbouw van de godshuizen.

En zo is 't gekomen. «

Tekst: Wim Potma
Foto: Joost Pieterse

Olifantenpaadjes

Van het rechte pad af in Heino

Tekst en foto's: Toon Hoefsloot

Veel mensen kennen het begrip wel. Maar er zijn ook mensen die je hoort denken: "Olifantenpaadjes? Nooit van gehoord, wat zijn dat?"

Het zijn, kort gezegd, paden die niet achter de tekentafel bedacht zijn, maar die wij zelf spontaan gemaakt hebben. Hebben we niet allemaal de neiging om, waar het maar even kan, de officiële weg af te snijden, lopend of met de fiets? Al scheelt het maar een paar meter, of in tijd gemeten, een paar seconden. Waarom zou je omlopen als het niet hoeft?

Zo'n paadje of 'afstekertje' ontstaat vaak in een berm of in een stuk groen. Als er ook maar iets van een spoor te zien is en steeds meer wandelaars of fietsers onafhankelijk van elkaar dit spoor kiezen, dan slijt zo'n olifantenpaadje uit en wordt uiteindelijk gemeengoed en maakt nagenoeg iedereen er gebruik van.

1.

Tussen de Disselhof en de Kruzebrink is in de loop der jaren een lichtgebogen paadje ontstaan, dat zijn bestaansrecht reeds lang bewezen heeft. Duidelijk is te zien dat bewoners van de Kruzebrink er veelvuldig gebruik van maken. Rechtdoor over de betegelde Disselhof is geen optie meer: je snijdt dan ook 31 meter af.

2.

Als je komt aangelopen of - gefietst over de Zwolseweg uit de richting van het dorp en je wilt rechtsaf de doorgang naar het industrieterrein op - naar de Hubo bijvoorbeeld - snijd je over het olifantenpaadje 25 meter af. Dit olifantenpaadje deelt het perk met lage struikjes, dat eens een geheel moet zijn geweest, in twee stukken. Vermoedelijk heeft de gemeentelijke buitendienst als een soort reddingspoging de twee delen afgezet met piketpaaltjes en ijzerdraad, wetende dat de strijd tegen de gebruikers van het paadje nooit gewonnen zou worden...

Een van de kortste olifantenpaadjes in Heino. Waarom niet het fietspad bij de rotonde afsteken en een stukje van het grasveld bij Seine gebruiken om het fietspad te verkorten? Het scheelt toch zeker wel 8 meter!

3.

4.

Dit is misschien wel het bekendste olifantenpaadje in Heino. Wie over de Zwolseweg naar Laag Zuthem wil, steekt 50 meter af. Het levert wel een luxeprobleem op: je hebt de keuze uit twee mogelijkheden.

Helemaal aan de andere kant van het dorp ligt, niet ver van de fietstunnel, een olifantenpaadje tussen de Raalterdwarsweg en de onverharde Weversweg. Deze doorsteek levert je een voordeel van maar liefst 107 meter op.

5.

Het fietspad naar 't Nijenhuis begint of eindigt, het is maar van welke kant je komt, bij de T-splitsing met de Schaarshoekweg. Ook hier is het duidelijk: het kan net even korter. Is het misschien ook logischer?

6.

Het betegelde wandelpad dat parallel loopt aan de Stationsweg tussen de rododendrons en de Kerkweide, afbuigt naar de Meidoorn en abrupt eindigt op de Meidoorn, heeft geen directe verbinding met de Pastorielaan. Ja, en dan kun je er donder op zeggen dat die aansluiting er wel komt. Achter de majestueuze eik langs kom je via dit mooie olifantenpaadje rechtstreeks op de Pastorielaan uit. Wel zo veilig ook.

7.

Suikerzakjes van Heino

Wanneer in 1853 het Overijssels kanaal wordt aangelegd, is de scheepvaart op het kanaal daarna vele jaren lang van grote betekenis. Er wordt turf uit noordoost Overijssel naar het westen vervoerd, evenals textiel en andere producten van de Almelose industrie. De turf wordt onder andere gelost bij de Ganzepan.

In die tijd zijn de meeste bruggen in het Overijssels kanaal ophaalbruggen en de brugwachters moeten dag en nacht paraat staan om de brug te bedienen. Na de oorlog neemt het vervoer over het kanaal echter zienderogen af. Daarom wordt het kanaal in 1962 voor de scheepvaart gesloten en komt er een eind aan meer dan honderd jaar bedrijvigheid op het water.

Brugwachter aan de Ganzepan

Eén van de eerste brugwachters aan de Ganzepan is Derk Jan Eshuis, geboren te Heino, in de wijk Lenthe, op 2 februari 1849. Van oorsprong is hij timmerman van beroep. Hij trouwt te Heino op 13 juni 1872 met Geertjen Deusjen, afkomstig uit Dalfsen. Uit dit huwelijk worden elf kinderen geboren, van wie er zes op jonge leeftijd overlijden. Als vader Derk Jan in 1909 overlijdt, neemt zijn zoon Gerrit Jan de taak van brugwachter over.

*Suikerzakje van Café 'De Ganzepan',
eigenaar Derk Jan Eshuis.*

Bronnen:
Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.
Krantenknipselarchief.

Molenaarsbedrijf en café

Enkele jaren later, in 1916, begint Herman Eshuis, een broer van Gerrit Jan, een molenaarsbedrijf aan de Ganzepan.

Gerrit Jan besluit dan zijn taak van brugwachter uit te breiden. Hij begint een café, een café dat ligt ingeklemd tussen de Ganzepannerbrug over het Overijssels kanaal en de grens die de gemeente Heino en Dalfsen scheidt. Het café krijgt van hem de naam 'De Ganzepan'.

Het bedrijf en het café worden vervolgens voortgezet door Derk Jan Eshuis, de oudste zoon van Herman, die op 16 december 1926 in het gemeentehuis van Zwollerkerspel is getrouwd met Johanna Schipper. Dit echtpaar krijgt te maken met de oorlogshandelingen. De Ganzepannerbrug over het Overijssels kanaal en het nabijgelegen café worden niet gespaard. De brug wordt totaal vernield en het café wordt op 12 april 1945 door brand verwoest.

Overname

Herman Eshuis en zijn echtgenote Johanna herdenken in 1966 hun 40-jarig huwelijk en deze mijlpaal wordt feestelijk gevierd, waarbij burgemeester Verheijden en echtgenote aanwezig zijn. Wanneer het echtpaar besluit met de werkzaamheden te stoppen, neemt de oudste zoon Derk Jan, geboren op 12 april 1928, de taak van zijn ouders over.

In de periode dat hij de zorg draagt voor het bedrijf, krijgt Derk Jan met brand te maken. Op 31 maart 1988 ontstaat brand in de graansilo. De brand, die vermoedelijk is ontstaan door het heetlopen van een motor, brengt een bijzonder grote rookontwikkeling met zich mee die tot ver in de omtrek te zien is.

'Het Zwarte Schaaap'

Onder de naam 'Het Zwarte Schaaap' gaat het voormalige café-restaurant 'De Ganzepan' in april 1995 weer open. De Kampenaren Joop en Evelien Spelthuis hebben het horecabedrijf, dat een jaar of vijf gesloten was, weer nieuw leven ingeblazen. Na een grondige verbouwing hebben zij er een café-petitrestaurant annex cafetaria van gemaakt. Maar helaas, in de eerste nacht van het jaar 1996 valt het café ten prooi aan vandalen, die vermoedelijk vuurwerk naar binnen hebben gegooid. Daardoor ontstaat brand en ligt er de eerste tien maanden na de brand beslag op het pand. De rijksrecherche heeft die tijd nodig om de oorzaak te onderzoeken.

Aangestoken, dat is duidelijk. Helaas worden de daders niet gevonden.

Het duurt jaren voor het pand weer wordt opgebouwd. Jarenlang blijven de zwartgeblakerde resten langs de N35 staan. Maar in 2004 vestigt Fakkert Diervoeders BV zich op deze plek aan de Zwolseweg. Fakkert was jarenlang gevestigd in de kern van Hoonhorst, maar daar kwam het bedrijf steeds meer in de verdrukking, zodat het moest uitwijken naar een andere locatie. «

Burgemeester Verheijden en echtgenote feliciteren Herman Eshuis en Johanna Schipper bij hun 40-jarig huwelijk op 16 december 1966.

BO

praat

Hier sta ik dan, de Oude Plataan, aan de Statenweg, voor de deur van 'De Maat'. Als piepklein boompje stond ik daar al aan de zandweg zo rond 1800. De tijd dat de Fransen hier nog de baas speelden. Vóór mij een prachtig park met een herenhuis dat dienst deed als hervormde pastorie, maar in 1810 werd gesloopt. Gelukkig werd een nieuwe pastorie gebouwd en later daarnaast nog een gebouw 'Vrede'. Veel bewoners heb ik zien gaan en komen, ook de vrolijke jeugd, meisjes en jongens die 'Vrede' bevolkten.

Het was me allemaal zo vertrouwd. Ik hoorde er gewoon bij.

Hoe oud ik ben? Ik zou het niet weten. Er is wel een methode om dat te bepalen. Maar daar voel ik helemaal niets voor. Ze zagen je stam door en tellen de jaarringen. Nou, niet aan mijn stam! Ik ben nog veel te vitaal. Laatst schrok ik me een ongeluk. Een meneer stond met een meetlint om mijn lijf te friemelen. Maar tot mijn opluchting hoorde ik hem mompelen: "Omtrek drie meter negentig, doorsnee één meter dertig."

Op een rampzalige dag in de jaren vijftig kwamen boze mannen met machines en mokers en de pastorie en 'Vrede' verdwenen onder veel geraas. Ik vreesde voor mijn bestaan, trilde vanaf mijn wortels tot in de nerven van mijn bladeren. Mijn stam was nog bedekt met klimop. Toen dit er werd afgehaald, bleek ik geheel met bulten en schilfers te zijn bedekt: overgehouden van de emotie. Maar gelukkig, wijze mannen besloten dat ik en alle andere bomen moesten blijven.

Al spoedig verrees een mooi, groot en vriendelijk ogend gebouw, 'De Maat' genaamd en daar vlakbij een aantal leuke kleine huisjes. De bewoners waren allen wat oudere mensen en ik genoot van deze nieuwe bureu.

Boven in mijn stam heb ik een holte. Dat is mijn oog. Daarmee kan ik 'De Maat' observeren. Vogeltjes bezoeken mijn oog wel eens, en ja, dan krijg ik wel eens een 'vuiltje' in mijn oog. Helaas komt ook hier weer een einde aan de bewoning. Dan sta ik voorlopig weer eenzaam aan de straat. Maar mij krijgen ze niet kapot. Ik ben nog fit en tooi me elk voorjaar weer met frisse jonge blaadjes. Mensen van 'De Maat', het ga je goed in de andere woning. Vergeet niet de Oude Plataan aan de Statenweg.

Gevechten waren er al zo lang, maar het was moeilijk te geloven. Nu moet ik het op mijn oude dag toch nog beleven. Ik zie het vóór me gebeuren. Het is vroeg in de morgen en nog niet helemaal licht. De vertrouwde Maatbewoners komen naar buiten: busjes en auto's staan klaar, ze stappen erin en alles verdwijnt richting Paalweg. Meteen komen grote verhuismotoren, die worden volgeladen met meubels, dozen en nog veel meer en ook die verdwijnen... Het is doodstil geworden en emoties overvallen me. Mijn laatste bladeren van dit jaar dwarrelen troosteloos naar omlaag. Het regent, maar de dikke druppels die van de takken vallen zijn tranen. Ook langs mijn stam biggelen de tranen en maken mij drijfnat. Ik voel me verschrikkelijk eenzaam.

Vaarwel vrienden en vriendinnen van 'De Maat', vergeten doe ik jullie niet. Het ga jullie goed in de nieuwe omgeving. Denk nog eens aan mij, want aan de Paalweg staat geen Oude Plataan voor de deur. «

Tekst: M.M. Pouw

Uit: 'Maatpraat': december 1998, nr. 8

OM

van de Oude Plataan

Soms vraagt er wel eens iemand aan ons redactielid Tiny Kok: "Tiny, waar werk je eigenlijk?" Dan kan het zomaar zijn dat zij antwoordt: "In de oude Maat." Om er meteen aan toe te voegen: "Tegenwoordig heet het Huis ter Heijne, hoor." Namen als 'Care Hotel' en 'Solace' behoren dus tot het verleden...

Even bewogen
de takken van den plataan
nu zijn ze weer stil
maar het eerste waarschuwen
van de nachtwind is verstaan.

J.G. van Schagen

De treurbeuk in de Hof van Rakhorst

Onze 'oude meester' Henk van der Veen schreef een prachtig gedicht in het dialect over de aloude treurbeuk in de Hof van Rakhorst. De treurbeuk mogen we, naast de leugenpomp, ook tot een icoon van ons dorp rekenen. In **'Beleef Heino'**, het verzamel-, kijk- en leesboek dat in Heino leidde tot het opzetten van spontane ruilacties, ruilapps en diverse buurtacties, komt deze imposante boom maar liefst drie keer voor op een plakplaatje.

De treurbeuke in de gemeentetuin

Zien stam is stoer en stevig,
zo lang als ik em ken;
zien wottels hōōldt em stoande,
griep't as klauwen um zich hen.

Zien takken, zwaar van zörren,
hängt noe daele tōt op 't grōs;
hee probeert ze op te beuren,
mār... ellende lōt nooit lōs!

Duzend dunne twiegies
hängt met druppelties der an...
Woar, zit ik mie of te vragen,
komt die troanen toch vandan?

Stiet e doar te treuren,
disse grote stärke beer,
det de blaen temee zōlt vallen?
Mār het veurjoar kump toch weer!

Loat de kop niet hängen,
niet meer treuren,
bliej wèèn, toe!
Wie vindt 't zunde a'j verdriet hebt,
wule bint zo gek met oe...

De katerstede 't Laanbroek

Tekst: Roland Stavorinus

*Mijn moeder Fien Laanbroek (rechts)
met haar jongere zus Bartha.*

*Mijn opa en oma Janny en
Johannes Laanbroek-Jalving.*

“Mijn moeder heet Roeloffine Janna Laanbroek. Haar roepnaam was Fien. Haar achternaam is in Heino tweehonderd jaar lang een bekende naam geweest. Mannen met deze achternaam zijn veelal timmermannen, metselaars, aannemers en sommigen ontwerpen huizen. Ook nu nog, maar dan niet in Heino. Mannen met de naam Laanbroek hebben een bijdrage geleverd aan het bouwen en onderhouden van huizen, boerderijen, openbare gebouwen, werkplaatsen, schuren, stallen en kippenhokken in de gemeente Heino. Ze deden dat dan vooral voor het nederlands-hervormde deel van haar inwoners.

De vader van mijn moeder, mijn opa, was aannemer en timmerman Johannes Laanbroek. Hij woonde aan de Dorpsstraat 69 in Heino. Hij was de zoon van Dieks (Hendrikus) Laanbroek, die de zoon was van Mans (Hermannes) Laanbroek. Mans was de zoon van Teunis Laanbroek, die weer de zoon was van Gerrit-Jan Laanbroek, die geboren werd op een boerderij met de naam 'Laanbroek.'

In 2005 krijg ik van mijn oom Bert van de Wetering een luchtfoto van een boerderij die gemaakt is rond 1960. De foto is afkomstig uit het archief van de vereniging voor heemkunde in Heino. Bij de overhandiging van de foto vertelt hij dat op de foto de boerderij het Laanbroek staat. Ik kan mijn oren niet geloven. Er is dus een boerderij het Laanbroek en hij staat er nog.

Ik zoek op een kadastrale kaart van de gemeente Wijhe en Raalte en zie een erve Laanbroek staan, op een kleine tweehonderd meter van de havezate 'De Velner', niet ver van Elshof.

Ik besluit om de boerderij met eigen ogen te bekijken en trek er op uit. Op een zondag zet ik mijn auto neer op de Velnerallee en start mijn wandeling. Ik ga naar de plek waar het Laanbroek moet staan, maar zie helemaal niets. Er is helemaal geen boerderij op die bewuste plek. Zou hij na 1960 zijn afgebroken?

Er staat wel een andere boerderij in de buurt. Op de kadastrale kaart staat deze aangegeven als erve Vloedgraven. Teleurgesteld loop ik weer naar de auto en rijd naar huis terug, naar Nijkerk.

Thuis kijk ik nog eens goed op de foto van het Laanbroek. Deze lijkt veel op de boerderij die kadastraal staat aangeduid met 'erve Vloedgraven.' Ik ga ervan uit dat er een verwisseling heeft plaatsgevonden.

Eind 2005 rijd ik opnieuw de Velnerweg op en kom aan bij nr. 5, erve Vloedgraven. Ik zet mijn auto aan de kant van de weg en loop naar de boerderij. Er brandt licht, maar niemand reageert wanneer ik aanbeld. Op de voorgevel hangt een bord. Ik kijk en kan mijn ogen niet geloven. Op een houten paneel is in grote letters 'erve Laanbroek' gegraveerd. Wanneer ik weg wil lopen komt een vrouw van een jaar of zeventig aangereiden op een Spartamet. Ze stopt vlak bij me. Ik stel me voor en de vrouw zegt dat ze Rorije-Grootenhuis heet en dat ze hier woont. Ze nodigt me uit voor een kop thee. Wanneer ik vraag of het niet raar is om een vreemde man in haar huis te ontvangen, zegt ze: "Op het platteland doen we niet zo moeilijk." In een mum van tijd zijn we in gesprek.

Mevrouw Rorije vertelt over haar boerderij. Ze woont hier al vijftig jaar. In 1972 hebben ze, haar man is inmiddels acht jaar geleden overleden, het huis gekocht van baron Van Dedem.

Ze vertelt dat al eerder mensen haar boerderij hebben bezocht en verguld waren met de gedachte dat ze het interieur zagen van het Laanbroek. Het blijken mijn oudtantes Manna en Lei Laanbroek te zijn geweest. Ze vertelt dat dit huis altijd erve Laanbroek heeft geheten. Wanneer ik haar vertel dat deze boerderij volgens mij erve Vloed-

graven heet en haar wijs op de plek waar volgens mij het Laanbroek heeft gestaan, zegt ze: "Daar in de buurt stond vroeger wel een lindeboom en die plek werd aangeduid met het oale huus."

Voor mij is het wel duidelijk: erve Laanbroek is lang geleden afgebroken!

Mevrouw Rorije wil me verder helpen en we lopen naar achter, naar haar dochter die met haar man in het verbouwde deel woont.

Gerry Ruerink-Rorije zegt dat mijn bewering klopt.

Haar stelling is dat na de afbraak iemand van het Laanbroek op de Vloedgraven is gaan wonen en deze boerderij opnieuw heeft gedoopt.

Tijdens het gesprek blijkt dat Gerry onderzoek heeft gedaan naar de boerderijen in de omgeving en in het bijzonder naar 'Erve Laanbroek' en havezate 'De Velner.' Ik mag de map meenemen naar huis om te bestuderen.

Boerderijen en katersteden

Rond 1795 wonen er ongeveer 1350 boerengezinnen in evenzoveel boerderijen.

Daarnaast zijn er zo'n 1200 kleinere boerderijen in Salland.¹ Daar wonen katers en keuters. De boerderijen van katers worden kater-steden genoemd.

De woningen van keuters zijn kleine huisjes, soms hutten of kotten. Keuters zijn eigenlijk geen boeren. Het zijn veelal loonarbeiders, die naast hun dagelijkse ambacht een klein stukje grond bewerkten voor eigen gebruik. »

Boerderijen en katersteden hebben overeenkomsten en verschillen. Boerderijen hebben lage muren en hoge rieten daken en asymmetrische voorgevels, veelal met twee of drie ramen. De katersteden lijken erop, maar zijn kleiner. Hun voorgevels hebben één groot raam en twee kleine.²

Rond 1800 heeft een gewone boer minstens vier hectare bouwland en minimaal twee paarden. Een kater bewerkt twee hectare bouwgrond en een keuter ongeveer één hectare.

De boerenerven en katersteden zijn doorgaans gelegen aan de randen van akkerbouwgebieden. De meeste boeren verbouwen rogge.

Een katerstede heeft gewoonlijk één woonvertrek, dit wordt de heerd genoemd. Deze ruimte is altijd in gebruik en wordt ook gebruikt als slaapvertrek. Aan de ene kant van de heerd is een kamertje met één of twee bedsteden. Aan de andere kant is de götte, die gebruikt wordt om te karnen en waar alle waswerk wordt verricht en waar de ingang tot de kelder is.

Boven de kelder bevindt zich een bergplaats voor materialen van allerlei soort.

Vanuit de heerd kom je direct op de deel, de ruimte waar de dieren staan. Aan de ene kant staan er koeien (2, 3 of 4 stuks) en aan de andere kant is er de sikkenstal. Er is ruimte voor een varken en soms is er in de stal

ruimte voor een paard of paardje.

Boven de deel is er nog een kamertje voor een zoon of voor een knecht. Boven de sikkenstal is gewoonlijk het kippenhok, dat ook dient als leghok.

In de achterdeur is een luik, waardoor de kippen naar buiten kunnen.

Naast het huis zien we het huusien, het toilet. Dit is opgetrokken van planken en soms van stro of riet en altijd zonder deur. Meestal vindt men nog een schuurtje voor de brandstof en voor varkens. Soms staat er buiten een wagen of een kar, maar er is altijd een kruitwagen.

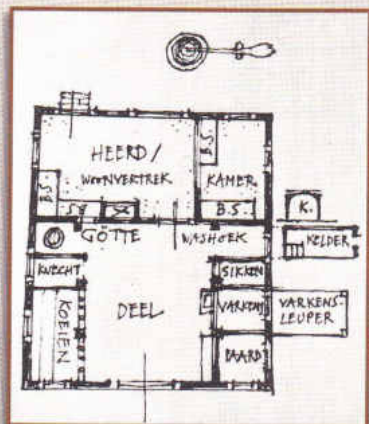
Natuurlijk kunnen een hooiberg en een waterput niet ontbreken.³

De bewoners van 't Laanbroek

De eerste keer dat de naam Laanbroek voorkomt in de archieven is in 1694. In dat jaar woont er iemand met de naam Jannes. Zoals zovelen wordt hij genoemd naar de plek waar hij woont: 'op Laenbroek'.

In dat jaar betaalt hij zoutgeld, een belasting die de Staten van Overijssel vanaf 1693 gingen heffen op vermogen en onroerend goed. Hij betaalt f 1,-.

De katerstede wordt daarna bewoond door ene Teunes Willems. Hij wordt in 1701 eveneens aangeslagen voor zoutgeld en betaalt eveneens f 1,-.

Tekening van een 'katerstede'.

In de doopregisters van Wijhe lezen we dat Teunes en zijn vrouw Jennichje Lukas vier kinderen laten dopen in de jaren 1711-1718. Overigens wordt hier de katerstede waar ze wonen ook Laanbroek genoemd. In 1717 komt de katerstede voor op een verpondingslijst van de gemeente Wijhe. (*Verponding is een vorm van grondbelasting die tussen de 17^e en 19^e eeuw werd geheven – red.*) In deze lijst wordt inzicht gegeven in de bezitters van grond. De naam is Laanbroek. Er wordt geen voornaam genoemd.

In het jaar 1723 wordt Teunes in het Laanbroek aangeslagen voor een andere gemeen-

telijke belasting, het hoofdgeld. Een belasting die betaald wordt per gezinslid van 16 jaar en ouder.

Teunes betaalt f 2,-. De kinderen van Jennichje en Teunes zijn nog jong en tellen dus niet mee.

In 1728 lezen we in de personele quotatie, zeg maar inkomstenbelasting, dat het Laanbroek een nieuwe bewoner heeft; zijn naam is Jan. Hij betaalt f 2,- voor twee volwassenen.

Twintig jaar later in 1748 lezen we in de volkstelling van Wijhe dat er een Jan Jans in 't Laanbroek woont, samen met zijn vrouw Aaltje en kostganger Evert. Mogelijk zijn beide Jannen dus familie, vader en zoon. In de trouwboeken van de Plaskerk in Raalte kunnen we lezen dat deze Jan Jans in 1747 getrouwd is met Aaltje. Hij komt van de Ossenweide, een katerstede die dichtbij 't Laanbroek ligt (tweehonderd meter) en Aaltje komt van 't Hoberts-kamp, vlakbij het dorp Raalte.

In 1764 en 1765 betalen Jan Laanbroek en Aaltje Hoberts-kamp hoofdgeld aan de gemeente Wijhe.

Op 29 april 1786 kunnen we lezen dat Aaltje opnieuw trouwt, na het overlijden van haar man. Ze krijgt een attestatie van drie proclamaties om te trouwen in Raalte met Jan Derkx van het Brilman, eveneens dichtbij de Velner.

Wanneer Aaltje Hoberts-kamp overlijdt, trouwt Jan Derks met Alberdina Hendriks. In 1791 en 1793 worden hun kinderen gedoopt. In 1795 wordt zijn naam genoemd in de volkstelling: Jan Derks Louwenbroek. Een bijzondere verschrijving.

*Erve Laanbroek aan de Velnerweg.
Eigenlijk is dit het erve Vloedgraven.*

De laatste bewoners van het Laanbroek zijn, voor zover ik kan achterhalen, Hendrik Jansen en Janna Oosterkamp. In 1804 wordt hun kind gedoopt en wordt vermeld dat ze woonachtig zijn op het Laanbroek onder de Vellener. In de personele quotatie staat dat deze Hendrikus Laanbroek op nr. 441 woont en f 1,- moet betalen.

De naam van de katerstede

Het Laanbroek ligt in Tongeren, een buurtschap in de gemeente Wijhe, die is opgegaan in het buurtschap Elshof. In 1795 staan er ruim zestig katersteden en dertig boerderijen in Tongeren.

De katerstede Laanbroek ligt vlak bij de Velner aan de allee die haaks staat op de Velnerweg en de oude havezate verbindt met de wetering. Deze allee is in 1675 aangelegd en is ongeveer een kilometer lang.

De naam Laanbroek is volgens mij vooral een duiding van het gebied. De katerstede stond aan een laan in een broek, een hoger liggend gebied in een omgeving die nogal eens onder water stond. We kennen immers ook Broek in Waterland.

In de archieven zien we dat de katerstede en haar bewoners verschillende omschrijvingen kent. De oudste is Laenbroek, later Laarbroek en Laanbroek. Vanaf 1723 komt eigenlijk enkel Laanbroek voor (behalve 1795: Louwenbroek) met een toevoeging: in 't Laanbroek bij de Velner, op het Laanbroek, aan het Laanbroek onder de Vellenaar, van 't Laanbroek onder de Vellener, het Laanbroek en Laanbroek. Kortom: 'in', 'van' en 'op' zijn de aanduidingen. Het geeft zowel de katerstede als de laan en de plek aan.

In de volgende edities wil ik schrijven over havezate 'De Velner', haar bewoners, over het gebied Velnerhoek in Raalte (de Velner) en Tongeren, nu Elshof in Wijhe ('t Laanbroek) en als laatste over mijn voorouders die woonden op het Laanbroek. «

Voetnoten:

1. Boerderijen in Salland, Everhard Jans, Ewout van der Horst en Robert Kemper Alferink, blz. 21 en 22.
2. Idem, blz. 130.
3. H. J. Dijsselhof uit Dalmsholte, 'De onderdeelen van een boerenwoning', in Driemaandelijks Bladen 4 (1905), blz. 89-93.

“Wule zekt det zo”

Een rubriek veur platproaters

W

We zijn aanbeland bij de letter ‘w’, de op een na laatste letter waar een lijst van 24 woorden kan worden samengesteld. Dat betekent dat in de volgende editie de laatste letter, de ‘z’, aan de orde komt, want dialectwoorden die met een x of y beginnen zijn er niet of nauwelijks.

In de vierde editie van dit jubileumjaar presenteren de samenstellers vervolgens een heuse top 40 met de mooiste dialectwoorden uit alle afleveringen van ‘Wule zekt det zo’.

W

waegnloze

- wagenloods

waegnwippe

- wagenkrik

waert oe

- ga opzij

wärre

- in de war

washàänsie

- washandje

wasseldoek

- vaatdoek

weerglas

- barometer

weerskáánten

- beide zijden

weerumme

- terug

wekke

- week

wetterkolk

- drinkplaats voor
koeien

wied

- ver, wijd

wiedwaegns

- wagenwijd

wiendroeve

- wijndruif

wieslippe

- wijsneus

wille

- plezier, schik

wimme

- ruimte voor spek,

worst en schenkel

aan de zolder

windbuul

- opschepper

wipkoare

- wipkar, kiepkar

wippe

- slaappleats voor

de (boeren)knecht

woar äns

- waar ergens

woarbie

- waarbij

woarumme

- waarom

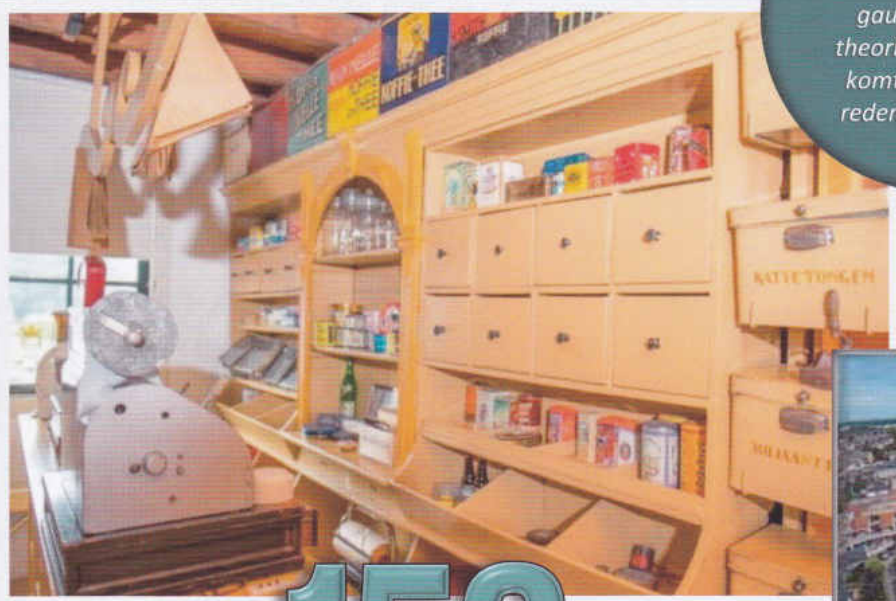
wulle

- wij

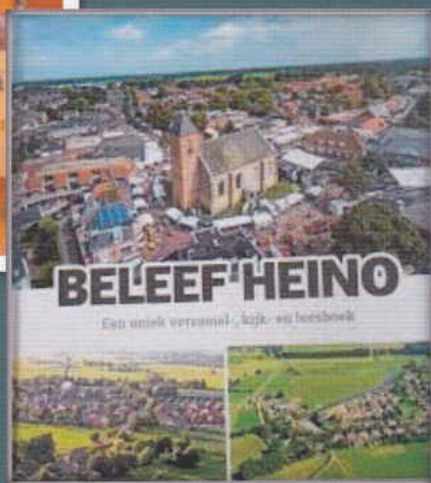
{ Het kruidenierswinkeltje }

Hoe een klein plakplaatje kan leiden tot lichte nervositeit...

De schaarste aan plaatjes met het nummer 153 leidde al gauw tot enkele theorieën. Wie weet komt ooit de ware reden boven tafel...

153

Het kruidenierswinkeltje, plaatje 153 in het boek Beleef Heino, veroorzaakt op de ruildag van Omheining - op Goede Vrijdag 2 april - enige nervositeit onder de vrijwilligers.

Samenstelling: redactie

Diep gebogen over twee tafels waarop de stapeltjes plaatjes met de nummers 1 t/m 216 strak gerangschikt liggen, zijn vrijwilligers al in de vroege ochtend geconcentreerd bezig om plaatjes te verzamelen voor de mensen die hun lijstjes met ontbrekende nummers hebben ingeleverd. Andere vrijwilligers voegen continu ingeleverde dubbele plaatjes toe aan de stapeltjes. De Maelderieje heeft veel weg van een zenuwcentrum waar een enorme bedrijvigheid heerst.

Er ontstaat onder het regiment vrijwilligers gaandeweg enige bezorgdheid over enkele nummers waarvan de stapeltjes erg dun zijn, met name de stapeltjes van nummer 153 op beide tafels.

Met een hier niet nader uit te leggen strategie weet men uiteindelijk te voorkomen dat de beide stapeltjes met nummer 153 geheel 'opdrogen'.

Binnenkomende 'nieuwe' plaatjes met nummer 153 worden telkens met het nodige enthousiasme ontvangen. Die krijgen uiteraard een speciale behandeling...

Het verhaal dat bij dit kruidenierswinkeltje hoort, is geschreven door Jannes Seine, schoonzoon van eigenaar Jacob de Jager uit Balkbrug.

Het winkelinterieur staat al jaren opgesteld in de Maelderieje, de verenigingsruimte van 'Omheining'.

Tekst: Jannes Seine (Deze tekst is eerder geplaatst in Omheining 2007 nr. 3.)

De kruidenierswinkel van Jacob de Jager uit Balkbrug

Deze originele, oude kruidenierswinkel is van omstreeks 1890 en stond aan Sluis 5 in Balkbrug. In 1934 trouwde Jacob de Jager met Gezina Klinge. Samen huurden ze de winkel en de bakkerij. Twee jaar later kochten ze de winkel voor f 3000,-.

In 1939 werd de zaak verbouwd. Deze verbouwing kostte f 55,83. Het uurloon was in die dagen f 0,50. Schilder Van de Bos bracht f 103,57 in rekening voor glas-in-lood en dergelijke. Brood werd met de bakfiets rondgebracht en in de winter, als er veel sneeuw lag, werd er gebruik gemaakt van de arrenslee.

Jacob en Gezina kregen drie kinderen, eerst een dochter en daarna twee zonen. Toen de jongens oud genoeg waren, hielpen zij in de zaak. Geen van beiden wilde de zaak overnemen. Vader De Jager stopte in 1970 met venten en in 1972 werd de winkel gesloten.

Janny, de dochter, was inmiddels getrouwd met Jannes Seine. Zij verhuisden in 1962 naar Heino.

In 1982 overleed Jacob de Jager en in 1987 werd de woning verkocht en kwam Gezina de Jager naar de Vloedgraven in Heino.

Bij de verkoop werd het oude winkelinterieur gespaard. Dit werd eerst in een loogbad schoon-gemaakt en kwam in de garage van Seine Wonen te staan. Toen Jannes Seine in het bestuur van de heemkundevereniging 'Omheining' kwam, kwam de winkel ter sprake en Jan Hageman ging met Jannes mee om de winkel te bekijken. Hij vond het wel iets voor de vereniging en samen met nog enkele andere leden van de vereniging is de winkel in de werkruimte in zijn oude glorie hersteld. De oude koekblikken zijn te bewonderen, de koffiemolen en zelfs het oude winkelbankje waarop men in de oorlog zijn of haar beurt afwachtte. In die tijd duurde het lang voor men aan de beurt was, want alles moest worden afgewogen, de bonnen werden afgeknipt en er werd contant betaald.

We zijn blij dat deze authentieke kruidenierswinkel in de Maelderieje een plaats heeft gevonden, zodat men kan zien hoe het vroeger was. «

40 jaar geleden

Dorpsnieuws uit het geboortjaar van Omheining

Samenstelling: Inge Roelofs

6 april

Na een periode van ruim dertig jaar heeft de heer Berends afgelopen zaterdag afscheid genomen als commandant van de vrijwillige brandweer van Heino. Op 1 januari 1951 kwam Berends bij de brandweer. In september 1961 werd hij ondercommandant en in mei 1971 commandant. Deze laatste functie heeft hij gedurende bijna tien jaar vervuld.

De burgemeester van Heino, de heer J. Berger, zei in zijn toespraak, dat Berends gedurende zijn lange periode bij de brandweer veel relaties heeft opgebouwd. Ook heeft hij veel ontwikkelingen meegemaakt. "Vooral door de invoering van het stil alarm is er in Heino een traditie verloren gegaan, en wel die van het achter de brandweerauto aan gaan", aldus Berger. Vervolgens overhandigde Berger aan Berends de eremedaille in zilver, verbonden aan de orde van Oranje-Nassau.

Leden brandweer begin 1982. Op de foto van links naar rechts: E.G.M. Eijkelkamp (Bernard), B.A. Bosman (Bennie), H. Dijkslag (Harm), B. Wessels (Berend), W.J.M. Offenbergh (Wim), R. Bendijk (Reina), H. van Dam (Henk), J.H. Oonk (Jan), H.A.M. Holterman (Hennie), J.D.M. Jansman (Johan), J. Hansman (Jimmie), P.S. Polstra (Piet), H.M.M. Wicher-Schreur (Tinie), H.H. Wessels (Henk), J.B.M. Mars (Jan), J. Polstra (Jan), T. Ramaker (Tonnie), J.H.W. Hansman (Broer), H.J.J. Hoppen (Henk), B. Berends (commandant).

Heino kan gaan bouwen aan z'n nieuwe gemeentehuis. Dinsdagmiddag hebben Gedeputeerde Staten het complete plan, inclusief de financieringsopzet, goedgekeurd. De gunning heeft dinsdag ook al plaatsgevonden en het ligt voor de hand, dat, nu de oude school helemaal is verdwenen, volgende maand al met de bouw wordt begonnen. Officieel zal de bouw echter starten op dinsdag 2 juni om half elf, omlijst met enige feestelijkheden. De toestemming van GS is bijzonder snel gekomen, want de raad besloot op 30 maart het krediet voor de bouw beschikbaar te stellen, en de goedkeuring door GS van een raadsbesluit over een dergelijk omvangrijk project binnen een maand mag als een unicum worden aangemerkt.

19 juni

"Wij zijn veelzijdig, maar toch gespecialiseerd en flexibel. Dat is onze grote kracht en daardoor zijn we geworden wat we nu zijn," aldus de heer T.A. de Haan uit Heino gisteren bij de officiële opening van De Haan Machinefabriek (dHM) aan 't Zeegsveld in Heino.

De heer J. de Haan sr. begon in 1937 in een schuurtje aan de Dorpsstraat de smederij 'de Gouden Emmer'. Hij was toen in het bezit van veertig gulden, een hamer en een nijptang. Als vijftienjarige had hij voor één gulden en de kost het vak geleerd bij een baas. Als 23-jarige werd hij dus zelfstandig en leende 200 gulden van zijn grootvader om de huur te betalen en te kunnen leven. Het materiaal betrok hij 'op de pof' bij de firma Werle in Deventer. Zijn eerste klant werd de plaatselijke zuivelfabriek, omdat hij de enige in de wijde omgeving was die goed autogeen kon lassen, hetgeen hij op de ambachtsschool in Deventer geleerd had. De Haan sr. heeft altijd geprobeerd werk te maken dat andere smeden niet maakten. Daarom moest men wel bij hem terecht komen.

De officiële opening werd verricht door mevrouw A.J.E. de Haan-Kruisdijk.

De voetbalvereniging Heino kan een stuk grond voor veertig jaar in erfpacht krijgen op het sportpark 'De Kampen' voor de bouw van een nieuw clubgebouw.

De vereniging krijgt daarbij de verzekering, dat zowel het hoofdveld als de huidige hoofdingang op deze plaats in ieder geval de komende veertig jaar gehandhaafd blijven.

De BTV Heino krijgt de erfpacht van een stuk grond, eveneens voor veertig jaar, op de plaats waar het huidige clubgebouw van de vv Heino staat.

Een architectenbureau heeft indertijd een plan ontworpen voor uitbreiding van het sportpark. Hierin was de hoofdingang met parkeerruimte gedacht aan de Brinkweg. Een uitbreiding van het aantal sportvelden is echter vooralsnog niet te verwachten, omdat de voetbalvereniging verwacht zich te kunnen redden met de huidige drie velden.

26 juni

Oud-directeur Hannema van het Rotterdamse museum Boymans beleefde gisteren een groots moment toen Overijssels Commissaris der Koningin, mr. J. Niers, hem het eerste exemplaar gaf van de catalogus van de kunstnijverheid die Hannema de afgelopen zestig jaar in het kasteel het Nijenhuis in Heino bijeenbracht.

In combinatie met de in 1967 verschenen catalogus van schilderijen, beeldhouwwerken, aquarellen en tekeningen, vormt het boek een optimale beschrijving van Hannema's verzameling. Zo'n uitgebreide beschrijving van een museumcollectie is een bijzonderheid in Nederland. «

Foto uit 1987. Beide heren de Haan voor de ingang van de nieuwe machinefabriek op industrieterrein 't Zeegsveld.

(Tje Albert de Haan, eigenaar en oud-directeur van de Haan Machinefabriek overleed op 19 maart van dit jaar.)

1981

1983

1986

1993

1996

2001

2018

2021

40 Jaar

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

ISSN 1384-8461

Druk: Sonodruk, Heino

Om Heino

40

Jaar

VERENIGING VOOR HEEMKUNDE 'OMHEINING'

1981 - 2021

Sept 2021
Nummer 3

Uit 'Omheining' september 1981 – veertig jaar geleden

Bladeren in de contactbladen van de allereerste jaargang levert in ieder van de vier edities wel iets opvallends op. Zo ook in het septembernummer.

Meer dan veertig jaar geleden kocht de heer A.J. Knopert uit de Emmastraat op een rommelmarkt in Weerselo een middeleeuws handschrift, inhoudend een lijst, een register van personen, gebonden in een varkensleren band. Het was zonder twijfel een opmerkelijke vondst van onze dorpsgenoot die de historische waarde van het kleinood kennelijk goed inschatte. Henk van der Veen maakte op zijn karakteristieke wijze naar aanleiding van deze bijzondere ontdekking het volgende verhaal:

“We schrijven 1380, ongeveer 600 jaar geleden dus. In een kloostercel zit een monnik te schrijven, uren, nee, dagenlang. Zijn ganzenveer krast over het perkament, dat in het klooster zelf is vervaardigd door de huid van een schaap of lam te drogen en te bewerken. Met een scherp mesje werkt hij af en toe de punt van zijn ganzenpen wat bij.

Voor hem op het kathedr staan een potje inkt en een busje fijn, gedroogd zand. Links van hem liggen vellen perkament, hij is bezig die over te schrijven. Hij schrijft in Gotische letters, zoals wij die nog kennen uit oude kerkboeken. Hij doet het zeer nauwgezet en produceert een bijzonder gelijkmatig schrift, het lijkt wel gedrukt. Maar de uitvinding van de boekdrukkunst zal nog 70 jaar op zich laten wachten.

Als een vel vol is, strooit hij wat zand over de nog vochtige inkt, zodat de letters nauwelijks meer te zien zijn. Zand erover zeggen we tegenwoordig nog weleens. Na enkele ogenblikken is dan de inkt gedroogd en verwijdt hij het zand weer, de laatste restjes daarvan met de vlag van de ganzenveer. Dan pakt hij een nieuw vel en gaat verder met zijn werk.

Wat schrijft hij eigenlijk? Wel, hij maakt een lijst, een register van personen, meestal boeren, aan wie zijn heer, de bisschop van Utrecht, stukken land in leen heeft gegeven. De machtige bisschop, of liever gezegd de kerk, heeft uitgebreide bezittingen, niet alleen in Utrecht maar ook in Drenthe en Overijssel. Het is een vrij dorre en droge inventarisatie, vooral voor deze schrijvende monnik. Maar ook voor ons?

Zie, nu pakt hij weer een nieuw vel perkament. Bovenaan schrijft hij: “Dit siin die manne in Zallant”. En dan begint hij met een diepe zucht aan een nieuw hoofdstuk. Wanneer hij na weken gereed is met zijn werk, worden de vellen perkament door een andere monnik in het klooster gebonden in een stevige varkensleren band en kan hij zijn werkstuk afleveren.

Dit boek nu heeft zonder twijfel een wonderlijke reis gemaakt in de afgelopen zes eeuwen, waarschijnlijk van klooster tot klooster. Het is ook niet bijgewerkt, zoals andere afschriften van ditzelfde register. Hoe het ook zij, enkele jaren geleden kwam het terecht op een

rommelmarkt in Weerselo en het werd daar gekocht door onze dorpsgenoot de heer A.J. Knopert uit de Emmastraat, die het sindsdien koestert als een kostbaar bezit... En dat is het ook... Onbekende kloosterling, toegegeven, het was een monnikenwerk, maar toch: vriendelijk bedankt."

Henk van der Veen hoopte t.z.t. meer over de inhoud van dit handschrift te vertellen, zo schreef hij in het postscriptum. Hij hield woord en al in het volgende nummer kwam hij er op terug:

"De heer Knopert, trotse bezitter van het handschrift uit 1380 [...] ging ermee akkoord dat het Rijksarchief te Zwolle fotokopieën maakte van dat register van leenmannen van de bisschop van Utrecht en zodoende kwam ook onze vereniging in het bezit van een afschrift."

Wij weten niet of het middeleeuwse handschrift nog in het bezit van de familie is.

In dit nummer

Denkend aan Heino... Gidion van Tongeren heeft zich nog maar net bij de veertigers van Heino gevoegd, maar gaat, net als zijn voorgangers Mirjam van der Weide-Wink en Martijn Dadema de uitdaging aan om enkele gedachten aan zijn dorp op papier te zetten.

Misschien was hij wel de eerste zeeman van Heino, Herman Kok. Het leven op zee, het varen op de wilde vaart, het laat hem nooit meer los, ook al is hij al jaren afgemonsterd. Zijn verhaal over Neeltje getuigt van zijn passie voor de zeevaart.

Twee teksten over bekende buitenplaatsen in de omgeving van de oude gemeente Heino nemen in dit nummer een prominente plaats in. Dat is puur toeval. Enerzijds willen we aansluiten bij de actualiteit.

De Werkgroep Geschiedenis is al enkele jaren bezig met een onderzoek naar de verdwenen *Breedenhorst*. Op 17 juli jl. vond in het kader daarvan een grondradaronderzoek plaats onder auspiciën van de AWN, de Archeologie Werkgemeenschap Nederland. Herman Holtmaat doet verslag van het recente onderzoek, al laat hij ons nog wel in het ongewisse over de resultaten. Die had hij op het moment van schrijven nog niet ter beschikking. Anderzijds willen we de continuïteit van de serie artikelen die Roland Stavorinus momenteel voor ons schrijft niet onderbreken. Hij begon de reeks van vier, mogelijk vijf artikelen in het vorige nummer met het verhaal over de katerstede 't Laanbroek. Zijn voorouders danken er hun achternaam aan. In de achttiende eeuw werd deze katerstede door de bewoners gepacht van de heren van de Velner. In het tweede artikel schrijft hij daarom over *de Velner*, ook al een verdwenen havezate die in de buurschap Tijenraan stond.

Als achtjarige maakte Joop ten Klooster met zijn familie de evacuatie van Arnhem mee in september 1944. Hij kwam uiteindelijk bij familie in Heino terecht, waar zijn vader Henk in de namiddag van 11 april 1945 als een van de 65 gijzelaars door de Duitsers werd opgepakt.. Wat Joop zich herinnerde van die heftige periode heeft Baukje Zijlstra opgeschreven in het verhaal 'Een zak piepers'..

In de nacht van 14 op 15 september 1981 stond de meubeltoonzaal van Seine in lichterlaaie. Herinnert u het zich nog? En herinnert u zich nog meer van de maanden juli, augustus en september uit het geboortear van Omheining? Inge Roelofs is voor u in het krantenarchief van Omheining gedoken.

De serie 'Wule zekt det zo', gestart in 2016 met in elke aflevering 24 dialectwoorden strikt volgens het alfabet is aan de laatste letter toegekomen.

Wij wensen u veel lees- en kijkplezier.

Reageren? redactie@omheino.nl

Inhoud

05. Denkend aan Heino ~ *Gidion van Tongeren*
06. Neeltje ~ *Herman Kok*
08. Het raadsel rondom de verdwenen Breedenhorst ~ *Herman Holtmaat*
12. Een extra volmaakte Buyten-Plaets ~ *Roland Stavorinus*
14. Het verhaal van Joop ten Klooster ~ *Baukje Zijlstra*
20. Al weer 40 jaar geleden ~ *Inge Roelofs*
22. Wule zekt det zo ~ *Berend Jan Horstman en Gerrit Hulsink*

Contributies

15 euro per jaar / 23 euro per jaar buiten Heino (i.v.m. portokosten)

Ledenadministratie

Inge Roelofs-Hoppen, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Voorzitter

Ton van de Griendt, Acacia 23, 8141 TL Heino, 0572-392980

Secretaris

Anneke Grit-Rodink, Fluitekruid 43, 8141 DW Heino, 0572-391030

Penningmeester

Harry Ogink, Twentseweg 12, 8141 MA Heino, 0572-391618

Bestuursleden

Gerard Antonissen, van Langenstraat 16, 8141 VS Heino, 0572-392501

Berend Jan Horstman, De Horst 10, 8141 BA Heino, 0572-392622

Cor Horstman, Van der Capellenweg 10, 8141 EG Heino, 0572-392109

Tiny Kok-Klappe, Woolthuisweg 10, 8141 RX Heino, 0572-393584

Herman Neimeijer, Plataan 19, 8141 SM Heino, 0572-393268

André Roelofs, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Eindredactie

Toon Hoefsloot, Tiny Kok en Berrie van Essen

redactie@omheino.nl

Correctoren

T. Hoefsloot, T. Kok, J. Melenhorst,

G. Peeters, J. Peters, B. van Essen

J.K. Pruim-Reinders en W. Steenberg

Vormgeving

Mirjam van der Weide-Wink

Voor de contactpersonen van de verschillende werkgroepen verwijzen wij u naar onze website.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

0572-394562 info@omheino.nl

www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank NL06RABO 0327112271

Denkend aan Heino

Tekst: Gidion van Tongeren

Veertig jaar geleden werd ik geboren in Zwolle, en niet alleen ik maar ook mijn twee zussen zagen toen het levenslicht. U leest het goed, veertig jaar geleden werd er in het toenmalige ziekenhuis 'De Weezenlanden' een drieling geboren. Het was groot nieuws in de woonplaats van mijn ouders, Heino. Het stond in de krant, iedere inwoner van Heino hoorde ervan. "Hej't al e heurt bie Van Tongeren heb ze d'r drie, er bint er drie geboorn!" Het was wereldnieuws in Heino.

Nog steeds als ik aan iemand uit Heino vertel dat ik van een drieling ben, weten veel mensen er nog van te vertellen. Het zegt veel over de plaats die Heino toen was.

Heino was in de beginjaren tachtig nog een stuk kleiner, er waren toen heel wat minder inwoners. Het was een gemoedelijke plattelandsgemeente, waarvan de inwoners elkaar kenden en wisten wat er zoal in het dorp gaande was en gebeurde.

Er is in de afgelopen veertig jaar zeer veel veranderd. In 1984 werd de rondweg om Heino geopend. Het verkeer van Zwolle naar Twente ging niet meer dwars door het dorp. De landbouwschool verdween. De winkels 'verschoven' van de Dorpsstraat meer richting het centrum.

Veel werd er bijgebouwd, complete woonwijken verzezen. Het gemoedelijke, maar vooral het 'ons kent ons', is wat verdwenen. Het doet me een beetje denken aan dat bekende lied van Wim Sonneveld: 'Het dorp'.

Terugkijkend op mijn jeugd komen er veel leuke herinneringen over Heino bij mij naar boven.

Ik ging vanaf mijn vierde levensjaar naar de Mariaschool, een school met een rooms-katholieke grondslag en gevestigd in een mooi oud pand. Tegenwoordig is het een woning.

Je deed veel met je klasgenoten samen. De Eerste Heilige Communie en het Vormsel gebeurde altijd vanuit school en met de hele klas.

Het feest ter ere van het 750-jarig bestaan van Heino kan ik me nog goed voor de geest halen. Een waar dorpsfeest van waaruit de nu zo geliefde pompdagen zijn ontstaan. De Pompdagen: een zeer gezellig feest rondom de 'Leug'npompe' en met diverse activiteiten midden in het dorp. Dit is, denk ik, ook veelzeggend: het dorpsfeest midden in het dorp en niet op een aan de rand gelegen weiland. Een feest voor de hele gemeenschap waar iedereen naar toe kan zonder entree, alles in de frisse buitenlucht en goed toegankelijk.

Ook van de omgeving van Heino kan ik oprecht genieten. Het prachtige coulisselandschap met landgoederen, weilanden en waterwegen is een waar genot om door te fietsen of te wandelen. Als ik langs het Overijssels kanaal of door de landerijen fiets, denk ik vaak aan het begin van dat bekende gedicht van H. Marsman 'Denkend aan Holland'. Wat mij betreft zou je er met gemak 'Denkend aan Heino' van kunnen maken. Ik zou er niet aan moeten denken dat dit prachtige cultuurgebied in de toekomst verdwijnt door grootschalige woningbouw.

Veertig jaar woonachtig in Heino, veel is er veranderd maar ook veel is er hetzelfde gebleven.

Als ik naar het Heino van nu kijk zie ik nog steeds een dorp met een zeer actief verenigingsleven. Veel dorpsgenoten zijn zeer betrokken bij de leefbaarheid van ons dorp en denken na over de toekomst van onze leefgemeenschap. Er ontstaan nieuwe initiatieven en er worden nieuwe ontmoetingsmomenten gecreëerd om het gevoel van saamhorigheid en de betrokkenheid van de dorpsgenoten te vergroten. Dat vind ik prachtig om te zien. Ik hoop dat het prachtige Heino voor vele mensen, net als voor mij, een plek is of zal worden om fijn te leven en om mooie herinneringen te maken. «

Na twee jaar ambachtsschool in Zwolle, waar ik het diploma smid- machine- bankwerker haalde en daarna nog de machinistenschool volgde, besloot ik naar zee te gaan.

Mijn actieve leven begon wel een beetje anders dan dat van de meeste Heinose jongens uit die tijd. Ik werd zeeman, misschien wel de eerste in Heino. Ik begon op de wilde vaart. Het leven daar was hard, soms eenzaam, soms avontuurlijk, maar vooral eerlijk. Dat leven, de gewoonten, het soort mensen zijn uitgestorven. Dat hoort bij vroeger en is niet meer.

Wie ooit in dat leven stapt, komt er van binnen nooit meer uit. Dat blijft.

Ik leefde intens en over dat leven op zee heb ik wel eens wat opgeschreven.

Mijn houding tegenover het leven was altijd 'varen of trouwen' en daar heb ik me aan gehouden.

In 1954 kwam ik aan boord van de tanker 'Liseta'. Een stukje van mijn hart ligt daar nog steeds.

Met het volgende verhaal hoop ik u iets te laten begrijpen van mijn passie voor de zeevaart.

Liseta heette de tanker met die bijna vervlogen herinnering aan haar.

Het was een oud, verveloos, nog geklonken stoomschip van 2600 ton dat de oorlog had overleefd. Ze had twee Schotse ketels*, twee triple-expansie-stoommachines en een lengte van dik negentig meter. De geringe diepgang van krap vijf meter maakte het mogelijk rivieren op te varen, het oerwoud van Sumatra in, om een volle lading olie te halen en te brengen naar veelal kleine havens in de Indische Archipel.

Er waren twaalf officieren aan boord en een Chinese bemanning van vijftientwintig man, voor dek, machinekamer en civiele dienst.

Toen ik aan boord kwam, zag ik haar voor het eerst in de officiersverblijven. Ze heette Neeltje, was mooi op een natuurlijke wijze, lenig en kattachtig in haar bewegingen, vrij en onafhankelijk, met een prachtig lichaam en van een onbestemd

maar mooi ras, geboren onder de tropenzon. Vanzelfsprekend was haar verblijf aan boord verboden.

Ze was altijd in de officiersverblijven en daalde nooit af naar de bemanningsleden, die een dek lager hun hutten hadden.

Van de scheepsofficieren had ze een duidelijke voorkeur voor de machinisten. Stuurlieden mocht ze niet en de marconist was haar onverschillig. Dat was trouwens wederzijds. Ieder van ons, werktuigkundigen (of machinisten zoals ze vroeger genoemd werden) had na verloop van tijd een geheel eigen, speciale band met haar.

Zoals velen die in de tropen geboren zijn, had ze een hekel aan felle zon. Alleen de ochtendzon, als die net de nacht had verjaagd, waardeerde ze. Daar kon ze, heerlijk gestrekt, met haar ganse lichaam van liggen genieten, wat voor ons een oprecht plezier was om te zien.

De eetsalon was, doordat ze aan boord was zonder toestemming, verboden gebied voor haar. De vierde machinist zorgde echter geheel voor haar, ze kwam niets te kort. Van iedereen kreeg ze gedurende de reizen de aandacht en liefdevolle genegenheid die ze zo zocht. Ze verdeelde haar aandacht voortdurend en zorgvuldig en kon daar

Neeltje

nooit genoeg van krijgen. Ze moet in haar vroege jeugd veel liefde tekort gekomen zijn. We waren allemaal blij met haar.

Ze ging nooit van boord. Er was echter één uitzondering. Als we de reis maakten naar Telok Anson, een kleine havenstad op Malakka, anderhalve dag varen van Singapore, dan veranderde ze.

Dan maakte ze zich mooi en dan kon niets haar weerhouden. Met de eerste tros ging ze aan wal en verdween aan het einde van de steiger in de kleine kampong.

We hebben geprobeerd haar te volgen maar steeds was ze ons te vlug af. We zijn er nooit achtergekomen om welke reden ze in die kampong verdween. Een geheime liefde? Ze had ons toch! Steeds als het schip in die haven op vertrek lag na ongeveer anderhalve dag lossen, kwam ze helemaal uitgeteld weer terug aan boord. Dan ging ze bij de vierde machinist languit op bed liggen en was een volle dag niet aanspreekbaar. En zo ging het leven door aan boord van de Liseta.

Tot die ene keer in Telok Anson.

Het was in de middag, een uur of drie. We hadden de lading gelost en de ladingslangen waren al afgekoppeld. De machines waren voorgewarmd en stonden stand-by, het schip lag op vertrek. De trossen waren losgegooid en het schip lag alleen nog voor de kant op een paar springs.

Neeltje was nog steeds niet terug. Ook een korte stoot op de stoomfluit bracht haar niet terug. Ze was er niet, het schip moest vertrekken. Onder de machinisten heerste een bijna regelrechte paniek. Nu werd pas goed duidelijk wat iedereen voor haar voelde.

We zijn vertrokken met een kostbaar half uur vertraging en zonder Neeltje. Het leven aan boord was anders geworden.

**Het leven
aan boord
was anders
geworden**

Toen de marconist op volle zee, ongeveer zes weken later, tegen etenstijd eindelijk de nieuwe orders voor de volgende reis doorkreeg en we hoorden dat die reis van Pladju naar Telok Anson zou gaan, ging er een gebrul van oprechte vreugde op in de rooksalon.

Pladju ligt bij Palembang, midden in de rimboe van Sumatra. Het is vanaf de kust nog een halve dag varen, de rivier op, het oerwoud in naar het kleine haventje van Pladju.

Deze reis was het gesprek van de dag. Iedereen hoopte, bijna tegen beter weten in, dat ze terug zou komen. Het kon ons niet snel genoeg gaan. Bijna iedereen was aan dek toen we Telok Anson naderden. De steiger lag aan open water.

Hoe het kan weten we niet, maar vanuit de verte zagen we haar al, wachtend op de steiger. Mager, verwaarloosd, ze wachtte op ons! We hadden haar eigenlijk al vergeven voor we haar zagen.

Toen de loopplank eindelijk werd uitgerold, kwam ze als eerste aan boord, ging regelrecht naar de hut van haar makker en vleide zich languit neer op dat bed van de vierde machinist. Ze was een hele dag niet aanspreekbaar.

Ja inderdaad, we hebben het haar vergeven, Neeltje, onze lieve, trouwe, aanhankelijke scheepskat. «

Tekst: Herman Kok

**Een vuurgangvlampijpketel, ook wel Schotse ketel genoemd, heeft de vorm van een liggende cilinder. In deze cilinder zit een gang die we vuurgang noemen.*

Het

RAADSEL

rondom de verdwenen
Breedenhorst

Missen kun je het niet: het grote bloemstuk langs de Molenweg, tussen Heino en Lierderholthuis. Het kunststuk van de hand van Linda Nieuwstad verbeeldt met zijn kleurenpracht de familiewapens van zeven landgoederen in Salland. Kleuren die je ook ziet op de vensterluiken van de pachtboerderijen die bij een landgoed horen. Ook de oude boerderij van de fam. Snel, iets van de Molenweg af in het land gelegen, heeft nog luiken met de kleurstelling van een adellijk goed.

Het kunstwerk staat er niet zomaar. Er is over nagedacht. Het staat ongeveer op de plek waar ooit de Breedenhorst heeft gestaan, de enige riddermatige hofstede in de marke Heino.

De Breedenhorst was méér dan zo maar een versterkte boerderij of een spieker, eerder een kasteel, burcht of havezate waarvan de bewoners speciale rechten genoten, zoals het lidmaatschap van de Statenvergadering van Overijssel. Een spieker diende voor het opslaan van graan en gewas. De Breedenhorst was een soort van burcht, een versterkte voorpost van de bisschop van Utrecht, in de middeleeuwen de landsheer in onze streken. Eind veertiende eeuw bestond die al, want uit documenten weten we dat het in 1382 in leen werd gegeven aan Herman van Voorst tot Rechteren.

Het goed omvatte meerdere boerderijen, bijvoorbeeld het voormalige Munnikenhuis (monnikenhuis) in de dorpskern van Heino en landgoed Het Rosendael. Meer dan vijf eeuwen moet het gebouw er gestaan hebben, tot kort na 1800 toen het tot ruïne was vervallen en werd afgebroken.

Het

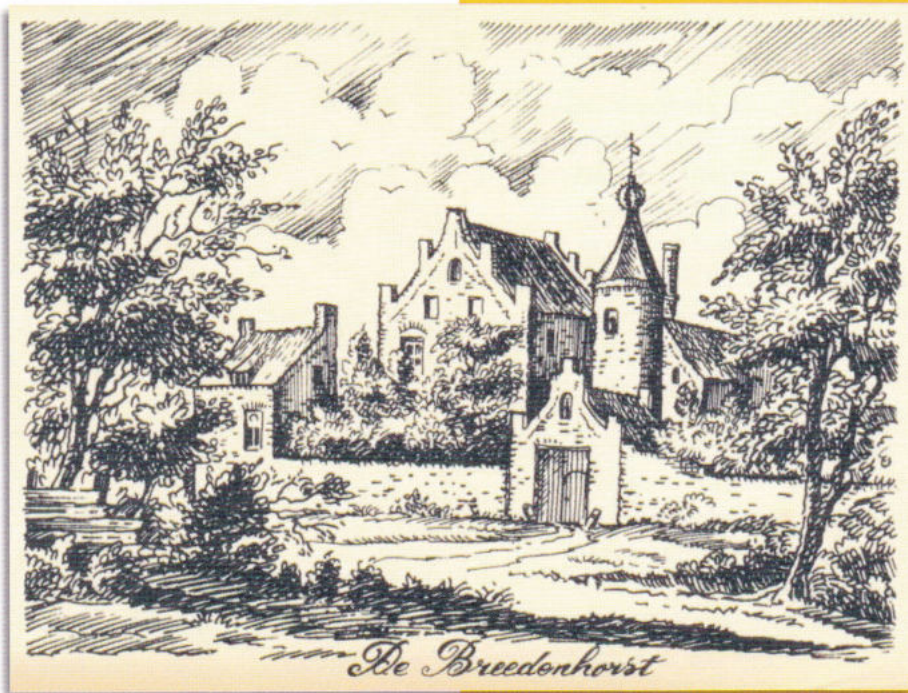
RAADSEL

rondom de verdwenen
Breedenhorst

Van strategisch belang was het toen al niet meer. Niet voor de verdediging van het gebied én niet voor het belang en status van de eigenaren/bewoners. De regel dat je alleen kon deelnemen aan het provinciale bestuur wanneer je een 'adellijk getimmerte' bezat, was in 1795 komen te vervallen. Die regel verloor de adellijke bewoners van de plicht tot het in standhouden van een havezate en de daarbij behorende goederen. Ze hadden het daarvoor niet langer nodig. Mogelijk werd het onderhoud te duur. De wens tot meer woongenot zal ook een rol hebben gespeeld.

Redenen waarom meer havezaten en ridderhofsteden in die tijd het loodje legden (bijvoorbeeld de Velner). Het raadsel is dus niet zozeer waaróm de Breedenhorst werd verlaten en werd afgebroken, als wel waar de restanten zijn gebleven. Wellicht zijn ze gebruikt voor de bouw elders, zijn de grachten ermee gedempt en waarschijnlijk zitten er nog restanten in de grond. Zeker is dat de grond begin 20ste eeuw is geëgaliseerd.

Het raadsel

Het raadsel van de verdwenen Breedenhorst heeft de belangstelling gewekt van de vereniging voor heemkunde 'Omheining'. Een paar jaar terug begon de Werkgroep Geschiedenis een bron- en literatuuronderzoek. Ze kon daarbij dankbaar gebruik maken van een document van de hand van Johan Journée uit Lierderholthuis die zo'n 15 jaar eerder een gedegen literatuuroverzicht had gemaakt.

Zijn weduwe Leni - Johan was inmiddels overleden - stelde het document belangeloos ter beschikking aan de werkgroep. Johans conclusie was overduidelijk: de havezate moet er gestaan hebben. Maar waar precies? Tegen de Wetering aan, op de plek waar nu het bloemstuk staat of dichtbij of zelfs óp het terrein van de oude boerderij? Op elk van de veronderstellingen valt wat af te dingen. De kunst was uitsluitsel te krijgen. Gesprekken met boer Evert-Jan Snel bevestigden dat er de grond vol gruis en steen zit. Enkele kleine, steekproefsgewijs uitgevoerde boringen met een handboor brachten inderdaad stukjes rode baksteen aan het licht, zelfs leesteen en iets dat op kalk (metselwerk?) leek. Evert-Jan vertelde ook dat hij als kind nog geschaatst had op een stuk ondergelopen land, direct achter de boerderij. Een aanduiding voor mogelijk een gracht? En wat te denken van de rij bomen die vanaf de boerderij een soort van laan markeert die het veld in loopt? Houdt de oude veldnaam 'het hof' een aanwijzing in? Allemaal interessant, maar geen wezenlijk nieuwe inzichten. Het raadsel bleef. »

'Op een tekening uit ongeveer 1750 (Overijssels Museum Zwolle) is de verdwenen Breedenhorst goed te zien. Spitse trapgevels met slanke hoektorens torenen uit boven de bomenrij; aan de wegkant ligt het benedenhuis verscholen achter loofbundels. Dichtbij staat het vijftiende eeuwse landhuis, uitkijkend over de grachten en Het voorplein. Het buitengoed had witgepleisterde muren met kruisvensters en ankers, sierlijke gevels en schoorstenen. Ook was er een park aangelegd met vijvers en gazons.'

Citaat www.kasteleninoverijssel.nl/pages/bredehorst, zoals vermeld in De voormalige havezate 'De Breedenhorst, Johan Journée, 2007.

Het
RAADSEL
rondom de verdwenen
Breedenhorst

Grondradar

Leden van de Werkgroep Geschiedenis waren onderwijl in contact gekomen met de Archeologie Werkgemeenschap Nederland (AWN), een vereniging van amateurarcheologen en betrokken vrijwilligers. Het idee ontstond een grondradaronderzoek te doen. De AWN beschikt over een apparaat om zo'n onderzoek uit te voeren. Bij grondradaronderzoek wordt een radarsignaal de grond ingestuurd. Dit signaal weerkaatst op objecten of op overgangen in bodemlagen in de ondergrond. Het terugkaatsende signaal wordt opgevangen, gemeten en opgeslagen. Groot voordeel is dat er niet gegraven hoeft te worden. Want in grond met het vermoeden van archeologische bodemschatten mag niet zomaar gegraven worden. Sterker: het moet beschermd worden, zo is in het Verdrag van Malta (1992) bepaald. Immers, bij opgravingen gaan veel van de aanwezige archeologische sporen verloren, waardoor deze later nooit meer met moderne methoden gedetecteerd kunnen worden. Opgraven is dus uit den boze. Bij een grondradar onderzoek wordt de grond niet verstoord. Als je systematisch te werk gaat, de meetlijnen zorgvuldig en op niet te grote afstand van elkaar uitzet, kun je met een grondradar tot zo'n anderhalve meter diep kijken. De werkgroep besloot ervoor te gaan en wist het bestuur van Omheining mee te krijgen. Belangrijk, want zo'n onderzoek is niet kosteloos. Het bestuur stelde een bedrag beschikbaar en een aanvullende subsidie van de gemeente deed de rest. Het duurde even voor het plan daadwerkelijk kon worden uitgevoerd, want corona leidde tot uitstel. Gelukkig geen afstel: zaterdag 17 juli jl. kon het onderzoek daadwerkelijk plaatsvinden. Over het resultaat de volgende keer. «

Het

RAADSEL

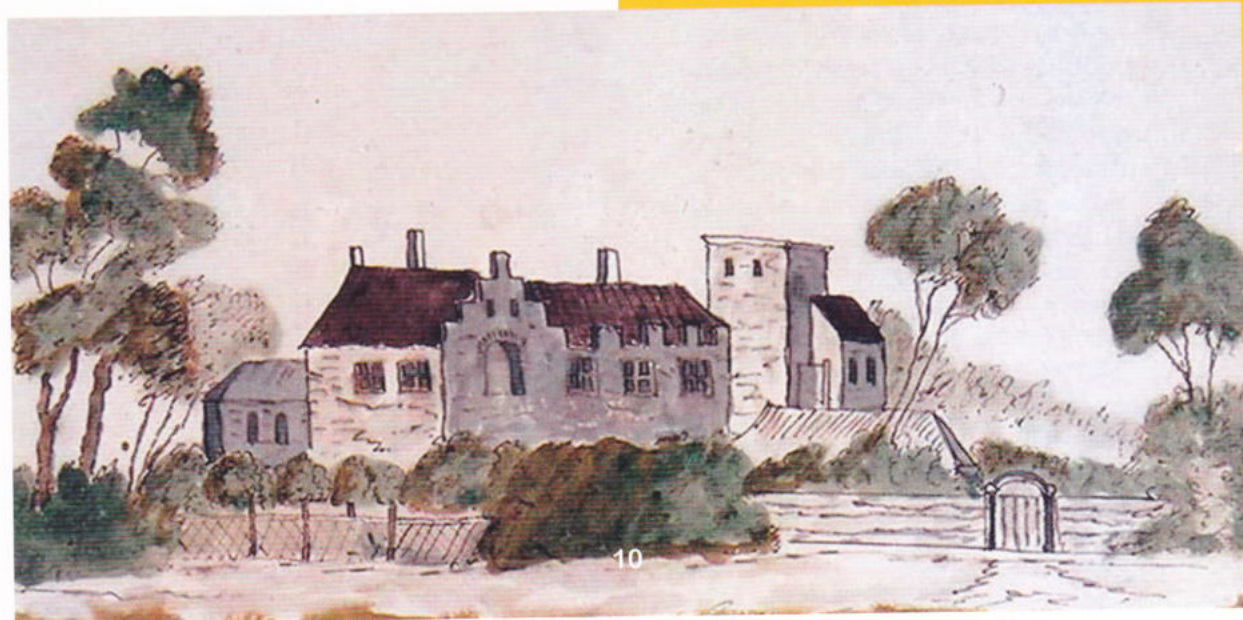
rondom de verboden Breedenhorst

'Uit de vlakke strekking van landerijen rondom werd het landgoed van verre zichtbaar. Spitse trapgevels met slanke hoektorens beuren zich op uit de weelderig gegroeide zwaargekroonde bomenrij; aan de wegkant ligt het benedenhuis onzichtbaar, achter de dikke loofbundels veilig weggedoken.

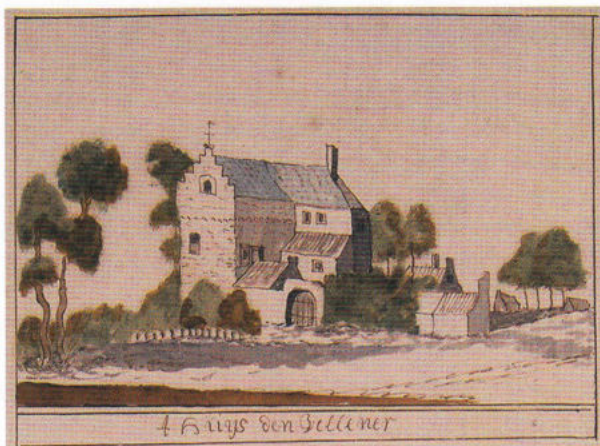
Dichtbij staat het vijftiende eeuwse of nog oudere landhuis hoog schouwend uit de grachten over het voorplein; witgepleisterde muren met kruisvensters en ankers, sierlijke geveltoppen en schoorstenen met blinkende windvanen op de nokken.

Daarachter lag een parkaanleg van vijvers en gazons langzaam uitkomende op donkere lanen en akkermaalbosjes, waar tussen de bouw- en weilanden zich uitstrekken tot het erve Molenstege toe.'

Citaat van oud pastoor Rientjes in Het dorp aan de Oude Wetering: Historisch overzicht van het dorp Liederholthuis. Auteurs: Leo Ogink en Ton Groot Beumer, 1977 p 51.

Een extra volmaakte Buyten-Plaets

In de vorige uitgave van 'OmHeino' heeft u kunnen lezen dat mijn voorouders met de naam Laanbroek hun achternaam te danken hebben aan een katerstede in het buurschap Tongeren, liggend in de gemeente Wijhe. Deze kleine boerderij wordt in de achttiende eeuw door de bewoners van de katerstede gepacht van de heren van de Velner. Dat is de reden waarom ik wil vertellen over deze havezate.

De Velner staat in 1749 te huur. Wanneer je geld hebt, kun je er wonen. De buitenplaats is niet voor gewone stervelingen. Die is bedoeld voor mensen uit de Ridderschap, mensen van adel, die zich een tweede huis kunnen veroorloven. De Velner is al heel oud. De eerste vernoeming vinden we in 1382 (1).

In vervlogen tijden heette de Velner ook de Vellenaar of de Vellener, maar ik schrijf de Velner omdat we de plek tegenwoordig zo noemen. Er staan overigens meer havezaten in Salland. Wanneer je van Zwolle naar Deventer gaat langs de weterring kom je ze tegen: o.a. de Alerdinck, de Breedenhorst, het Nijenhuis, de Hagenvoorde en de Velner.

De desbetreffende advertentie staat in de Amsterdamse Courant. Informatie is te verkrijgen bij makelaar J. Kloppenburg in Amsterdam. Hij houdt kantoor naast de bijzondere school, staat er te lezen. Wanneer je in de buurt van de Velner woont, kun je ook in Zwolle terecht, bij J.J. de Maun. »

Volgens de advertentie is de Velner "een extra volmaakte Buyten-Plaets". Dat klinkt aantrekkelijk. Niet gewoon volmaakt, maar extra volmaakt! Een overdrijving met het doel om huurders te vinden.

De buitenplaats is "geleegen by Ter Heyne (Heino) 2 uren van Zwol". De schrijver duidt hier op een reis per koets, zoals de meeste welgestelden reisden. De weg is niet verhard, dus de reis is niet prettig. Misschien kun je wel

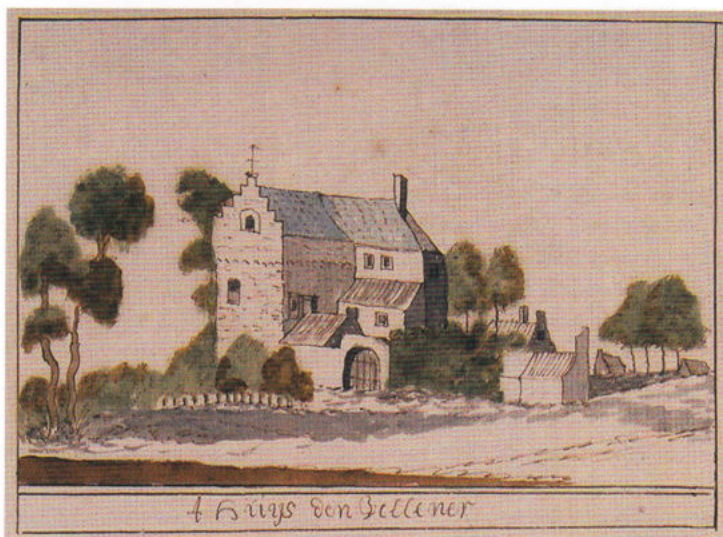
gemakkelijker ter plekke komen wanneer je meevaart met een schipper die zijn zomp over de Nieuwe Wetering laat varen. Je doet dan wel langer over de reis, maar het is comfortabeler. Je moet dan echter je medepassagiers aan boord voor lief nemen.

Het herenhuis heeft zeven kamers op de begane grond. Ze zijn allemaal behangen. Het heeft twee keurige bouwhuizen en visrijke vijvers. De Velner heeft sterrenbossen. Dat zijn bossen met paden die vanuit een middelpunt straalsgewijs naar de uiteinden lopen en die daardoor een ster vormen. Het landgoed is bij uitstek geschikt voor de jacht, omdat vanuit het middelpunt het wild op de paden goed kan worden waargenomen. Er zijn lanen en een fraaie tuin met parterres. Er zijn broeikassen en boomgaarden "vol beste Vruchten". Het huis is te huur met inbegrip van meubels. Er staan o.a. ledikanten, spiegels en kabinetten.

Bijna vijftig jaar later is de Velner te koop. In de advertentie krijgen de potentiële kopers een uitgebreid beeld van "de considerabele en zeer aangename van ouds riddermatige havezathe, de Vellenaar genaamd". Naast de havezate worden er nog zes boerenerven en dertien katersteden aangeboden. Deze liggen allemaal tussen Zwolle en Deventer aan de Nieuwe Wetering.

Er zijn uitgestrekte lanen, met opgaande zware eiken- en beukenbomen. Er zijn akkermaalsbossen, geschikt voor het maken van afscheidingen en er is voldoende hakhout. De vijvers zijn, evenals vijftig jaar eerder, visrijk en je kunt er nog steeds heerlijk wandelen op het landgoed dat naar Engelse smaak is aangelegd. Het herenhuis wordt omschreven als 'logeabel'. Boven de zeven kamers op de begane grond zijn er vier kamers op de eerste verdieping. Dat wordt vijftig jaar eerder niet vermeld. Het kan erop duiden dat er een verbouwing heeft plaatsgevonden. Verscheidene kamers zijn behangen, mogelijk de bovenste niet.

Er zijn twee bouwhuizen, waarin zich ook kamers bevinden waar mensen tijdelijk kunnen verblijven. Er is een behoorlijk groot koetshuis waar wel 16 paarden kunnen worden gestald. Er zijn stallen voor koeien, geiten, varkens en kippen. Er zijn schuren en een apart washuis. Er is nog veel meer wat tot een grote en aanzienlijke buitenplaats behoort, bijvoorbeeld een duiventil. En dan de tuinen. Ze zijn groot en er staan exquise vruchtbomen. Er zijn twee Engelse tuinen aangelegd met vreemde gewassen. Er is een dubbele gracht met een ophaalbrug. Kortom een landgoed om van te watertanden.

Voorkant van de Velner, tekening van A. Schoemaker (6).

Amsterdamsche Courant.

NIEUW EN ADVERTENTIEBLAD.

Dit Courant verschijnt dagelijks behalve op Zondag en Feestdagen.

Te huur: "Een zeer aangename riddermatige havezate Den Velner. Een extra volmaakte Buyten-Plaets. Geleegen by Ter Heyne 2 uren van Zwol. Er zijn boomgaarden vol beste Vruchten"

"Informatie kan verkregen worden bij mr. A. Sandberg, advocaat te Zwolle en procureur L.T. Voigt te Wijhe." (2)

Op dinsdag 11 juli 1797, 's ochtends om 11 uur, wordt de verkoop gestart in de herberg 'Den Elshof', dat op loopafstand van de Velner staat. Het ligt in de bedoeling om twee weken later de nieuwe koper bekend te maken in diezelfde herberg. Er wordt niets verkocht in 1797. De verkoop vindt plaats in 1802, vijf jaar later. De koper is Mr. Coenraad Pruimers. Hij gaat een kleine dertig jaar tot zijn overlijden in 1830 op de Velner wonen (3). Zijn erfgenamen zien geen heil in de voortzetting van de havezate en bieden die ten verkoop aan. In twee kranten (4) kunnen we de volgende advertentie lezen:

"De oude riddermatige havezate Den Velner genaamd, gelegen in de Gemeente Raalte en Wijhe, in het arrondissement Deventer, Provincie Overijssel, heeft een aangename ligging, een kwartier van de straatweg van Zwolle naar Hengelo, een half uur van het kerkdorp Raalte, nabij de Oude Wetering, waar langs de goederen zeer gevoeglijk kunnen worden vervoerd, zeer geschikt voor de jacht, bestaande uit: Een zeer logeabel herenhuis, waarin onderscheidene vertrekken, twee bouwhuizen en verder getimmerde, spacieuse tuinen met uitgezochte vruchtbomen beplant, alles besloten in de gracht: voorts met smaak aangelegde wandelpaden, opgaande welig groeiende bomen, akkermaalsbossen, weide-, hooi- en bouwlanden, alles bij elkaar gelegen".

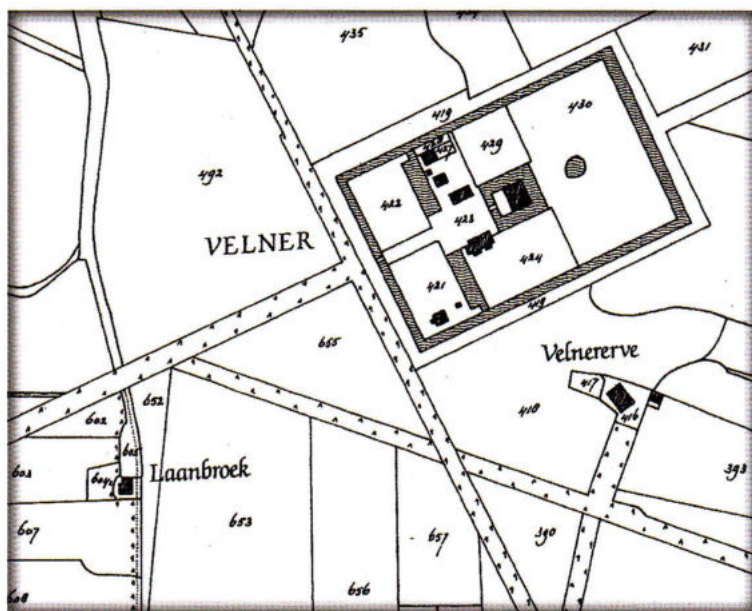
Een vrij sobere advertentie eigenlijk. Veel minder uitbundig dan veertig jaar eerder. De aanduiding dat de Velner vooral geschikt is voor de jacht geeft te denken. Is er sprake van bouwvalligheid? Waarom willen de erfgenamen van mr. Coenraad Pruimers er eigenlijk zelf niet wonen?

Op woensdag 23 juni 1837, 's morgens om 11 uur, wordt in het stadswijnhuis in Zwolle het onroerende goed ter verkoop aangeboden in aanwezigheid van notaris Mr. W. H. Roijer. Er wordt niet verkocht, waarschijnlijk vanwege te weinig belangstelling. Misschien omdat de vraagprijs te hoog is of vanwege de hoge onderhoudskosten.

Een jaar later staat er in de krant dat notaris Fortuyn in Raalte laat weten dat hij op 13 februari 1838 (5) de havezate de Velner voor afbraak zal verkopen. De afbraak leverde in die tijd veel geld op, mogelijk 1000 gulden. De stenen en ander sloopmateriaal werden hergebruikt. Vier dagen voor die datum wordt het bericht ingetrokken. Toch wordt de Velner, kort daarop wel afgebroken en komt er een eind aan "Een extra volmaakte Buyten-Plaets". «

Legenda

- 419 bos opgaand
- 420 vijvers
- 421 boomgaard
- 422 bos opgaand
- 423 weiland
- 424 tuin
- 425 vijvers
- 426 huis
- 427 tuin
- 428 bos opgaand
- 429 tuin
- 430 boomgaard

Kadastrale kaart uit 1830 waarop 't Laanbroek is aangegeven.

Noten:

1. De havezaten in Salland en hun bewoners, A.J. Gevers en A.J. Mensema, 1997: ISBN9064696136;
2. Opregte Haarlemsche Courant d.d. 30-5-1797;
3. Overijsselsche Courant d.d. 7-9-1830 & 10-9-1830;
4. Opregte Haarlemsche Courant d.d. 3-6, 13-6 & 29-6-1837 en Overijsselsche Courant d.d. 2-6 & 23-6-1837;
5. Overijsselsche Courant d.d. 2-2-1838.
6. Overijsselse buitenplaatsen, H.M.W. van der Wijck en J. Enklaar-Lagendijk, 1983.

DE ACHTJARIGE JOOP TEN KLOOSTER MAAKTE IN SEPTEMBER 1944 DE EVACUATIE VAN ARNHEM MEE, KWAM MET ZIJN FAMILIE UITEINDELIJK IN HEINO TERECHT EN ZAG OP 14 APRIL 1945 ZIJN VADER HENK ALS EEN VAN DE 65 GEGIJZELDEN ONGEDEERD TERUGKEREN UIT ZWOLLE.

Evacuatie van Arnhem september 1944

Op 24 september 1944 werden door de leiding van het Rode Kruis overal in de stad Arnhem pamfletten met de bekendmaking van de evacuatie opgehangen met de volgende tekst:

“Aan de Bevolking van Arnhem

Op bevel van de Duitse Weermacht moet de geheele bevolking van Arnhem evacueeren, t.w.: beneden de spoorlijn heden (Zondag) en boven de spoorlijn uiterlijk maandagavond 25 September. Als evacuatie-richting wordt aanbevolen richting APELDOORN en richting EDE.

De bevolking wordt aangeraden om zich in kleine buurt-groepen (stadswijken) te organiseren en voor het vervoer van ouden van dagen, hulpbehoevenden en kinderen met eigen organisatiemiddelen zorg te dragen.

Ook ziekenhuizen worden geëvacueerd, hetgeen door het Roode Kruis wordt verzorgd, waardoor deze organisatie reeds overbelast is. Ieder dient dus zich dus binnen zijn groep zo veel mogelijk zelf te redden.

Van gemeentewege zal langs den weg naar Apeldoorn op een reeks plaatsen hulpposten worden gevestigd.

Ieder neme slechts het hoognoodige mede en wel voornamelijk dekens, eetgerei en mondvoorraad. In verband met luchtgevaar wordt men aangeraden kleine groepen te vormen, voorzien van witte vlaggen.”

Tijdens de Slag om Arnhem in september 1944 werden de inwoners van de stad door de Duitse Weermacht gedwongen om uiterlijk 25 september te evacueren.

De Duitsers dachten daardoor de stad gemakkelijker te kunnen verdedigen tegen de geallieerde aanval.

De evacuatie verliep chaotisch en was voor veel inwoners een uiterst nare ervaring: ze mochten alleen het hoognoodige meenemen, wisten soms niet waar ze heen moesten en wanneer ze weer mochten terugkeren en hoe ze hun woningen en bezittingen dan zouden aantreffen.

Vele burgers vertrokken halsoverkop lopend, sommigen met een bakfiets of een wagentje waarin enkele bezittingen waren geladen.

Ook de familie Ten Klooster ontkwam niet aan de inderhaast door de Duitsers gedwongen evacuatie.

Met de gehele familie, zo'n 20 personen, vertrokken zij en lieten huis en haard achter. Ook Joop ging mee. Op een boerderij vlakbij Dieren vonden ze onderdak. Na drie maanden trokken ze verder naar Heino. Daar woonde een broer van Joop's vader Henk.

(Redactie)

Baukje Zijlstra schreef de herinneringen van Joop ten Klooster op:

De evacuatie van Arnhem
(bing.com/images)

Een zak piepers

Het verhaal van Joop ten Klooster

Joop ten Klooster

(bron: berrydereusfotografie.nl).

Tekst: Baukje Zijlstra

In 1944 woonde Joop ten Klooster, toen 8 jaar oud, tegenover het militair hospitaal aan Onder de Linden te Arnhem, waar zijn ouders een slagerij hadden. Gedurende de hele oorlog zaten er Duitsers in het militair hospitaal.

Soms liepen er ook SS'ers rond en als die een glaasje te veel op hadden, begonnen ze soms zomaar in de lucht te schieten. Dan moesten de kinderen snel binnenkomen.

Joop herinnert zich nog hoe er in september 1944 eerst een heleboel vliegtuigen uit de richting van Oosterbeek kwamen. De luchtschijnwerpers bij de Grote Kerk probeerden deze vliegtuigen in hun baan te vangen, zodat ze neergeschoten konden worden.

Tijdens de invasie stond Joop met zijn vader voor de deur van de slagerij te kijken hoe er honderden parachutisten uit de vliegtuigen sprongen. "Moet je 'es kijken, net of ze een zak piepers leeggoaien", zei z'n vader.

"Moet je 'es
kijken, net of ze
een zak piepers
leeggoaien"

Een bakfiets volgeladen

Evacueren

De oproep om Arnhem te verlaten stond aangeplakt op borden door de hele stad. Een van de eerste vragen was: "Waar laten we het geld, zilveren rijksdaalders, sieraden en dergelijke?"

De houten vloer werd opengebroken, daaronder was een kruipruimte met een laag zand op de bodem. In het zand werd een gleuf gegraven. De spullen werden in kistjes in de gleuf gelegd met een mat eroverheen. De gleuf werd vervolgens weer dichtgegooid, de vloer werd teruggelegd, matten eroverheen en klaar.

- Goed verstopt zou je denken. Maar toen ze maanden later terugkwamen in Arnhem was de hele vloer opengebroken en waren alle kostbare spullen verdwenen, systematisch opgegraven, georganiseerd geplunderd.

Na uitgebreid familieberaad werd besloten met de hele familie en aanverwanten, zo'n 20 man in totaal, te vertrekken en bij elkaar te blijven. Dus niet alleen Joop, zijn vader, moeder, broer en zus gingen mee, maar ook oma en een ongetrouwde tante en nog een aantal ooms, tantes en kennissen.

Een van die kennissen was bakker, dus toen ongeveer een week na de Slag om Arnhem de hele groep vertrok, werd de bakfiets van de bakker voor de slagerij gereden en helemaal volgeladen met alles wat bruikbaar en houdbaar was; vooral eten, blikken boter en dergelijke.

Kleren werden in zo veel mogelijk lagen over elkaar heen aangetrokken en toen ging het lopend richting Dieren. Alleen oma mocht zo nu en dan een stukje op de bakfiets. »

Een witte vlag

Om aanvallen onderweg te voorkomen voerden ze een witte vlag.

Op het plein in Dieren waar vroeger de bussen vertrokken, stond het helemaal vol met Duitse tanks. Dat was een legeronderdeel dat toevallig nog in de buurt was en dat was opgeroepen toen de Slag om Arnhem te lang duurde.

Die tanks heeft Joop dus nog in Dieren zien staan. Om het wegdek niet al te veel te beschadigen, waren onder de rupsbanden van deze tanks rubberen stroken of blokken aangebracht. Maar tijdens het heen en weer rijden en keren van de tanks waren er allemaal blokken afgevallen die verspreid op de weg lagen.

Joop wilde er een paar pakken, maar dat mocht absoluut niet van zijn vader. "Daar blijf je af, anders krijg je nog een kogel voor je kop!"

**"Daar blijf je af,
anders krijg je
nog een kogel
voor je kop"**

Leven op de boerderij

Toen ze bij het kanaal in de buurt van Dieren waren aangekomen, ging Joops vader eens rondvragen of er ergens een plek was waar ze met z'n twintigen konden blijven.

Bij boer Jonkers in Spankeren vonden ze tijdelijk onderdak. Ze sliepen op de deel en in kleine kamertjes boven en hadden met z'n allen een klein keukentje van 2x4 meter tot hun beschikking.

Er waren niet genoeg stoelen, dus hadden ze daar planken overheen gelegd waarop ze konden zitten.

Bij de EDY (Email De Yssel) hadden ze pannetjes gehaald waaruit gegeten werd, maar Joop heeft daar ook minder goede herinneringen aan. Als hij even naar het toilet moest en weer terug kwam, dan moest hij zich tussen de mensen door naar z'n plekje wringen en was hij soms vergeten dat hij zijn pannetje met eten op de houten bank had gezet. Soms ging hij er dan bovenop zitten. Dat leverde hem steevast een oorvijs op.

Voor de rest had Joop een geweldige tijd op de boerderij. Ze mochten blijven onder voorwaarde dat ze mee zouden helpen bij al het werk. Joop deed niets liever. Zo leerde hij bijvoorbeeld koeien melken; elke dag een stuk of 30. In het begin ging de boer het rijtje nog eens langs om na te melken, maar dat was al gauw voorbij en mocht Joop het melken helemaal zelfstandig doen. Trots dat hij was!

Ook leerde hij ploegen, mooie rechte voren maken heen en weer over de akker met een kantelploeg met twee sterke Belgische paarden ervoor.

Gier uitrijden was ook een fijn klusje, behalve die keer dat de gierkraan aan de achterkant vast zat. Joop wrikte een beetje aan de kraan, tot het hele ding loskwam en hij van top tot teen onder de gier zat. Zijn moeder was niet echt blij.

Er was eigenlijk altijd wel genoeg te eten. Bovendien werd in de wijde omtrek bij de boeren al gauw bekend dat Joops vader slager was, dus als er een varken (clandestien)

geslacht moest worden werd hij erbij gehaald. Het beest kreeg een klap op z'n kop met een houten hamer en het karkas werd op een ladder gespannen. Van zo'n klusje kwam Joops vader altijd twee keer zo dik terug als hij vertrokken was, zoveel eten had hij dan onder z'n jas.

Kantje boord

In het kanaal vlak bij de boerderij van Jonkers lag een aantal woonschepen waar een zigeunerfamilie woonde. Zo werden ze tenminste genoemd. Een van die families heette Van de Poepert en de moeder heette Anneke.

Langs het kanaal liep een spoorlijn, die regelmatig werd gebombardeerd en daarom had de familie Van de Poepert landinwaarts een schuilkelder gegraven waar ze bij bombardementen dekking konden zoeken.

Bij een van de bombardementen ging het fout. De hele familie haalde de schuilkelder, behalve Anneke van de Poepert; die was net te laat en werd dodelijk getroffen.

Soms ging het ook net goed. Zo stond een oom van Joop eens buiten bij het tuinhek naar de vliegtuigen te kijken. Omdat het koffietijd was, werd hij naar binnen geroepen. Nog geen kwartier later, terwijl ze binnen koffie zaten te drinken, sloeg er een bom in precies op de plek waar een moment eerder Joops oom nog had gestaan.

Verder heeft het er maar één keer echt om gespannen op de boerderij. Op een gegeven moment werd er een Duits cavalerieonderdeel ingekwartierd, inclusief de paarden. Dat was op zich niet zo'n probleem, want het waren nette mensen.

Toen ze weer zouden vertrekken, bleken ze een verrekijker te missen. Dat waren dure dingen en ze hielden er natuurlijk niet van dat hun spullen werden gepikt. De hele boerderij werd doorzocht, maar er werd niks gevonden. Dat was wel even link, maar het liep met een sisser af en de cavaleristen vertrokken uiteindelijk zonder verdere repercuties. Toen even later een van de zoons triomfantelijk met de verrekijker tevorschijn kwam, beseftte hij waarschijnlijk niet dat dat ding de hele familie het leven had kunnen kosten.

Onderweg
sliepen ze in
een school in
Deventer

Persoonsbewijzen van Henk ten Klooster en zijn vrouw Geesje Maandag.

Voor de bakker

Na drie maanden moest er ruimte gemaakt worden in de boerderij en waarschijnlijk was er ook niet meer voldoende eten voor 20 man. Dus trok de hele familie Ten Klooster verder naar Heino. Daar woonde een broer van Joops vader. Onderweg sliepen ze in een school in Deventer. Toen ze de volgende dag weer verder liepen, scheerde er plotseling een V1 rakelings over hun hoofden. Joop vond het maar wat spannend. Later hoorden ze dat de school waar ze de vorige nacht hadden geslapen, was getroffen.

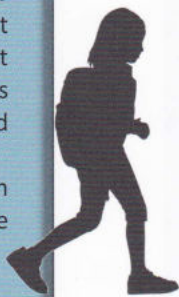
In Heino moest de familie wel opgesplitst worden. Een stuk of vijf konden bij de broer van Joops vader slapen, vijf bij bakker Butink ernaast, vijf bij elektriciën Ramaker even verderop en nog een stuk of vijf in Zwolle bij de familie Hansman.

Zo was iedereen weer onderdak. Het gezin van Joop verbleef bij de bakker en ook daar mocht hij weer meehelpen, bijvoorbeeld bij het bakken van het brood in de gloeiend hete, met takkenbossen gestookte ovens. Verder mocht hij regelmatig met de zoon van de bakker mee om brood te bezorgen. Dat ging op de stang van de grote bakkersfiets (met houten banden) met de mand vol brood voorop.

Zoon Butink was een beer van een vent en stuurde met gemak de fiets inclusief Joop en de broodmand over de kleinste weggetjes door de weilanden. Gelukkig was er ook genoeg tijd om te spelen; dan gingen ze polsstokspringen in het bos achter het huis, waar heel veel sloten waren. Al die tijd liepen ze natuurlijk op klompen. »

De laatste maanden in Heino moest Joop weer naar school. Dat vond hij echt verschrikkelijk. Hij had al een half jaar gemist en werd ook nog eens in een te hoge klas geplaatst, dus hij kon helemaal niet goed meekomen.

De andere kinderen lachten hem daarom uit. Joop was veel gelukkiger toen hij op de boerderij of in de bakkerij kon helpen.

Iedereen was bang dat ze hen nooit meer terug zouden zien

Net te laat

Op een gegeven moment begon het rond te zingen dat de Canadezen eraan kwamen. De Duitsers begonnen al te vertrekken, maar werden op de terugtocht beschoten door leden van het verzet uit Raalte.

Als represaille werd er een razzia gehouden en werden 65 mannen uit Heino opgepakt, waaronder Joops vader en broer en ook bakker Butink en zijn zoon. De eerste avond werden ze zonder eten of drinken vastgehouden in een café. De volgende dag moesten ze, nog steeds zonder eten of drinken, lopend naar Zwolle waar ze gevangen werden gezet.

Dit gebeurde op de dag van de bevrijding, maar dat wisten ze toen natuurlijk nog niet. Iedereen was bang dat ze de mannen nooit meer terug zouden zien.

Joop kan zich nog heel goed herinneren hoe hij op de dag van de bevrijding in de kelder van de bakkerij zat en hoe hij, toen hij door het souterrainraampje keek, opeens een Canadees zag! Eindelijk, de Canadezen waren er, ze waren bevrijd! De Canadese bevelhebber liep te vloeken toen hij hoorde dat die dag nog 65 mannen waren weggevoerd. Als ze daar en daar niet even gerust hadden, waren ze nog op tijd geweest; ze hadden het kunnen voorkomen.

De bevrijding was een feit en het was overal feest.

De gezinnen waarvan mannen opgepakt waren, dus ook bij Joop thuis, konden natuurlijk niet blij zijn zolang ze niet wisten wat er precies was gebeurd. Op een gegeven moment ging het gerucht dat de mannen eraan kwamen. Joop ziet nog voor zich hoe ze naar buiten liepen, hoe hij zijn vader weer terugzag en hem tegemoet rende. Dat was een emotioneel weerzien. Achteraf bleek dat de mannen in Zwolle ook nog een dag zonder eten of drinken vast hadden gezeten.

Toen bleek dat de Duitsers ondertussen met stille trom waren vertrokken, konden de mannen vrijgelaten worden en weer terug naar huis lopen.

Een nieuw begin

Er werd een aanvraag ingediend om terug te mogen keren naar Arnhem, maar het duurde nog tot juni voor het werkelijk zo ver was. Het pand stond er nog wel, maar zowel de slagerij als de woning was helemaal leeggehaald. De vloer was opengehaald en alle eronder verstopte kostbaarheden waren verdwenen. Boven in de slaapkamer had een vaste wastafel gestaan maar daar was een granaat dwars door het raam ingeslagen, dus de wastafel lag helemaal aan stukken.

Ook waren er stukken af van de hoge schoorsteen van de slagerij, die voor het roken van vleeswaren werd gebruikt.

De familie ten Klooster kon via de HARK (Hulp Actie Rode Kruis - red.) andere meubels en dergelijke krijgen, maar gezien de kwaliteit en de verdeling van de spullen deed er al gauw een heel andere betekenis voor deze afkorting de ronde: Helpt Alleen Rijke Kennissen.

Om een nieuwe snijmachine voor de slagerij te kunnen krijgen, moesten ze met de firma Ten Berkel bellen om een bewijs te krijgen dat ze daar in 1935 een machine hadden gekocht en met dat bewijs konden ze dan een vervangende machine krijgen.

Na de oorlog ging het leven voor Joops gevoel al vrij snel weer z'n gewone gang. Hij herinnert zich nog wel dat hij op een dag bij de Rijnbrug ging kijken en dat hij bij de ingestorte brug onder een stuk golfplaat een dode Duitser zag liggen.

Ze hadden soms ook wel bijzonder 'speelgoed'. Via de tamtam hadden ze een keer gehoord dat er allerlei munitie lag bij Presikhaaf, dus gingen ze kijken en kwamen terug met kogels en kruitvulling uit granaathulzen. Ze legden de kogels in de hoop kruit, gingen ter bescherming achter een oude deur zitten en gooiden een lucifer in de hoop. Dat gaf me een geknetter en gesis: prachtig!

Op een keer werden ze op de Hoflaan aangehouden door de hulppolitie die zag met wat voor gevaarlijke spullen ze rondliepen. Dat was meekomen naar het bureau. Toen Joops vader hem even later daar kwam ophalen, zwaaide er wat. «

Dat gáf me
een geknetter
en gesis.
Prachtig!

Over de auteur

• **Baukje Zijlstra** is tweetalig schrijver en redacteur (zie <https://baukjezijlstra.nl>).

Ze heeft verschillende prijzen gewonnen voor zowel Nederlands- als Friestalige verhalen en voor haar debuutroman *De koma-korrektor*, gebaseerd op het Indiëverleden van haar vader, die in 1947 een bevel weigerde. In 2012-2013 heeft ze meegewerkt aan het *oral history*-project Airborne Memories van het Airborne Museum, waar het verhaal van Joop ten Klooster onderdeel van is.

40 jaar geleden

Dorpsnieuws uit het geboortejahr van Omheining

Samenstelling: Inge Roelofs

1 juli

Van de kermistoertocht in Lierderholthuis wordt de 150 kilometer in groepsverband gereden, achter de zogenaamde voorrijders Hans Kuipers uit Wijhe en Wout Klink uit Heino. Waarom mogen zij 'voorrijden'? Dat is toch niet eerlijk? Toch wel. Zij kennen de route die over de Veluwe gaat en zij bepalen het tempo. Zoals Hinault dat in de Tour doet. Dat tempo zal tussen de 22 en 25 kilometer per uur liggen (de helft van het tempo dat Hinault in de Tour doet). Er is een volgauto voor pechgevallen. De andere afstanden kunnen individueel worden gefietst. De deelnemers mogen daarbij zelf hun snelheid bepalen, maar ze moeten wel dezelfde dag nog over komen.

De 90 kilometer gaat via Ommen naar Hardenberg, de 60 in het gebied rond de Vecht en de 30 kilometer blijft in de buurt van Heino. Dat is wel zo veilig.

9 juli 1981

Zo'n 150 mensen togen woensdag naar zaal Oortwijn voor de receptie van de Bakenbelt, de LHNO-school, die dit jaar het 25-jarig bestaan viert. De leerlingen uit Heino grepen deze gelegenheid aan om een fraaie vlag te maken, die 's avonds tijdens een feestelijk gebeuren in zaal Reimink in Lemelerveld werd getoond aan de vele ouders en 'aanhang'. De Overijsselse Landbouw Maatschappij (OLM) richtte in 1956 'de Bakenbelt' op. Deze school voor landbouwhuishoudonderwijs werd toen hoofdzakelijk bezocht door boerendochters. De school werd gesticht na het nemen van een Koninklijk besluit. De huisvesting was de eerste jaren een probleem. Er werd onder meer lesgegeven in het dorpshuis en in de hervormde pastorie. Later vond men een tijdelijk onderkomen in twee noodlokalen aan de Wilhelminastraat. De architect Jan Jans ontwierp het huidige schoolgebouw, dat in 1960 gebouwd werd. De school dankt haar naam aan het terrein waar het op staat. In Heino werd die plaats in het verleden aangeduid als de bakenbelten: een verhoging waarop met Pasen het paasvuur (boaken) brandde.

De school startte met 28 leerlingen. Geleidelijk groeide het aantal leerlingen. In de jaren zestig schommelde het aantal rond de honderd met een piek eind zestiger jaren van 118 leerlingen. De laatste jaren is het aantal zeer stabiel met rond de 100 leerlingen.

Huishoudschool De Bakenbelt.

15 augustus 1981

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg heeft in de gemeente Heino een aantal bouwwerken op de ontwerprijst van beschermde monumenten geplaatst. Wanneer dit verder niet op bezwaren van de eigenaren zal stuiten, zullen deze objecten straks als monument te boek staan. In de gemeente Heino betreft het een aantal bouwwerken op het landgoed De Colckhof, te weten een dubbele portierswoning, een theekoepeltje, een druivenkasje, een eendenhuisje en de vierkante hekpijlers, die aan de oprijlaan van het landgoed staan.

24 augustus 1981

Het grote succes van de Flurk-evenementen van vrijdag en zaterdag vormt een schril contrast met het debacle van het 'kleintje pop' in de gemeentetuin van Heino op zondagmiddag. Dit festival werd in de meest letterlijke zin een kleintje pop toen te elfder ure drie van de vier uitgenodigde groepen het ijskoud lieten afweten. Het publiek, dat ook al niet in groten getale was komen opdagen, liet zich bovendien nog aanleunen, dat hierdoor 'The Scene' uit Amsterdam, de enige band die wel was gekomen, pas omstreeks half vier het podium beklom. En dat terwijl het festival om twee uur zou beginnen.

Het tekende wel de houding van het publiek, dat ook de muziek van The Scene gelaten over zich heen liet komen en zelfs denigrerende opmerkingen van één van de bandleden ('Het doet me goed te constateren dat de punk ook tot hier is doorgedrongen') zonder noemenswaardig commentaar zich liet welgevallen. Kortom: het was alles bij elkaar een gezapige vertoning daar in de gemeentetuin.

Om vijf uur was het allemaal afgelopen: de mensen van Flurk, die zich dit middagje 'pop' wellicht anders hadden voorgesteld, achterlatend met een gevoel van teleurstelling. En dat is bijzonder jammer, want dat hebben deze razend enthousiaste en actieve jonge mensen niet verdiend.

15 september 1981

Een felle uitslaande brand heeft vannacht een groot deel van het complex van de meubeltoonzaal Seine in Heino in de as gelegd. De brand werd omstreeks één uur ontdekt door passanten. De vlammen sloegen toen al uit het dak. Persoonlijke ongelukken deden zich niet voor. Wel liep het hele complex en het woonhuis van de eigenaar zware rook- en waterschade op. De politie raamt de schade op enkele miljoenen guldens. Over de oorzaak van de brand is nog niets bekend. In de loop van de morgen werd het nablussen door de brandweerkorpsen van Heino en Zwolle beëindigd.

Brand bij Seine aan de Molenweg.

16 september 1981

De gemeente Heino moet een nieuw bestemmingsplan buitengebied maken. Het oude plan is in 1978 door 'De Kroon' afgekeurd. Deze week nog krijgen de agrariërs in het buitengebied een vragenlijst toegestuurd voor een inventarisatie van de 'agrarische bestemming' in het plan.

De standsorganisaties hebben ingestemd met de vragen op die lijst.

De inventarisatie moet helemaal opnieuw gebeuren. Aan het oude plan (in 1974 in de raad geweest) heeft de gemeente niets meer. Bovendien zijn er ondertussen nieuwe richtlijnen van de provincie gekomen. Met de inventarisatie van de 'burgerbebouwing' (café's, winkels, woningen en dergelijke) is al een begin gemaakt.

Een stedenbouwkundig bureau gaat het 'landschap' (natuurgebieden) opnieuw 'waarderen'. De gehele inventarisatie zal dit jaar nog afgerond moeten worden.

"Wule zekt det zo"

Een rubriek veur platproaters

Z

We zijn aanbeland bij de letter 'z', de laatste letter waar een lijst van 24 woorden kan worden samengesteld, want dialectwoorden die met een 'x' of 'y' beginnen zijn er niet of nauwelijks.

In de vierde editie van dit jubileumjaar presenteren de samenstellers vervolgens een heuse top 40 met de mooiste dialectwoorden uit alle afleveringen van 'Wule zekt det zo'.

zagemael

- zaagsel

zakluchte

- zaklamp

zeerte

- pijn

zeibel

- van slechte kwaliteit

zeugie

- rotzooi, zootje

zevelappe

- slabbetje

zieje

- zeef

zinnig

- mak

zoepen

- zuipen

zoerproeme

- zuurpruim, nors mens

zoese

- opgewarmde koffie

zolt

- zout

zomp

- voerbak

zörge

- leunstoel, zorg

zotoevedan

- langzamerhand

zotte

- gebruikt smeervet

zuidelaar

- nietsnut, dronkenlap

zwälfie

- zwaluw

Z

zweerderieje

- zweren

zweppe

- zweep

zwiemelig

- wankel,
onvast staan

zwil

- eelt

zwoare

- zode

zwoeke

- twijg

1981

1983

1986

1993

1996

2001

2018

2021

40 Jaar

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

ISSN 1384-8461

Druk: Sonodruk, Heino

Om Heino

Extra
dikke
jubileum
uitgave!

40

Jaar

VERENIGING VOOR HEEMKUNDE 'OMHEINING'

Akte van Geboorte

Op heden den vijfen twintigsten der maand Maert des jaars één duizend negenhonderd één en tagtig, des avonds om negen uuren compareerden voor ons Johan Lodewijk Herman Maria Berger, Schout, waarnemende de functiën van Officier van den Burgerlijken Stand van het Schoutambt Ter Heyne, Canton Raelte, in het Droostambt Halland, Departement der monden van den IJssel:

Het Bestuur van de Vereniging voor Heemkunde domicilie hebbende te Heino, samen oud omtrent driehonderd en twintig jaren; dewelke ons een kind van het Heinosche geslacht hebben voorgesteld, op hedenavond tussen acht en negen uuren uit hun Comparanten en een groot aantal ingezetenen van dit Schoutambt geboren. En aan het welk zij hebben verklaard de voornaam van

Omheining te willen geven.

De gemelde verklaring en voorstelling is geschied in tegenwoordigheid van de Stichting IJsselakademie, gevestigd te Rampen en de Historische Vereniging uit Wijhe, de Heemkring De Botermolen te Reerbergen, uit het Vlaemsche en Andreas Maria Brummerd, ingezetene van dit Schoutambt. En hebben comparanten en de drie eerstgenoemde getuigen deze akte van geboorte, nadat hun dezelve was voorgelezen, nevens ons ondertekend. En heeft de laatste getuige, daartoe verzocht zijnde, verklaart niet te kunnen schrijven, noch sijne naam te tekenen.

Bestuur Vereniging voor Heemkunde
"Omheining" te Heino

J. L. H. M. Berger, Schout
B. J. Snel, Verwalter

Stichting IJsselakademie te Rampen

H. J. Veinmeijer, Verwalter

Historische Vereniging te Wijhe

Heemkring „de Botermolen" te Reerbergen

Voorwoord

Omheining

Rondom Omheining

An het einde van het jubileumjaar is het de moeite waard te overdenken hoe het Omheining vergaat. Welnu, het is een vereniging waarin voortdurend het nodige gebeurt dankzij vooral de inzet van vele vrijwilligers.

Ofschoon de pandemie het opnieuw lastig maakte om de algemene ledenvergadering te houden, is het uiteindelijk langs digitale weg toch gelukt en zijn de statuten van de vereniging weer helemaal bij de tijd.

Ook werd de pandemie getrotseerd met het organiseren van een ruildag om iedereen te kunnen voorzien van plaatjes voor het mooie album 'Beleef Heino' dat samen met Albert Heijn Van de Worp is uitgegeven. Er is veel werk verricht om lange lijsten met nummers van plaatjes af te handelen. Plaatje 153 bleek nogal schaars en dat leverde weer een leuk artikel op in het contactblad OmHeino.

Die belangstelling leidde ook nog eens tot enkele nieuwe vrijwilligers. Het bestuur deelde daar in mee met twee nieuwe leden.

Al vroeg in dit jaar begonnen we met de voorbereidingen om, zodra de gelegenheid zich voor zou doen, het jubileum te vieren. Met de pandemie nog steeds onder ons was dat koffiedik kijken en daarom werd dit zoveel mogelijk naar het tweede halfjaar geschoven.

Dat gaf ruimte om in de tentoonstellingsruimte veranderingen aan te brengen en ook in de kelder begon men aan het opnieuw rangschikken en selecteren van de vele voorwerpen.

Het kiezen van een thema voor de tentoonstelling was snel gebeurd: '40 jaar Omheining' gaf de gelegenheid om terug kijken op veertig jaar vol met activiteiten. Drie dagen open huis en een aantal zaterdagen brachten ruim 220 belangstellenden naar De Maelderieje.

Voortvarend hebben verscheidene vrijwilligers de taak opgepakt om allerhande papieren archiefonderdelen te scannen: alle uitgaven van het contactblad, verschillende oudere publicaties zoals de dialectbundels en het boek 'Heino in cirisisjaren en oorlogstijd', familiedrukwerk in de vorm van geboorte- en rouwkaarten enzovoorts. Daardoor wordt het steeds gemakkelijker gegevens snel terug te vinden en daarmee vragen aan Omheining te beantwoorden.

Regelmatig weten leden en niet-leden de weg naar de Maelderieje te vinden om daar spullen te brengen of vragen te stellen. De werkgroep Genealogie ontvangt nog steeds blijken van belangstelling voor de voorouders en regelmatig gaan vragen tegelijk over panden waarin die voorouders dan verbleven. Het onderzoek naar de plaats waar mogelijk havezate 'De Breedenhorst' stond, verschoof van het napluizen van documenten naar daadwerkelijk onderzoek op locatie met speciale apparatuur. De uitkomst lijkt hoopvol: is er toch iets van fundamenteen aangetoond? Wordt vervolgd!

Dat geldt ook voor de samenstelling van het middenstandsboek: gestaag wordt geschaafd aan teksten en worden daarbij weer foto's of plattegronden gezocht. »

Vooruit kijken naar 2022 levert alweer ideeën op. In een project rondom de identiteit van de Heinoër komt het mogelijk tot een vervolg van het laatste venster van De Canon van Heino: *Een echte Heinoër*. Die is daarin gekenmerkt als nuchter, hard werkend en ingetogen. Geldt dat alleen voor de oorspronkelijke of ook voor de nieuwere inwoners van de voormalige gemeente Heino?

Belangstelling voor de streektaal is er nog steeds. Nu de goed gelezen rubriek 'Wule zekt det zo' in OmHeino is afgerond, wordt het wellicht tijd om op herhaling te gaan. Er ligt nog een goede bundel *Op zien Heino's* uit 1985/1996 met daarin tien lessen streektaal. 'Saemensteld deur Henk van der Veen sr noa ruggesproak met Henk Hoppen, opmaek door Bert van de Wetering'. Namen die nog steeds niet zijn vergeten binnen Omheining.

Ideeën voor een tentoonstelling, hopelijk weer deelname aan de Pompdagen en in de herfst leerbijeenkomsten genealogie staan al met potlood in de agenda.

Rondom Omheining: altijd iets te doen en te bedenken. Het gaat goed, houden zo!

Ton van de Griendt
voorzitter

Reageren? redactie@omheino.nl

Kopij graag
binnen voor
15 januari

VOLGT U
DE RODE DRAAD
DOOR DIT EXTRA Dikke
JUBILEUMNUMMER?

Inhoud

- 06. Heinoër in hart en nieren ~ *Hendrik Jan Bökkers*
- 07. Ons contactblad ~ *Redactie*
- 09. Al weer 40 jaar geleden ~ *Inge Roelofs*
- 10. De oude meester vertelt ~ *Henk van der Veen*
- 12. Wule zekt det zo. Top 40 ~ *Berend Jan Horstman en Gerrit Hulsink*
- 14. Van de bovenste plank ~ *Redactie*
- 16. Hoe Jannes Seine zijn baard kwijtraakte ~ *Redactie*
- 18. Allegaardje ~ *Arja Albrecht-Broekens*
- 20. Jubileumlied ~ *Rob Krot*
- 21. Veranderend dorpsbeeld ~ *Redactie*
- 25. Heinose fotoquiz ~ *Redactie*
- 27. Werkgroepen in het vizier (2) ~ *Toon Hoefsloot*
- 29. Wandelen met Omheining ~ *Redactie*

Contributies

15 euro per jaar / 23 euro per jaar buiten Heino (i.v.m. portokosten)

Ledenadministratie

Inge Roelofs-Hoppen, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Voorzitter

Ton van de Griendt, Acacia 23, 8141 TL Heino, 0572-392980

Secretaris

Anneke Grit-Rodink, Fluitekruid 43, 8141 DW Heino, 0572-391030

Penningmeester

Harry Ogink, Twentseweg 12, 8141 MA Heino, 0572-391618

Bestuursleden

Gerard Antonissen, van Langenstraat 16, 8141 VS Heino, 0572-392501

Berend Jan Horstman, De Horst 10, 8141 BA Heino, 0572-392622

Tiny Kok-Klappe, Woolthuisweg 10, 8141 RX Heino, 0572-393584

Gerda Middelkamp-Bomers, De Smidse 11, 8144 RM L'holthuis, 0572-392835

Herman Neimeijer, Plataan 19, 8141 SM Heino, 0572-393268

André Roelofs, Plataan 28, 8141 SN Heino, 0572-393254

Eindredactie

Toon Hoefsloot, Tiny Kok en Berrie van Essen
redactie@omheino.nl

Correctoren

T. Hoefsloot, T. Kok, J. Melenhorst,
G. Peeters, J. Peters, B. van Essen
J.K. Pruim-Reinders en W. Steenbergen

Vormgeving

Mirjam van der Weide-Wink

Voor de contactpersonen van de verschillende werkgroepen verwijzen wij u naar onze website.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

0572-394562 info@omheino.nl

www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank: NLOGRABO 0327112271

Heinoër in hart en nieren

Tekst: Hendrik Jan Bökkers

Tegenwoordig woon ik in Raalte. En dat is best een dingetje voor iemand die zich een Heinoër in hart en nieren voelt. Nu is het gelukkig wel zo dat het wonen in Raalte in mijn geval een kleine formaliteit is. Heino is toch al onderdeel van de gemeente Raalte en ik woon precies in het midden: de kerk van Heino en Raalte zijn allebei 3,5 kilometer fietsen en had ik nu juist aan de andere kant van de Pruimersallee gewoond had ik zelfs kerkelijk nog bij Heino gehoord. Het is maar even dat u het weet!

Dat ik me zo'n Heinoër voel komt omdat ik hier bijna mijn hele leven heb gewoond en mijn familie van moederskant hier vandaan komt.

Mijn oma van moederskant was Maria Johanna Westerbeek en zij woonde vanaf haar geboorte in 1905 op boerderij "Beltsnijder" aan de Oude Dalfserweg 8 in de Veldhoek. Nu woont en werkt daar de familie Dijk. Het waren rijke boeren en volgens de overlevering gingen ze zondags "uit rijden met de notaris", dat werk. Maar vanaf 1917 sloeg het noodlot toe. De broers van mijn oma waren huzaar en vielen precies in de leeftijdscategorie die vatbaar was voor de toen heersende Spaanse griep. In 1917 overleed haar broer Gerard, in 1918 broer Anton, in 1919 haar broer Johan en tot overmaat van ramp overleed verderop in dat jaar haar vader Willem Westerbeek. Mijn overgrootoma, begrijpelijkerwijs kapot van verdriet, verkocht de boerderij en ging met haar dochter - mijn oma - in het dorp wonen.

Oma Maria Westerbeek.

De zonen van de grote boeren uit de wijde omtrek kwamen om haar hand vragen. "Marie, as ie met mie trouwt goa'j zundaangs met de brik noar de kärke", schijnt een zoon van een grote boer uit de Veldhoek gezegd te hebben. Maar mijn oma was een sterke vrouw en liet zich door niemand de les lezen. Ze trouwde om de liefde met Gerhardus Wilhelmus Hollegien, een bakker. Ver beneden haar stand, maar daar had mijn oma geen boodschap aan, en dat was voor die tijd een bijzonderheid.

Ze liet van eigen geld een prachtig huis bouwen aan de Canadastraat en heeft daar haar verdere leven gewoond. Eerst met haar man Gerardus en hun drie kinderen, en nadat hij in 1933 overleed hertrouwde ze met mijn opa Gradus Albertus Melenhorst, met wie ze nóg eens dertien kinderen kreeg.

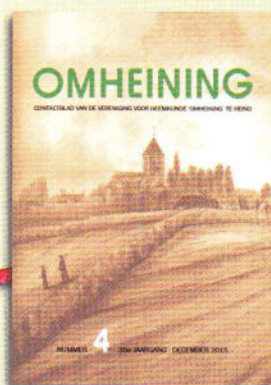
Ondanks alle meegemaakte ellende was mijn oma een sterke, opgewekte vrouw, die intens kon genieten van haar kinderen, kleinkinderen én het leven. Ik ben blij dat ze maar liefst 86 is geworden en dat ik haar lang heb mogen kennen.

Sommige kinderen van mijn opa en oma zijn in Heino blijven wonen en hebben daar kinderen gekregen. Al die neven en nichten van mij kregen kinderen, en ondertussen zijn die ook al weer bezig met het voortbrengen van nageslacht. Een deel woont in Heino. De kans dat je een familielid van mij tegenkomt als je het dorp in gaat is vrij groot.

Mijn "roots" liggen dus echt in Heino en ik heb net als mijn moeder en oma op de Mariaschool in Heino gezeten. Daarna ging het op de fiets naar Raalte, naar het Florens Radewijns, en daarna met de bus naar Zwolle, naar de Katholieke Pabo. Vervolgens kreeg ik het lumineuze idee om te gaan studeren in Tilburg, en na een aantal jaren met knetterende heimwee, woon ik nu weer fijn in de bossen van het Reelaer. Een perfecte plek om bij te komen van het jachtige muzikanten bestaan, maar bovenal een geweldige plek om te wonen met mijn gezin en om mijn kinderen op te laten groeien. «

Contactblad

‘Omheining’ krijgt een nieuw jasje en wordt ‘OmHeino’

Zolang Omheining bestaat, is er ook het verenigingsblad dat al die jaren trouw vier keer per jaar uitkomt.

In maart 2016, met ingang van het 7^e lustrum, wordt het contactblad van onze vereniging in een compleet nieuw jasje gestoken. Niet alleen de naam verandert, maar ook het formaat.

De vormgeving wordt kleuriger en eigentijds, wat we te danken hebben aan Mirjam van der Weide-Wink die al zes jaar enthousiast en energiek de vormgeving verzorgt.

OmHeino

Dat het voor een aantal leden wel even wennen was, is natuurlijk heel begrijpelijk. En we wisten ook dat er door sommige leden kritisch naar deze gedaanteverwisseling gekeken zou worden. Maar ‘OmHeino’ blijft gewoon het blad van de vereniging, het contactblad dat sinds de oprichting in 1981 het belangrijkste venster van onze vereniging is.

De redactie wil ermee een bijdrage leveren aan de geschiedschrijving van de drie kernen Heino, Laag Zuthem en Lierderholthuis.

In de loop der jaren heeft het blad een enorme diversiteit aan verhalen opgeleverd, geschreven door vele auteurs met een eigen stijl. »

Rubrieken

Rubrieken met verschillende onderwerpen hebben in het verleden het blad sterk gemaakt en een eigen karakter gegeven. Zo krijgt de rubriek 'Toen en Nu' ruimschoots ruimte in dit jubileumnummer. Maar er waren er meer: de rubriek 'Sprekende foto's' van Jennie Pruim haalde maar liefst 102 afleveringen, de werkgroep Documentatie was verantwoordelijk voor de rubrieken 'Wie is wie?' waarvoor grote interesse bestond en 'Uit de school geklapt', de rubriek 'Uit de oude doos' (ook wel gepresenteerd als 'Uut de olde deuze') leverde vaak pareltjes vol nostalgie op.

Genoemde rubrieken zijn uit beeld geraakt, maar er kwamen nieuwe voor in de plaats zoals 'Al weer 20 jaar geleden', 'Kunststof', 'Korte histories', 'Grasduinen in het archief' en 'De oude meester vertelt'.

TOEN EN NU

SPREKENDE FOTO'S

KUNSTSTOF

KORTE HISTORIES

UUT DE OLDE DEUZE

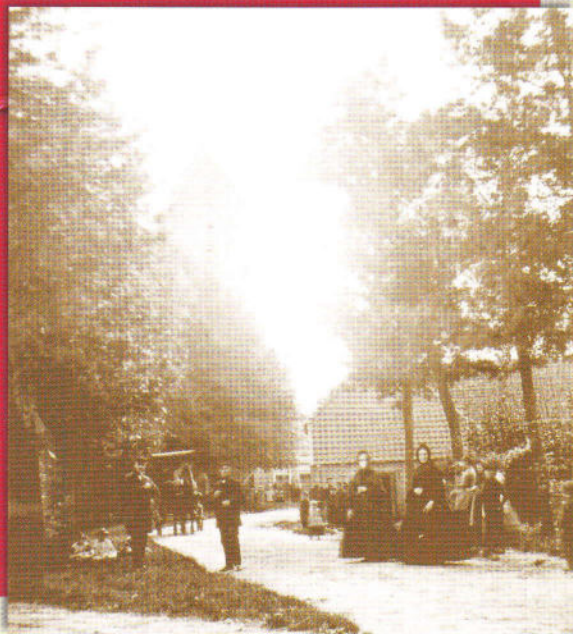
WIE IS WIE

Wie is wie?

Een van de afleveringen van 'Wie is wie' willen we graag nog eens terughalen. Het gaat om een foto, in het decembernummer van het oprichtingsjaar 1981, met de vraag:

"Waar, wanneer en vanuit welke straat is deze foto gemaakt?"

Waarachtig een moeilijke opgave voor de lezers. De foto is in sepia afgedrukt en is ook vrij vaag. "Krijg je daar wel reacties op?" zou je je kunnen afvragen.

**MISSCHIEN WEL TOT VERRASSING
VAN IEDEREEN KWAM ER
TOCH EEN REACTIE IN HET
MAARTNUMMER VAN 1982.**

"In het vorige nummer (december 1981) stond op pagina 8 een foto uit de Dorpsstraat bij de kerk. Dhr. Brinkman uit de Disselhof kon ons er veel over vertellen.

De schuur op deze foto was eigendom van Harm Olthuis. Deze schuur werd door hem afgebroken en zo rond 1920 werd er een café gebouwd. Later werd dit cafébedrijf doorgezet door de familie Bouwhuis. Nu is er de Centra-winkel van de familie Hartholt in gevestigd.

Links op de foto, daar waar nu het parkeerterrein is voor café Marktzicht, stonden toen eikenbomen bij een sloot! Daarachter, zo ongeveer tot aan de pomp, lag de moestuin. Deze mocht door iedereen gebruikt worden! Aan de kleding van de personen te zien, is hier sprake van de Zondagse kerkgang. Zie ook de tentwagen op de achtergrond." «

40 jaar geleden

Dorpsnieuws uit het geboortejahr van Omheining

Samenstelling: Inge Roelofs

28 oktober

De gemeenteraad van Raalte is akkoord gegaan met het bestemmingsplan 'het Japiksgat'. Alle fracties vinden het een goed plan en ze vonden het vooral fijn dat er nu eindelijk eens een einde komt aan de vele onzekerheden, die nu al jaren rond dit gebied bestaan. Er waren nog wel wat opmerkingen over de woonboten (de brandpreventie daarbij), maar het plan voorziet erin dat de woonboten verdwijnen.

19 november

Er zijn nu al drie bussen volgeboekt voor deelnemers uit Heino en Raalte aan de vredesdemonstratie in Amsterdam. In totaal honderdzesenzestig personen, waarvan negenenvijftig uit Heino en honderdzeven uit Raalte.

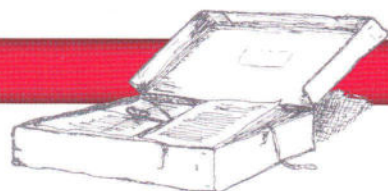
Maar de bijzonder tevreden leden van het Platform Raalte delen mee dat de telefoon nog steeds rinkelt en daarom rekent men al op een vierde bus. De deelnemers worden wel verzocht in Amsterdam bij elkaar te blijven om te voorkomen dat bussen moeten wachten op achterblijvers. Ook is er het advies brood en drinken mee te nemen, omdat het onmogelijk wordt in Amsterdam iets te nuttigen. Verder is een radiootje belangrijk. Dit om op de hoogte te blijven van alle noodzakelijke mededelingen.

1 december

Een kapitale boerderij aan de Kolkweg in Laag Zuthem is gisteravond vrijwel volledig afgebrand. De schade wordt op tenminste vierhonderdduizend gulden geschat. Op het moment dat de brand uitbrak, tegen half twaalf, waren alleen de beide kinderen van eigenaar R. de Groot - waarvan de oudste een meisje van zeventien - thuis. Zij konden het brandende huis probleemloos verlaten en zijn bij kennissen ondergebracht. Hun ouders, die op vakantie zijn, zijn door de politie op de hoogte gebracht. De oorzaak van de brand is nog onbekend. «

Foto van boerderij Schipper Hendrik aan de Kolkweg in Laag Zuthem voor de verlegging van de Kolkweg.

De oude meester vertelt...

In dit speciale jubileumnummer mag een verhaal in de streektaal van meester Henk van der Veen niet ontbreken. Met Henk Hoppen behoort hij tot de initiatiefnemers van de werkgroep dialect - later omgedoopt tot werkgroep streektaal - die al actief was onder auspiciën van de IJssel Academie vóór dat de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' werd opgericht. De dialectgroep wordt ondergebracht bij 'Omheining' en daar hoort ze ook thuis. De werkgroep houdt maandelijkse praatavonden, maakt geluidsopnames van gesprekken met oudere Heinoërs en stelt spellingsregels vast, zonder overigens te willen pretenderen daarmee te beschikken over de enige juiste schrijfwijze van de streektaal. Henk van der Veen is in dit alles de grote animator.

Nu is hij al 20 jaar niet meer onder ons: de oud-voorzitter en het erelid van onze vereniging; oud-eindredacteur ook van het contactblad en 20 jaar voorzitter van de werkgroep streektaal. Vrachten gedichten en verhalen in de streektaal heeft hij ons nagelaten. Lang niet alles is gepubliceerd. Onder de titel 'De oude meester vertelt' publiceren we sinds enkele jaren verhalen uit zijn rijke oeuvre, verhalen die hij in de jaren negentig van de vorige eeuw regelmatig op Radio Oost voorlas.

Maantje

Lubberts-Hein en de vrouwe zit an de koffie. Buurvrouw Marie is der ok bie aneschöven; zie is net noa Heino 'west um bosschoppen te doen. Zie hef veur Geertie van Hein effen een pond suker metebracht, waar as die stomp um verlègen zat. Nog mär net hef ze 't gat an de stoel of deur 't raem zut ze nog een koffiedrinker ankommen.

"Doar kump Jans, duch mie, an."

"Det kan," zeg Hein, "die hef 'n paer jonge knienen van mie ekoeh en die kump e ophaelen."

Met kump Jans binnen.

"Ie drinkt een köppie met?" vrög Geertie.

"A'k oe niet te kort doe, graeg! 'k Wol de knienen ophaelen Hein, mär det he'j al begreppen."

"Inderdoad," zeg Hein, "det ha'k in de gaeten."

"En de pries blif zo, twee kwärties 't stuk?" vrög Jans Witkamp nog es noa.

"Det mu'w mär zo loaten, dach ik. Zie bint nog niet zo ärg zwoar, mär tamme met de kärstdaegen he'j der een best moal an, a'j ze teminsen goed voert."

"Ik zal mien beste doen, Hein."

Hee drinkt met smaek de koffie op, die Geertie ondertussen veur em neerezet hef. En dan stek e van wal met ien van zien verhalen uut '14-'18, toen e as soldaat an de grèenze lègen had.

"Kärstdaegen! Det dut mie dèenken an de tied, de'k in dienst lage. Mien moat was, wat ze dan nuumt, oppasser bie de kaptein. En die had tegen em ezegd, det hee en de collega-officieren met de kärstdaegen es lekker wollen etten en of Jan - det was mien moat - niet kon zörge veur een dikke haeze. Der leupen der genog in 't veld, mär as officier ko'j natuurlijk niet goan streupen... Jan beloaven zien beste te doen.

Noe was der in het dorp woar as wie lagen, een vaag manspersoon die einlijk schoenmaeker van zien vak was, mär die der um bekend stund, det e van alles kon versieren. En... iederiene wus, det e ok wel es streupen. Maantje wödden e 'nuumd, mär hee hieten officieel Manus. Een vlotte kèèrl, die an alles en iederiene lak had, een man, die, zoa'k net al zèè, òveral road op wus, een echte flierefluiter.

Toen mien moat Jan met de haeze veur de officieren op de proppen kwaamp, zèè-de: Det mosse wie dan mär proberen. Dus dan sprak het vanzelf, det het in ödder kwaamp. Hee zol em schoonmaken, ok broan met dunne plakkies spek in het dikke vleis van de rugge - aans was 't zo dreuge - echt helemoal compleet en veur de heren wärm opediend. De feestmoaltied zol plaetse vinden vlak tegenòver de schoenlapperieje in een schoellokaal det veur de militairen was evorderd en woar as de staf van de compagnie zien residentie had. Het kwaamp allemoal picobello veur mekaere. En de pries? vrög Jan, want det wol de kaptein wel weten. Drie rieksdaalders, alles derop en deran, zèè Maantje.

Toen Jan de bosschop an zien baas òverbracht, was die der heel bliej met. Een dikke haeze veur drie rieksdaalders, iene knaak de man, det was gien geld...

Op de oavond van het diner zaten de heren an een toafel die deur Jan veur disse gelègenheid feestelijk was versierd met servetties en keersies en zo. Zie hadden zich vaste een glas wien ineschunken. De drie rieksdaalders laegen kloar op de hoek van de toafel.

Toen kwaamp Maantje binnen met een dampende schale. Hee deud het deksel der of, streek zien geld op en wèènsen de heren smaekelijk etten. Het zag der bizunder goed uut, mooi broen ebakken lag het dier op de schöttel. De servetten wödden veuredoan en toen gungen ze metiene an de slag. Zie hebt mie toch egetten! En dan die wien der bie, zie namen nòg es een glas en nog es. 't Kosten wel een paer cent, mär doar ha'j dan ok wat veur!

Die Maantje was niet alleen een goeie schoenmaeker, mär ok een prima kok, vunden ze. En zie stoppen Jan ok nog es een flinke fooi toe, umdet e 't zo goed eregeld had.

**TOEN KWAAMP MAANTJE
BINNEN MET EEN
DAMPENDE SCHALE.**

Toen de moaltied ofelopen was, kwaamp Maantje nog effen um de deure kieken. Hee vrög, of het de heren noa de zin ewest was. Gewèldig, zèden ze en hee wödden nog es extra bedankt veur de goeie zörge. En weet je wat die vrieje vogel toen zèè? Hee zèè: Dan he'j noe met oe drieën een katte in oe d...der! En mèt gunk e weg. De luitenant wödden wit um de neuze en hee deud een roam noa de plee. De majoor wödden rood en begun te kokhalzen. En de kaptein wödden zo alderbæssend kwoad, hee sprunk zowat uut zien vel. Hee dachten, det mien moat Jan der meer van wus, mär die was op det moment zo onschuldig as 'n lam. Pas een paer daegen later hef Maantje em verteld, det e gien haeze te pakken had können kriegen, in gien velden of wegen.

Zie zollen Maantje wel es! Wàt zollen ze Maantje? Zollen ze zeggen, det zie em töt streupen hadden anezet? Töt iets wat bie de wet verboden was? Det konnen zie as officieren helemoal niet maeken... Töt die slotsomme kwamen ze, toen ze wat bedaerd waeren. En zo kon 't gebeuren det er niks van te doen kwaamp. Allinnig, zie vunden Maantje niet meer zo'n toffe vent, mär doar trök dié zich niks van an."

"Is det woar gebeurd, Jans?" vrög Geertie, toen 't verhaal uut was.

"Zo woar as ik hier vuer oe stoa," zèè Jans. Marie en Hein knipogen mekaere toe, want Jans stund niet, hee zat nog gewoon op 'n stoel.

Mär toen stund e op, lèè een daalder op toafel, bedanken Geertie veur de koffie en gunk met Hein noa de schure um de knienties in een ketonnen deuze te doen. «

"Wule zekt det zo"

Een rubriek veur platproaters

ärmbuul

- collectezak

ampàt

- vreemd, apart

biekok

- groente (bij aardappelen)

bom ies

- ijs dat niet op water rust

èèmpies

- eventjes

en dan d'r bie

- bovendien

fiegelieren

- uitzoeken, uitpluizen

fieterwärk

- priegelwerk

TOP
40

gangsgoan

- beginnen met het werk

grienderig

- guur en vochtig

heujpinke

- frisse jonge meid

hiemen

- piepend ademen

iedereis

- telkens weer

jappel

- aardappel

jochteren

- druk zijn, rumoerig, onrustig

joekel

- een groot iets

kats van 't peceel

- geheel uit z'n doen

keldermotte

- pissebed

knäs

- kraakbeen

oende

- de uwe

ofniefelen

- op een slinkse manier iemand iets afhandig maken

ofstrien

- tegenspreken

paddenschierter

- ontsteking aan het ooglid

pieneköttel

- gierigaard

pröttel

- rommel, grote hoeveelheid

reupen

- onder het draad door grazen

slok

- los, niet goed vast

laban

- nietsnut, klaploper

lökke

- meisje

lul(le)meier

- kletsmaajoer

manks

- soms

miegempe

- mier

naegelholt

- achterbout, gepekeld en gedroogd (rundvlees)

neers

- anus

tumig

- niet actief, niets doend

umslieks

- nogal snel; bijna altijd

umwiel

- binnenkort

venemstig

- pienter

waert oe

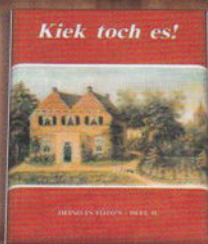
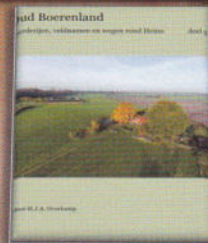
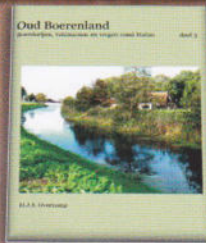
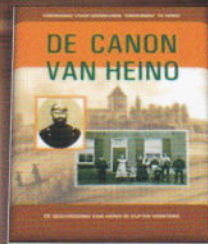
- ga opzij

wippe

- slaapplaats voor de boerenknecht

zotoevedan

- langzamerhand

▲ Oud Boerenland

Oud Boerenland is een boek bedoeld als naslagwerk voor hen die geïnteresseerd zijn in de agrarische oorsprong, de lokale geografie en genealogie van de bevolking van Heino en haar omgeving. Er zijn inmiddels vijf delen gepubliceerd en het zesde deel is in de maak.

Auteur van Oud Boerenland is Herman Overkamp.

De leden van de voormalige werkgroep Boerderij en Veldnamen hebben in het verleden veel veldwerk gedaan. Ook de huidige werkgroep Geschiedenis heeft er eveneens veel werk voor verricht.

▲ Wonen en werken aan de Oude Wetering onder Lierderholthuis

In dit boek gaat de aandacht uit naar de boerenerven, de bakker en de smid langs de Oude Wetering, die bij de ontwikkeling van het kerkdorp Lierderholthuis van betekenis zijn geweest. De auteur is drs. G.A. Hutten.

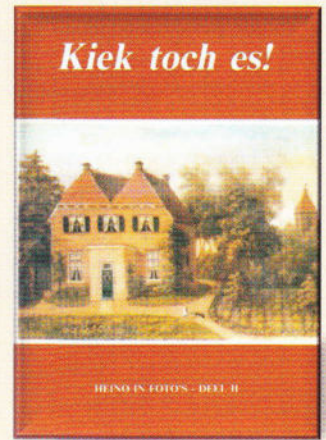
Kiek toch es

'Kiek toch es!' is een boek vol oude foto's uit Heino, Lierderholthuis en Laag Zuthem in twee delen dat met grote zorg en nauwkeurigheid is samengesteld. Bij elke foto is een beknopte tekst toegevoegd. De twee delen bevatten meer dan 200 foto's. (Helaas is deel I niet meer voorradig en wordt ook niet meer herdrukt.)

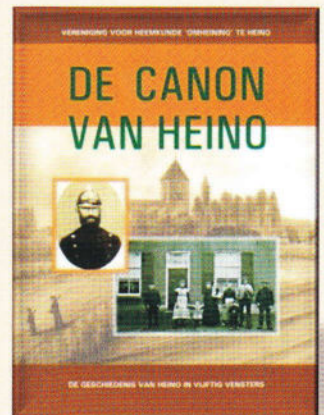
De canon van Heino

Een boek over de geschiedenis van Heino uitgewerkt in vijftig verhalen, vensters genoemd. De hoogtepunten uit de geschiedenis van de oude gemeente Heino zijn er in vastgelegd.

Heino in Crisisjaren en Oorlogstijd

In dit boek wordt een globale beschrijving gegeven van de periode 1930-1945. In het eerste deel van het boek worden de crisisjaren beschreven, de periode die direct voorafging aan de Tweede Wereldoorlog. Het tweede deel gaat over de jaren '40-'45, een donkere periode in onze geschiedenis.

Op zien Heino's

Op zien Heino's bestaat uit vijf dialektbundeltjes vol verhaaltjes, gedichten en gezegden met alleen biedraegen van Heinose schrievers en schriefsters en van een paar, die niet meer in Heino wont, mår der wel geboren bint.

Op naar de 1000 leden

**"Mijn baard gaat eraf
als wij de 1000 leden halen!"**

*Gerard Hoonhorst; het 500e
lid van de vereniging.*

Eind juni 1981, drie maanden na de oprichting, meldt zich de heer Dick Pothof als lid van Omheining. Hij beschikt kennelijk over een goede timing; hij mikt het perfect uit en wordt ingeschreven als het 100^e lid. Gerrie Berends en Jennie Pruim vereren hem en zijn echtgenote met een bezoek en vragen hem het hemd van het lijf over zijn voorouders en de geschiedenis van 't Moer zoals de plek heet waar ze nog steeds wonen. In het derde contactblad van de eerste jaargang krijgen de lezers als resultaat een helder fragment uit de genealogie van de familie Pothof voorgeschoteld, zodat de medeleden niet alleen weten met wie ze van doen hebben, maar ook waar de familie oorspronkelijk vandaan komt.

1981

Nog geen anderhalf jaar later, eind 1982, wordt het 200^e lid ingeschreven. Het is de familie Herbrink - zij woont op het aloude erve "de Ganzepanne", waar het bestuur in de persoon van Wim Grootenhuis een middag op bezoek gaat. Toeval of niet, maar het 100^e lid Dick Pothof blijkt een nazaat van deze familie te zijn.

In Omheining doet Wim Grootenhuis uitgebreid verslag van zijn bezoek aan de familie Herbrink en laat hij daarin enthousiast weten dat het hem enkele fraaie (stoppers) verhalen heeft opgeleverd. Ook de vele oude herinneringen die hij er te horen krijgt, gelardeerd met foto boeken en dozen met bidprentjes, noemt hij in zijn verslag een stukje levendige heemkunde.

1982

In de zomer van 1985 melden zich praktisch gelijktijdig bij twee bestuursleden twee nieuwe leden als het 300^e lid - een 'ex aequo' geval zou je kunnen zeggen. Het zijn de heren Johan Satink ('van de Spar') en Martin Blanke, zoon van Tinus Blanke die tot 1983 een kruidenierswinkel had aan de Lemelerveldseweg. Johan Satink is dan net met pensioen en sluit de winkel. Zo verdwijnen in een tijdsbestek van nog geen twee jaar twee kruidenierswinkels in Heino.

1985

HOE JANNES SEINE ZIJN BAARD KWIJTRAAKTE

Op 'Het daggie Old Heino' tijdens de Pompdagen, editie 2006, zit Jannes Seine op het podium op het 14 aprilplein. Ex-kapster Elsbeth Koenjer, dan medewerkster bij de firma Seine, scheert hem, onder het toezicht van Dinie en Joop Koerhuis en een groot aantal belangstellenden, zijn mooie baard af.

Voor deze actie is Jannes zelf verantwoordelijk. In de tijd dat hij nog voorzitter van Omheining was, heeft hij zich eens laten ontvallen: "Mijn baard gaat eraf als wij de 1000 leden halen!"

Enkele bestuursleden hebben dat goed in hun oren geknoopt en als het feit eindelijk daar is, wordt Jannes fijntjes op zijn eerdere uitspraak gewezen en kan hij er niet onderuit en moet hij het vonnis ondergaan.

Heel Heino weet nu waarom Jannes ineens zo'n glad gezicht heeft. «

In de zomer van 1987 wordt Johan Schothans als het 400^e lid in de annalen van de vereniging bijgeschreven. Ook hij krijgt in Omheining aandacht met een uitgebreide genealogie.

1987

Een paar jaar later wordt het 500^e lid binnengehaald. Het is Gerard Hoonhorst uit de Prins Bernhardstraat die halverwege 1990 wordt ingeschreven. Hij is het dertiende van de veertien kinderen (drie overleden er op heel jonge leeftijd) van het echtpaar Johannes Hoonhorst en Johanna Holterman. De familie woonde aan de Dalfserweg 3. Tijdens de bevrijdingsacties in april 1945 is hun rietgedekte, oude boerderij door de Canadezen in brand geschoten. De familie zoekt tijdens die spannende dagen dekking in een schuilkelder die op de bleek is uitgegraven. Gerard is dan 10 jaar en herinnert zich nog levendig dat ze met z'n allen in de schuilkelder de bevrijding afwachten. De vereniging is nu op de helft van haar loffelijke streven.

1990

In de negentiger jaren gaat de groei gestaag door. In 2000 staat de groeithermometer op 781. Vijf jaar later komt daadwerkelijk het streefgetal 1000 in zicht.

In 2006 wordt er in de maanden juli en augustus een huis-aan-huis ledenwerfactie gehouden, een ultieme poging om de groei een flinke boost te geven. En dat lukt! De bliksemactie is een groot succes, want in juli kan dan eindelijk het 1000^e lid worden ingeschreven. Het is de familie Koerhuis uit de Van der Beekstraat. Joop Koerhuis komt oorspronkelijk uit Dalfsen. Hij is getrouwd met Dinie Bosch van Sluis 2. Hoewel Sluis 2 bij Dalfsen hoorde, was de familie Bosch georiënteerd op Heino en gingen alle kinderen er naar school. Na hun trouwen zijn ze er blijven wonen. In 2005 verhuizen ze naar het dorp.

2006

Allezaardie

40 jaar geleden, wat waren we nog jong allemaal. Amper veertig toen we de tuin gingen realiseren. We vroegen elkaar als grapje: doen we dit nog als we zeventig zijn?

We zijn nog steeds een groep van 12 vrouwen, zij het in een andere samenstelling. De 'meisjes' van het eerste uur: Gerrie Berends en ik en Sonja Nijhoff iets later, zijn inmiddels stevige zeventigers en ja, we doen het nog. Al moeten we soms met tegenzin toegeven dat het niet meer zo soepel gaat als voorheen.

De kweepeerbomen zijn bijna net zo oud als de tuin, en zij laten ook wat meer blaadjes vallen van hun met mos begroeide takken. De natuur gaat haar gang.

Natuurlijk ging ik oude themanummers nog eens lezen en alle nummers van 'Omheining' waaraan onze werkgroepleden leuke en leerzame artikelen hebben bijgedragen. Dat waren er heel wat, zo bleek. Veel verrassende blikken op (kruiden) tuinen en aanverwante zaken: heksen, kabouters, 'heidense' rituelen, geheimzinnige drankjes en verhalen, trof ik aan. En dit alles vlak bij de hand in onze dorpspluktuin. Niet te geloven toch? Je zou zin krijgen om eens wat te gaan experimenteren.

*In de tuun uut blik en iezer
stiet een òlde zunnewiezer.
Storm en rèègn, donkre tied,
det stiet vaste, die telt-e niet.
Wat-e ok heft te verduurn:
hee telt alleen de zunnige uurn.*

Na een flinke aanloop van 6 jaar werd de kruidentuin op 27 juni 1987 geopend door burgemeester Ton v.d. Berg en zijn echtgenote. Ze kregen borstels en gieters water om het met modder bedekte naambord schoon te maken. De muziek speelde, er werd een glas kruidenborrel geheven, thee en taart genuttigd en de naam was ALLEGAARDJE, winnaar van een prijsvraag die we hadden uitgeschreven. Onze lang gekoesterde wens was een feit. En toen aan het werk!

Het plan voor de tuin bestond aanvankelijk uit een strak ontwerp langs de lange zijde van de gemeentetuin: 2x18 gelijke perken met een pad in het midden en 8 thematuinjes aan het begin en einde van het pad. In elk vak één kruid. De thema's waren o.a. de bijbel, dieren, lichaam, liefde e.d.

De planten kwamen veelal uit onze eigen tuinen of waren gekregen van of geruild met vrienden.

We moesten allemaal nog wel het een en ander leren, maar deden geweldig ons best.

De twee Engelse banken die we van de Rotary kregen, gaven het geheel cachet en we voelden ons geweldig in onze knollentuin.

Jaren later, toen de gemeentetuin opnieuw werd ingericht, verhuisden we naar onze huidige plek. Er kwam een heel ander ontwerp. Dat bood ons - in overleg - de kans een lossere, borderachtige beplanting te bedenken. Dit betekende wel meer onderhoudswerk.

We hadden nu een prima plek voor de lang verdwenen zonnewijzer en het opgespoorde beeld van 'Het meisje met de oogstmand' (G. v.d. Leeden). De banken gingen mee en alles viel op z'n plaats en paste perfect.

We kregen een waterkraantje, zodat we niet meer bij de burens om water hoefden te vragen. We kregen een gereedschapsschuurtje en recentelijk een broodnodige sproei-installatie van een welgezinde plaatselijke politieke partij.

We plantten in 2000 een Millennium Mispel, waar we gelei van maken, zoals ook van de kweeperen. We maken likeur van koriander zaad en kweeperen.

We kennen elk (on-)kruidje in de tuin en werken elke week keihard om alles er mooi te laten uitzien voor iedereen die er komt. Kortom: Allegaardje is volwassen geworden.

Het gaat te ver om elke stap naar die volwassenheid nogmaals uit de doeken te doen. Als u oude nummers van 'Omheining' leest, komt u alles van ons te weten. Zeer de moeite waard, al zeggen we het zelf. Over de mispel bijv., die dit jaar krom hing van de hoeveelheid fruit, vindt u in het decembernummer 2002 zijn hele geschiedenis en recepten. Natuurlijk was niet alles rozengeur en zonneschijn. We bevochten molshopen, konijnenhopen, vorst, droogte, hanenpoten, hondepoe en menselijke vernielingen. Dit blijven we doen, denk ik. Maar ons glas vlierbloemsem-limonade zal altijd minstens halfvol zijn, en ons plezier onuitputtelijk.

Dus, jarige Vereniging voor heemkunde Omheining: de werkgroep Allegaardje wenst voor iedereen:

Een tak ROSMARIJN voor een lang leven vol goede herinneringen.

Een geurige en pittige bos BASILICUM voor de komende jaren.

Veel MARJOLEIN om hoofdpijn en boze geesten te verjagen.

Een flinke struik heilzame SALIE om gezond te blijven.

Een pol TIJM voor moed en vertrouwen en heerlijke LAVENDEL voor kalmte en helderheid van geest, en een kom uiensoep met heel veel BIESLOOK om na alle feestelijkheden mogelijke katers te verdrijven.

Tot slot een flinke berg mest, zodat deze goddelijke kruiden kunnen gedijen in ALLEGAARDJE. «

**Namens de kruidenvrouwen
Arja Albrecht-Broekens**

Zoals Mijn Dorpje Was

Zoals mijn dorpje was
Op die oude ansichtkaart
Vergeelde foto van een klas
Die mijn Oma had bewaard.
Wie waren toch die mensen
En waar stond dat oud gebouw
Waar waren ooit de grenzen
Van Heino, waar ik zo van hou

Ik hou van je straten

Van die boom daar op het plein
Van hoe je mensen praten
Van hun lach en sacherijn
Ik hou van je oude huizen
Van de ruimte en het groen
Van je kerkhof en zijn kruizen
Van mijn dorp in elk seizoen

Zoals mijn dorpje was
in verhalen en fragmenten
Ik word er steeds weer door verrast
Als ze lees in documenten
Er gaat zo niks verloren
Van het dorp waarvan ik hou
Uit het verleden ben je geboren
Van Heino, waar ik zo van hou

Ik wil alles van je weten

*Wat zich ooit heeft voorgedaan
Zodat we nooit zullen vergeten
Waaruit ons Heino is ontstaan*

ONS DORP

Hoe zagen Heino, Laag Zuthem en Lierderholthuis er 40 jaar geleden uit?
Veranderend dorpsbeeld

De rubriek "Toen en Nu" heeft in de loop der jaren 35 afleveringen gekend, samengesteld door de werkgroep Documentatie. Giel Bisschop en Dieni Weulink verzorgden er ook een aantal; Henne Neppelenbroek sloot de serie af. In dit jubileumnummer laten we deze rubriek met een aantal afleveringen herleven en vergelijken we dorpsbeelden uit het begin van de jaren tachtig met die van 2021. Welke veranderingen hebben de afgelopen veertig jaar plaatsgevonden?

DORPSGEZICHT 1981 / DORPSGEZICHT NU

Welke lezer kan in zijn of haar geheugen nog een scherp beeld oproepen van gebouw 'Vrede' in de Haarstraat of van 'Broekenbinkie' in de Canadastraat? Mogelijk heb je in 'Vrede' wel eens geanimeerd naar een toneelvoorstelling gekeken of kwam je als klant regelmatig bij 'Broekenbinkie' een spijkerbroek kopen. Maar hoe het er ook al weer precies uitzag...

Bij het zien van een foto van toen zie je het weer voor je en roep je waarschijnlijk meteen: "Oh, ja, zo was het."

Dorpen in Nederland zijn voortdurend aan verandering onderhevig: veranderingen in o.a. mentaliteit, plaatselijke cultuur en economische structuur. Maar vooral de zichtbare, aanwijsbare veranderingen spreken tot de verbeelding.

Jannes Seine, oud-voorzitter van Omheining rond de eeuwwisseling, moet het al decennia durende veranderingsproces van onze gemeente in gedachte hebben gehad toen hij in december 2000 in het contactblad de rubriek 'Toen en Nu' startte. Een foto uit 1930 van de molen van Hooglugt en een foto uit 2021 van garage Lindeboom geven heel treffend totaal verschillende beelden weer van een en dezelfde plek in een tijdsbestek van 90 jaar. »

Toen

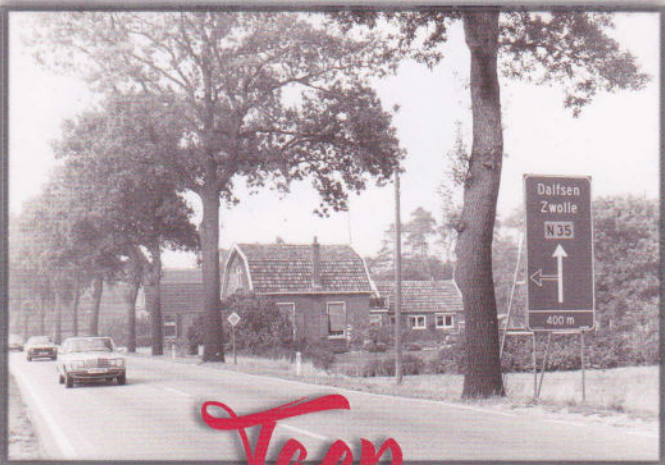
Teen

In 1997 was gebouw Vrede nog gevestigd aan de Haarstraat. Later werd dat een appartementencomplex met daaronder de Action en de Aldi.

Nu

Teen

Hierboven is de N35 richting Zwolle te zien vanaf de Zwolseweg. De foto is genomen in 1982.

Nu is dit de weg die naar Park Old Heino en Laag Zuthem leidt.

Nu

Nu

*De Nicolaasschool in Lierderholthuis.
Nu een stuk moderner dan in 1985.*

Toen

Nicolaasschool

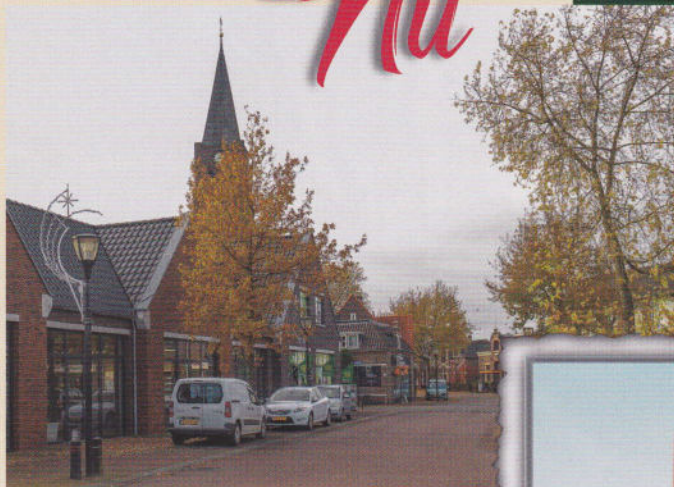
Nu

*Hoewel het kerkje in Laag Zuthem niet veel
veranderd is, ziet het perceel eromheen er
toch echt heel anders uit.*

Toen

Nu

De Canadstraat in 1994 met o.a. links kledingwinkel 'Broekenbinkie' en rechts de huishoud- en elektronikawinkel van de familie Willemssen. Nu vinden we daar dierenspeciaalzaak Discus van Ten Bolscher en kringloopwinkel Timulazu.

Teen

FOTOGRAFIE: Joost Pieterse

Heino:

òlde zwoare bomen,
breed en wied,
die de mens,
zien streven en zien wärken
alle daegen
överziet.

Heino:

'n eeuwenòlde toren,
die al die tied
niet van veerten,
mår stille en bescheiden,
o zo dichte
bie oons stiet.

Heino:

't mooie Sallands dörpie!
Geslachten lang
Zal 't zien verhaal
an meënsen deurvertellen...
Die tieden goot
haer eigen gang.

Henk van der Veen Sr.

Voer altijd

Quiz

WIE WEET WAT WAAR?

Wat moet u doen?

Stuur de oplossing met uw naam en adres voor 31 januari 2022 naar Redactie OmHeino, Canadastraat 6, 8141 AC, Heino of stuur een e-mail naar redactie@omheino.nl

1.

Dit paaltje met huisnummers bevindt zich aan:

- A. de Berkendijk
- B. de Rozendaelseweg
- C. de Bendijksweg

Onder de goede inzenders verloten wij tien (ingelijste) pentekeningen van Heino.

2.

Dit stenen kruis vind je op:

- A. de algemene begraafplaats in Heino
- B. de katholieke begraafplaats in Heino
- C. de katholieke begraafplaats te Lierderholthuis

3.

Welke van deze drie havezaten wordt beheerd door Natuurmonumenten? Het is de havezate op:

- A. foto 1
- B. foto 2
- C. foto 3

4.

Deze zijgevel is van een huis dat stond aan:

- A. de Bredenhorstweg
- B. de Hubertsallee
- C. de Lierderholthuisweg

5.

Oude boerderijnamen vinden we terug in het stratenplan van Heino (en dat getuigt van cultuurhistorisch besef). Welke boerderij met de eensluidende naam staat aan de Ganzepanweg?

- A. foto 1
- B. foto 2
- C. foto 3

Werkgroepen

in het vizier (2)

WE GAAN TERUG NAAR OKTOBER 1980.
'AL GERUIME TIJD SPEELT BIJ EEN AANTAL MENSEN HET
IDEE OM EEN HISTORISCHE VERENIGING OP TE RICHTEN,
DIE ZICH ZOU KUNNEN BEZIGHOUDEN MET ONDERZOEK
NAAR GENEALOGIE, VELD- EN BOERDERIJNAMEN, STREEKTAAL, FLORA EN
FAUNA IN DE OMGEVING, VOLKSVERHALEN EN LEGENDES, VROEGERE ZEDEN
EN GEWOONTEN, KLEDERDRACHTEN, OUDE AMBACHTEN EN DE KERK-
GESCHIEDENIS IN EN ROND HEINO.'

Het staat allemaal in een oproep van de initiatiefnemers die geïnteresseerden probeert te motiveren om op 17 oktober 1980 naar de O.L.S. de Springplank te komen om de plannen tot de oprichting van een historische vereniging te aanhoren.

De initiatiefnemers – Gerrie Berends-Drost, Wim Grootenhuis, Henk Hoppen, Henk van der Veen en Guus van Wifferen – willen nog veel meer. Hun gedachten gaan uit naar het verwezenlijken van een oudheidkamer en het aanleggen van een beeld- en geluidsarchief.

De grote belangstelling tijdens de presentatie van het boek van Jan Bieleman 'Heino, een geschiedenis van mens en plaats' heeft de initiatiefnemers bevestigd in het idee dat er voor de oprichting van een historische vereniging een groot draagvlak bestaat onder de inwoners van de gemeente.

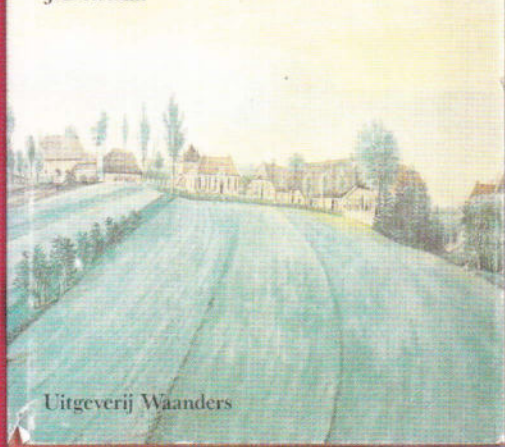
De bijeenkomst op 17 oktober is een groot succes en wordt door een flink aantal belangstellenden bezocht. Er wordt een tweede vergadering belegd op 14 november daaropvolgend. Op de agenda prijken een vijftal agendapunten: het oprichten van de vereniging, het samenstellen van een bestuur, de naam en doelstelling van de vereniging, het vormen van werkgroepen en contacten met omliggende plaatsen. Alle aanwezigen op de vergadering vinden unaniem dat de oprichting van een heemkundige vereniging moet worden doorgezet. »

Start:
Oprichting

HEINO

Een geschiedenis van mens en plaats

J. Bieleman

Op voordracht van Henk van der Veen wordt, met instemming van de aanwezigen, een voorlopig bestuur samengesteld. Opvallende namen daarin zijn Jennie Pruim, Gerrie Berends en Guus van Wifferen die allen nog steeds actief vrijwilliger zijn in de vereniging.

Er wordt een achttal werkgroepen ingesteld: Dialect, Genealogie, Veldnamen, Natuur en milieu, Archeologie en geschiedenis, Archief en foto's, Algemeen (verhalen, ambachten e.d.) en Krantenknipseldienst (Documentatie).

De instelling van werkgroepen wordt van het begin af aan als zeer belangrijk gezien. Daarbinnen kunnen alle activiteiten van de vereniging in de breedst mogelijke zin worden uitgevoerd. Kortom: de werkgroepen vormen het fundament van de vereniging.

Met een handdruk van burgemeester Berger aan Wim Grootenhuys en het ondertekenen van de Akte van Geboorte is de oprichting van de vereniging een feit.

Werkgroep: Dialect/ Streektaal

1991. De werkgroep Dialect (Streektaal) bijeen. Van links naar rechts: Henk van der Veen, Gezinus Lindeboom, Johan Bonhof, Evert Slotman, B. Nijman, Herman Vlierhuis, Riek Elshof, Jennigje Ulderink-Stegeman, Dina Holsappel-Hartkamp, Mimie Wolfkamp-Hansman en Jennie Pruim.

"De wärgroep Dialekt kump ienmoal in de moand bie mekaere um uut te zuken wat of einlijk Heino's dialekt is en hoe of ie det op mut schrieven. As wule zo gangs bint, komme wie vaeke naemen van dinge tegen, die niet meer gebruikt wödt of die'j niet meer neudig hebt. Mangs kö'je oe niet meer veurstellen hoe of het der ommool uutzag." (Gezinus Lindeboom)

November 1987. Vol trots worden de opgegraven vondsten getoond. Met van links naar rechts Henk van der Veen, Rein Meindersma en Annie Willemsen. De oude scherven en munten bevinden zich nog steeds in de kelder van onze vereniging.

Werkgroep: Archeologie/ Geschiedenis

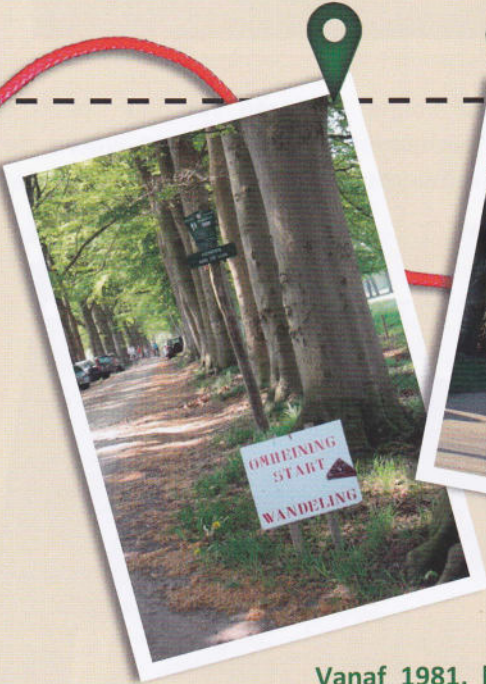
1987. Het gat van Heino: proeftuin voor werkgroep archeologie?

Bij grondwerkzaamheden in de Munikenhof zijn grote hoeveelheden scherven en is een aantal opmerkelijke munten gevonden. Twee emmers vol scherven, een zestal oude munten en voorwerpen als een musketkogel, kunnen de komende maanden veel aanvullende informatie opleveren over de beginjaren van Heino als dorpsgemeenschap.

De vondsten zijn gedaan door de Zwolse archeoloog Dikken, een assistent, Annie Willemsen en Rein Meindersma. De laatste twee zijn leden van de werkgroep Archeologie. Volgens de heer Dikken hebben de vondsten vooral waarde voor Heino.

De voorwerpen kunnen veel vertellen over de vroegste geschiedenis van het dorp Heino aan de werkgroep. «

Wandelingen

Vanaf 1981, het jaar van de oprichting, organiseert Omheining jaarlijks op Tweede Paasdag en Tweede Kerstdag wandelingen in de mooie omgeving van Heino, Laag Zuthem en Lierderholthuis.

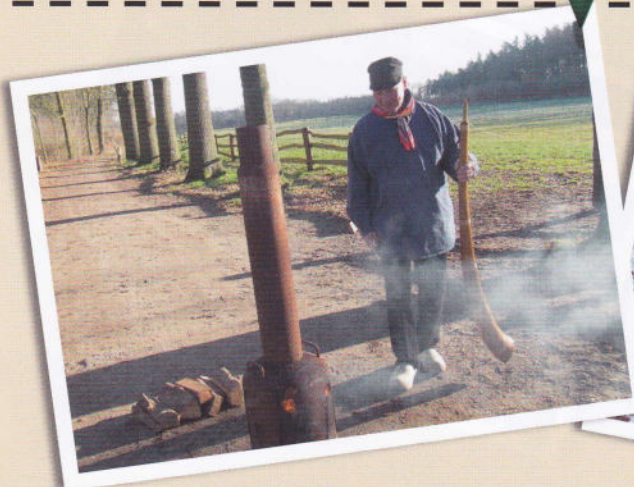
In de loop der jaren winnen de wandelingen aan populariteit. Van heinde en verre komen er steeds meer enthousiaste wandelaars op af. »

Er volgen topjaren van ver boven de 1000 deelnemers. Telkens weer weten de routeontwerpers prachtige paadjes te vinden.

Soms stellen eigenaren speciaal hun grondgebied open en komen wandelaars op paden die ze anders nooit zouden betreden.

Samen

heeft nog nooit zoveel
betekenis gehad als dit jaar

Laten we de momenten dat we
samen kunnen zijn daarom koesteren

We wensen eenieder heel veel 'samen'
en gezondheid in het
nieuwe jaar

Omheining

1981

1983

1986

1993

1996

2001

2018

2021

40 Jaar

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkund 'Omheining'.

ISSN 1384-8461

Druk: Sonodruk, Heine